

Міністерство освіти і науки України
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
Кафедра «Іноземні мови»

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Матеріали
I Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції

Мелітополь
20.05.2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

КАФЕДРА «ІНОЗЕМНІ МОВИ»

**«ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ»**

**Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
(Мелітополь, 20 травня 2021)**

Мелітополь

2021

УДК [378.145:811.11-112] (043)

Т 13

Проблеми викладання іноземних мов у закладах вищої освіти: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (Мелітополь, 20 травня 2021). Мелітополь: ТДАТУ, 2021. 211 с.

У збірнику представлені матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції за результатами досліджень у галузях педагогіки, методики викладання іноземних мов, лінгвістики та літературознавства. Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів та здобувачів вищої освіти.

Відповідальність за зміст наданих матеріалів, точність наведених даних та відповідність принципам академічної доброчесності несуть автори.

Подані на конференцію матеріали видаються в авторській редакції.

Редакційна колегія: Симоненко Світлана, к. пед. н., доцент, зав. кафедри «Іноземні мови», Зайцева Наталія, ст. викладач кафедри «Іноземні мови» ТДАТУ, Супрун Олена, ст. викладач кафедри «Іноземні мови» ТДАТУ

Відповідальна за випуск: Зайцева Наталія

УДК УДК [378.145:811.11-112] (043)

Т 13

© Автори тез, включені до збірника, 2021

© Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного, 2021

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ОСОБЛИВОСТІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ
ФІЛОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ 9

Шепельова Валентина

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ З ІНШОМОВНОЇ
ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 13

Мунтян Світлана

PROBLEMS AND DIFFERENCES IN LEARNING ENGLISH 18
AT UNIVERSITIES AND FOREIGN LANGUAGE COURSES

Meleshko Oleksandr, Velychko Sof'ya

THE ROLE OF A FOREIGN LANGUAGE IN THE FORMATION 22
OF PROFESSIONAL COMPETENCE

Zhukova Tetiana

ANALYSIS OF THE POSSIBILITY OF A COMPLETE GLOBAL 28
TRANSITION TO LEARNING FOREIGN LANGUAGES ONLINE IN
THE NEAR FUTURE

Zaar Elliot

2. ІНОЗЕМНІ МОВИ У СУЧАСНОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОСТОРІ

МОВИ НА МЕЖІ ЗНИКНЕННЯ: ШОТЛАНДСЬКА ГЕЛЬСЬКА 33

Лемещенко-Лагода Вікторія

ФРАНКОФОНІЯ І ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ФРАНЦІЇ 37

Винарчик Марія

INTERNET MEMES AS A TOOL OF INTER-CULTURAL INTERNET 41
COMMUNICATION

Боряк Інна

КОНЦЕПТ ЯК БАЗОВИЙ ТЕРМІН КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ 43

Дороховська Марина

МІФОТЕКТОНІКА У ТВОРЧОСТІ А. ФОН ДРОСТЕ-ГЮЛЬСХОФ 50

Білоус Наталя

POLITICAL CORRECTNESS AND THE ENGLISH LANGUAGE VOCABULARY DEVELOPMENT 55

Wieler Ganna

3. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

ЗАСТОСУВАННЯ SOCRATIVE ДЛЯ ПОТОЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ, УМІЬ ТА НАВИЧОК СТУДЕНТІВ З МОВНИХ ДИСЦИПЛІН 61

Трофімова-Герман Аліна

EDUCATIONAL TECHNOLOGY FOR IMPROVING ENGLISH-SPEAKING SKILLS 66

Khatser Ganna

ONLINE LEARNING: IMPROVING ENGLISH PRONUNCIATION BY MEANS OF ONLINE TOOLS AND APPLICATIONS 70

Kuzmystka Marharyta

ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ОНЛАЙН РЕСУРСІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ 74

Лащенко Маргарита

4. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

ВИКЛАДАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ІНОЗЕМНИХ МОВ У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ 79

Наместюк Світлана, Тулюлюк Сергій

ОСОБЛИВОСТІ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ У СИСТЕМІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ (СЛУХАЧІВ) ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 83

Лагодинський Олександр

СТРАТЕГІЯ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ВНЗ 87

Семенішин Олена

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД, ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ <i>Пономаренко Ольга</i>	90
СПЕЦИФІКА РОЗВИТКУ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ <i>Волкова Галина</i>	95
ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНОГО ПРОФІЛЮ <i>Виноградова Маргарита</i>	100
ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ВІДЕО МАТЕРІАЛІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ <i>Зайцева Наталія, Тітова Олена</i>	106
ACTIVATING THE WAYS OF ESP LEARNING AT NON-LINGUISTIC UNIVERSITY <i>Karaieva Tetiana</i>	111
СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕМОВНОМУ ЗВО <i>Кривонос Ірина, Лемещенко-Лагода Вікторія</i>	114
ПОРІВНЯННЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ КОМПЛЕКСІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ФАХІВЦІВ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ <i>Кулешов Сергій</i>	119
ПРОБЛЕМАТИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ СТУДЕНТАМ НЕМОВНИХ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ <i>Однороманенко Марина</i>	125
PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE TO FUTURE SPORTS MANAGERS AS AN INTEGRAL PART OF FORMATION OF VOCATIONAL COMPETENCE <i>Kovalenko Julia</i>	130

5. ОСОБЛИВОСТІ, МЕТОДИ ТА СТРАТЕГІЇ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИВЧЕННЯ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ КИТАЙСЬКИМИ СТУДЕНТАМИ 134

Лямзіна Наталія, Савчин Ірина

SOME TIPS TO PRAPARE STUDENTS FOR PASSING EXAMS 138

Strelnikova Irina

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДІЛОВОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ 141

Кожокар Дар'я, Вдодович Микола

ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ
АНГЛОМОВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ 147

Матюха Галина, Азізова Ханума

FORMATION OF LEXICAL COMPETENCE IN ENGLISH FOR
STUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS
IN UKRAINE UNDER CONDITIONS OF BLENDED LEARNING 151

Нрыbиnyk Yuliia, HalaiTetiana, Bezaniuk Yarema

НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ
З ВИКОРИСТАННЯМ КООПЕРАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ 155

Куликова Людмила

IMPROVING LISTENING COMPREHENSIVE SKILLS
AS A RESEPTIVE TYPEOF SPEECH ACTIVITY 160

Koval Olha

ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПРОЦЕС
ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН «ТЕХНОЛОГІЯ КОНСТРУКЦІЙНИХ
МАТЕРІАЛІВ» ТА «МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО» 163

Колодій Олександр, Лемещенко-Лагода Вікторія

6. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЗДОБУВАЧАМ ВИЩОЇ ОСВІТИ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ
МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ 167

Супрун Олена

ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ АТМОСФЕРИ 173
ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ МОНОЛОГІЧНОГО ТА ДІАЛОГІЧНОГО
МОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Кравець Олена

7. ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

СТИЛІ НАВЧАННЯ У КОНТЕКСТІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ 177

Симоненко Світлана

«Е-ОСВІТА» ЯК СПОСІБ ВПОРЯДКУВАННЯ ТА 185
ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Бабій Олена

DISTANCE LEARNING: ADVANTAGES AND CHALLENGES 187
OF THE TIME

Gostishcheva Natalia, Kharchenko Tetiana

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 190
ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Рябуха Тетяна, Насалевич Тамара

СУЧАСНІ ЗАСОБИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 194

Гладких Ганна

ВЗАЄМОДІЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ 197
ЗМІШАНОГО Й ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ
МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Перебийніс Юлія

ПРОЕКТНА ТЕХНОЛОГІЯ (МЕТОД ПРОЕКТІВ) ЯК ЗАСІБ 202
ЕФЕКТИВНОГО ТА ЯКІСНОГО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ
МОВИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО
НАВЧАННЯ

Didkivska Iuliia

USE OF THE LATEST EFFECTIVE TECHNOLOGIES OF FOREIGN 205
LANGUAGE LEARNING AND INTRODUCTION OF ELEMENTS
OF DISTANCE EDUCATION

Petrenko Oksana

СПОСОБИ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ: РЕСУРСИ 208
ДЛЯ РОЗРОБКИ ЕЛЕМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО ЗАНЯТТЯ

Шум Ольга

***СЕКЦІЯ 1.
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ***

Шепельова Валентина
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Б.Хмельницького
valya.shepeleva.1995@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ ФІЛОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ

Summary. The article considers the peculiarities of teacher training in countries such as the United States, Germany and Finland. The author analyzed its features and focused on the advanced methods used in the education systems of these countries. The article also substantiates the expediency of adopting the best practices of these countries for the training of Ukrainian students.

Keywords: teacher education, education system, pedagogical practice, foreign experience in professional education.

Центром сучасної парадигми є освіта, яка постійно змінюється відповідно до викликів соціуму й одночасно у відповідь на потреби людини знайти своє місце, а також можливості самореалізації та саморозвитку в сучасному глобалізованому світі.

Вища освіта зорієнтована на досягнення різних цілей відповідно до стандартів та рекомендацій із забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (2015 р.), що включає підготовку студентів до майбутньої професійної діяльності й саморозвитку. Кардинальні перетворення, які відбуваються в освіті у зв'язку з інтеграцією України в Європейський освітній простір, істотно впливають на стратегію й тактику розвитку вищої школи. Передусім це стосується підготовки майбутнього вчителя. Від педагога в сучасних умовах вимагається здатність до творчого мислення та інноваційної діяльності, до самостійності й нестандартності рішень, інтелектуальної компетентності. [4]. Однією з основних цілей є підготовка у закладах вищої освіти майбутніх філологів до безперервного професійного саморозвитку. Для розробки дієвих методів, спрямованих на формування готовності студентів до саморозвитку у галузі іноземних мов, важливо проаналізувати стан підготовки фахівців до професійного саморозвитку в Україні й за кордоном. Дослідження питань розвитку й саморозвитку особистості в різних країнах світу, їх

порівняльний аналіз із вітчизняними дослідженнями є досить актуальним питанням, яке потребує значної уваги і системного наукового аналізу.

Вивчення досвіду підготовки майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку показало, що формування готовності до професійного саморозвитку на етапі фахової підготовки у закладах вищої освіти відіграє важливу роль, тому що саме в цей час закладаються когнітивні, мотиваційно-ціннісні та рефлексивно-діяльні орієнтири професійного саморозвитку майбутніх філологів.[6]

Велике значення у рамках Болонського процесу приділяється вдосконаленню системи організації самостійної роботи студентів, що має відігравати основну роль у професійній підготовці майбутніх фахівців, розвитку їхніх здібностей і готовності до фахового самовдосконалення, наголошує І. Сулим-Карлір [3], яка займається проблемою організації самостійної позааудиторної роботи студентів педагогічних коледжів США.

Науковець зазначила, що особливостями професійної підготовки майбутніх педагогів у США є: залучення студентів до розробки індивідуалізованих програм самостійного навчання; застосування методів і форм організації навчання, які ґрунтуються на індивідуальному підході; відсутність жорстких термінів здачі навчальних завдань; використання аудиторних занять у якості форм координації самостійної навчальної діяльності студентів; надання великого значення самостійним письмовим роботам студентів; використання методистів-консультантів та тьюторів для корекції і спрямування самостійної роботи студентів. [3, с. 14]. А система підвищення кваліфікації педагогічних працівників в США є надзвичайно популярною, оскільки має під собою матеріальне підґрунтя: вчитель, який продовж року навчався за будь-якою формою, має можливість отримати надбавку до зарплати.

Каскадне, спільне (кооперативне) навчання та навчання на власних прикладах використовують з метою професійного розвитку вчителів Фінляндії. Студенти та вчителі у рамках професійної перепідготовки працюють у малих

групах, створених викладачем на досить тривалий час навчання. Також характерною ознакою системи навчання Фінляндії є навчання на власних прикладах, що передбачає взаємовідвідування навчальних закладів, спостереження за роботою колег, перейняття їх досвіду та методів роботи. [5, с. 126]. Загалом система підготовки учителів в Фінляндії характеризується варіативністю змісту освіти, гнучкістю структури та технологій навчання, а також наявністю у студентів можливості адекватного проектування свого власного професійного шляху, опираючись на власні інтереси та досвід. При цьому єдиного та універсального напрямку підготовки для всіх педагогічних кадрів просто не існує. Система пропонує різноманіття прийомів, які допомагають майбутньому вчителю знайти самого себе в якості педагога, розвинути у самому собі професійні якості та знайти свій власний стиль викладання. Відповідно, головною метою фінської системи освіти є підготовка учителя, який здатний до саморозвитку та розвитку свого власного науково-професійного шляху. [2, с. 4].

Заклади освіти Німеччини пропонують студентам гнучкі, мобільні й динамічні форми навчання, що стимулюють їх професійний розвиток. Серед *групових форм* професійного розвитку доцільно виокремити: спеціалізовані проблемні курси й семінари з метою підготовки до освоєння конкретних нововведень у шкільну практику; спеціалізовані курси і семінари, які мають на меті підготувати вчителів до виконання нових професійних функцій; предметно-методичні конференції; предметні конкурси та науково-популярні сесії; інформування про найновіші наукові досягнення у конкретному регіоні, правові й організаційні зміни; цикли лекцій; окремі доповіді; симпозіуми та наукові конференції; семінари і курси для підготовки до додаткового екзамену з метою отримання нової спеціальності [3, с. 717].

Наразі Україна потребує створення нової системи не тільки післядипломної освіти вчителя, яка могла б перейняти найкращий зарубіжний

досвід, а й розробки системи підготовки майбутніх педагогічних працівників до безперервного професійного саморозвитку в процесі фахової підготовки.

Зокрема, у процесі фахової підготовки майбутнього філолога в закладах вищої освіти України варто використовувати передовий досвід Фінляндії, який на цей момент є одним з найпрогресивніших, оскільки ця країна входить до країн-лідерів по якості освіти; Німеччини, з її розгалуженою системою семінарів, тренінгів та післядипломною освітою; США, з активним створенням індивідуалізованих освітніх траєкторій; за умови наближення цих систем до реалій суспільно-політичного життя України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акімова О. В. Теоретико-методичні засади формування творчого мислення майбутнього вчителя в умовах університетської освіти: монографія. Вінниця: Балюк І. Б., 2007. 351 с.
2. Прохорова С. Сучасна педагогічна освіта в Фінляндії: структура та зміст [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Bernatova9/subor/Prokhorova.pdf>.
3. Сулим-Карлір І. Ф. Організація самостійного позааудиторної роботи студентів педагогічних коледжів США: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінниця: Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського, 2008. 20 с.
4. Чурсина А. С. Формирование готовности к профессиональному саморазвитию у студентов вуза в процессе изучения психолого-педагогических дисциплин. автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук.: 13.00.08. Челябинск, 2011. 18 с.
5. Häring L. Die Akademie für Lehrerfortbildung in Dillingen. Die Berufsbildende Schule 48 (2000) 12. P. 716-723. 717
6. Strong Performers and Successful Reformers in Education : Lessons from PISA for the United States. OECD Publishing. URL: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264096660-en>.

Мунтян Світлана
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
svitlana.muntian@tsatu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7902-9823>

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ З ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

***Summary.** The article analyses underlying features of foreign languages teaching syllabuses as the key component of the foreign languages teaching process planning as a whole. The article identifies the fundamental basis underpinning the syllabus design. Further, the article analyses the essence of the analytic, synthetic and functional approaches to the syllabus design, as well as respective syllabus types. The article identifies current models of foreign language application at a regional level, which are considered when designing respective syllabuses.*

***Key words:** foreign language teaching, syllabus design, synthetic approach, analytic approach, functional approach, type of syllabus.*

Ефективна реалізація процесу іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти, його відповідність запитам державного і міжнародного ринку праці з одночасною орієнтацією на індивідуальні потреби здобувачів освіти можливі лише за умов високої професійної майстерності викладачів іноземної мови. Одним із ключових показників висококваліфікованого викладача є вміння грамотно та гнучко підходити до планування навчального процесу, чому останнім часом на рівні вищої школи приділяється не завжди достатньо уваги.

Найважливішою складовою планування навчального процесу є розробка навчальних програм. Підготовка навчальних програм являє собою багаторівневий процес, що вимагає від укладача суттєвих теоретичних знань. Метою даної публікації є аналіз особливостей навчальних програм з іншомовної підготовки та підходів до їх укладання.

Будь-яка навчальна програма віддзеркалює підхід та метод навчання, реалізує теоретичні положення, що лежать в її основі, відображає зміст навчання та концептуальне бачення навчального процесу в цілому, а саме його дидактичну, лінгвопсихологічну та методичну сторони, й покликана бути практичним керівництвом, засобом організації навчального процесу [1].

Багато зарубіжних методистів сходяться на думці, що програми мають включати в себе наступні розділи: цілі та завдання навчання; зміст, мовний та

мовленнєвий матеріал, який може бути представлений по-різному у залежності від підходу та принципів навчання; вправи, завдання та прийоми навчання, що використовуються викладачем й тим, хто навчається; вимоги до рівня володіння видами мовленнєвої діяльності на різних етапах навчання; різні види і форми контролю та оцінки рівня навченості, включаючи самооцінку і самоконтроль; матеріали, що використовуються [3; 4; 5].

Різноманітність поглядів на навчання іноземних мов знайшла своє відображення у різних підходах до розробки програм і призвела до появи різних типів програм, що укладаються на їхній основі. Розрізняють аналітичний та синтетичний підходи до розробки програм і відповідно до цього програми аналітичного та синтетичного типу, а також функціонально-змістовий підхід до розробки програм і, відповідно, програми такого ж типу [2; 3; 4].

Синтетичний підхід до розробки програм і навчальні програми синтетичного типу орієнтовані на результат, продукт навчання й спираються на структуру мови та її системний аналіз. Навчання на основі таких програм носить дедуктивний характер. Синтетичний підхід до розробки програм передбачає відбір текстів та мовного матеріалу, їхній аналіз, поділ на мовленнєві зразки, структури або інші одиниці, що спочатку градууються за принципом складності, а потім вводяться й тренуються у рамках відповідного правила, часто поза зв'язком з іншими мовними явищами. У результаті такої підготовки задача суб'єкта навчання полягає у тому, щоб після тренінгу й засвоєння граматичних явищ навчитися самостійно об'єднувати й практично синтезувати окремі відповідні фрагменти у процесі актуалізації усного та письмового мовлення. Більшість діючих навчальних програм можна віднести до цього типу, оскільки вони містять перелік мовних структур, які градуйовані за складністю, та списки слів, що мають бути засвоєні.

Аналітичний підхід до розробки програм й навчальні програми аналітичного типу орієнтовані на процес, а не на результат навчання. Характерною рисою цього підходу є використання методично неопрацьованого

мовного та текстового матеріалу, тобто матеріалу, що не був організований та градуйований спеціальним чином. Програми аналітичного типу орієнтовані на комунікативні інтенції, для вираження яких використовується різноманітний лінгвістичний матеріал. Навчання за такими програмами носить індуктивний характер. Навчальним матеріалом можуть бути теми, ситуації, комунікативні завдання. У процесі навчання за такими програмами мовний матеріал надається у вигляді блоків, і суб'єкти навчання під час активізації та використання мовного матеріалу мають за допомогою аналітичних операцій виявити закономірності та типові структури на рівні системи мови. Для програм аналітичного типу характерно використання комунікативних одиниць мовлення, таких, наприклад, як прохання, наказ, вибачення, запит інформації тощо.

Функціонально-змістовий підхід до розробки програм і навчальні програми функціонально-змістового типу реалізуються у комунікативному методі викладання іноземних мов й передбачають не системну, а функціональну, тобто таку, що відповідає мовленнєвим функціям, організацію навчального матеріалу. Особлива увага звертається при цьому на значення мовного явища, а не на його форму. На підставі положення Н. Хомського про те, що однакові мовні структури можуть мати різні значення, а різні структури можуть виражати одне й те ж значення, дослідники дійшли висновку, що у залежності від мети висловлювання у процесі мовлення мовленнєва інтенція може бути реалізована у вигляді конкретної функції або поняття. Та чи інша мовленнєва функція можуть бути висловлені за допомогою різних мовних засобів або структур. Наприклад, у німецькій мові прохання закрити вікно може бути виражено такими мовними структурами: «Könnten Sie bitte das Fenster zumachen!», «Würden Sie bitte das Fenster schließen!», «Bitte schließen Sie das Fenster!». Функціонально-змістовий підхід до розробки програм суттєво вплинув на викладання іноземних мов. Його використання змусило викладачів переорієнтуватися на змістову сторону навчання, звернути увагу на досягнення практичних цілей оволодіння мовою, навчати комунікації та спілкування.

Фахівці з розробки навчальних програм зазначають, що наявність різних типів програм не означає, що той чи інший тип має бути суворо обов'язковим і закріплюватися за конкретним методом навчання. Різні типи програм не виключають, а доповнюють один одного, адже будь-який вид комунікації має три рівні: структурний, функціональний рівні та рівень дискурсу. І кожен з них має бути відображеним у програмі при її розробці [2; 3].

При розробці навчальної програми вітчизняні і зарубіжні методисти пропонують відштовхуватися від певних системних позицій. До них належить визначення реального соціально-політичного контексту використання даної іноземної мови у суспільстві; можливих моделей використання мови у реальній практиці спілкування; потреб окремих груп суб'єктів навчання, що обумовлені специфікою навчального середовища та реальним досвідом вивчення мови у минулому; потреб освітньої системи, які обумовлені об'єктивними і суб'єктивними факторами її розвитку [1; 5].

Соціально-політичний контекст використання іноземної мови визначається реальним статусом даної мови у світі в цілому, у країні та у конкретному регіоні. Наприклад, сьогодні у Запорізькому регіоні з соціально-економічних причин, а саме у зв'язку з традиційними економічними та культурно-освітніми контактами з Німеччиною, наявністю сумісних підприємств, значним імпортом різноманітних груп товарів, впровадженням програм подвійного магістерського диплому, розвитком туристичних обмінів, німецька мова у навчальних закладах середньої та вищої освіти все ширше вивчається як друга іноземна. Так, у ТДАТУ у 2017 році дисципліна «Іноземна мова II (німецька)» була включена до освітніх програм окремих економічних спеціальностей.

При розробці навчальних програм слід враховувати і конкретні моделі використання відповідної іноземної мови у країні в цілому та у регіоні. Для ТДАТУ у цій площині актуальними є освітня, професійно-орієнтована та інформаційна моделі. Освітня модель обумовлена тим, що іноземна мова та

рівень володіння нею стали останнім часом однією з основних передумов вступу до навчання за освітнім ступенем «Магістр», а також традиційно є умовою вступу до аспірантури та участі у міжнародних освітніх програмах і стажуваннях. Професійно-орієнтована модель використання мови важлива для працевлаштування та подальшого кар'єрного зростання майбутніх фахівців, а інформаційна модель використання мови пов'язана із домінуючою роллю сучасних інформаційних технологій у всіх сферах життєдіяльності.

Підсумовуючи, зазначимо, що розробка навчальних програм у системі мовної освіти має відбуватися на підставі всебічного аналізу даної системи, а також уточнення реальних потреб суспільства та здобувачів освіти у контексті соціально-економічних змін та тенденцій. Розробка програм має здійснюватися фахівцями у цій сфері, оскільки для цього необхідно володіти не лише практичними вміннями, пов'язаними із викладанням мови, а й теорією методики викладання дисципліни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: колективна монографія / за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2015. 444 с.
2. Англо-русский терминологический справочник по методике преподавания иностранных языков. СПб. : Изд-во «Cambridge University Press», 2001. 224 с.
3. Dubin F., Olstain T. Course Design: Developing Programs and Materials for Language Learning. New York : Cambridge University Press, 1996. 191 p.
4. Nunan D. Syllabus Design. Oxford : Oxford University Press, 1994. 169 p.
5. Schart M., Legutke M. Lehrkompetenz und Unterrichtsgestaltung. Stuttgart : Ernst Klett Sprachen, 2018. 199 S.

Meleshko Oleksandr

*New Life Experience International Exchange Centre,
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University
ushio159@gmail.com*

Velychko Sof'ya

*Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University
lifesofi2016@gmail.com*

PROBLEMS AND DIFFERENCES IN LEARNING ENGLISH AT UNIVERSITIES AND FOREIGN LANGUAGE COURSES

***Анотація.** У статті розглядаються проблеми викладання англійської мови у закладах вищої освіти на відміну від курсів, а також різниця між ними. Автори, спираючись на власний досвід, стверджують, що трохи змінивши вивчення іноземної мови, можна значно покращити якість навчання, а також успішно оптимізувати процес не тільки для студентів, а й для педагогів також. У статті приводяться приклади з власної професійної діяльності авторів.*

***Ключові слова:** іноземна мова, вищий навчальний заклад, курси англійської мови, база, профіль, відмінності.*

Studying foreign languages is of great interest to people of different ages. A person can study English at an educational establishment, take a foreign language course, or learn the language independently. These learning ways have definite issues and differences.

The first point to consider is the students' English level. A big part of them comes to the university with the beginner's level of language knowledge. There are even students without any knowledge. Thus, dividing a group of students into subgroups for studying foreign languages becomes a challenge, because all the students can be mixed beginning at the A0 level and ending at the B1-B2 level. In the turn, language courses provide testing to determine the level of each student and then place them in a group according to their knowledge. This gives a possibility to study material more qualitatively. Unfortunately, at institutions where we get higher education, it is not always possible to distribute all students evenly according to their English level. It greatly complicates the work of teachers because the focus of the lesson is the student with the lowest level of knowledge. This interferes with other students to develop and a teacher cannot pay due attention to each student in the class.

The next moment is professional English. In our opinion, without basic pieces of knowledge, it is not worth studying English for specific purposes. Because in this case, the student studies two fields at the same moment. These are English and professional information that in its turn significantly complicates the whole process, so it is hard to progress because of what student starts to use answer keys found in the Internet or such translators like Google or Yandex translator. It finally retards the students' progress.

Another problem of foreign language study at higher education institutions is duration and frequency. For 3-4 years people study a foreign language for an hour and a half a week. From one side it is enough, but in a condition that a student does all exercises that have been given at the university system and reinforces their knowledge using, for example, the English interface in their gadgets or plays games on English servers.

We consider that English must be learned for understanding, not for rote studying. Otherwise, it will not be efficient. Also having changed the studying plan from «Professional English – General English» to «General English – Professional English» we can increase the progress of students. For a year of diligent study of the language base focusing on understanding, the student will start to talk in another language using rules and expressions of their native language. They will express their thoughts precisely according to all the norms and rules of the language that they study. This way, we get a student with a good language level, but the main thing this student gets understanding. After all, the goal is to teach to understand; with these skills, it will be simpler and more interesting for a student to develop themselves further. So when the time comes to study the professional English language, it will be easier and there will not be a language barrier. Also, the student will be able to find and learn information on his own. For software engineering students, English plays an important role, because the most useful information is presented in this language.

The downside of language courses, surely, is that there are no specialized areas but they always give a basis and correct the level of English, preparing the ground,

actually, for further development. But for taking courses people have not always got enough money, because for any knowledge people should pay.

Returning to the topic about translators we recommend using not robots, but semantic translators like Reverso Context [1] and Words [2]. These services show translation for an inquired word, also present possible variants of using the same word in sentences.

Also, one of the most common problems is the lack of contact between a teacher and a student and also teaching methods. There are very few teachers who strive to make students interested and find an approach to them. Also, there are not many people who strive to improve their knowledge and teaching methods. Any lecture can be spiced up with jokes, emotions and various activities. Why do not teachers add 5-minute dialogues on detached topics that are interesting to students by setting the condition that communication will take place in English? In this way, the speaking skill is very well trained.

Due to standard lectures where a teacher simply gives a lecture following a plan, students burn out and lose interest and desire to go to classes and study a foreign language further. For that reason, most people run to the language courses, because there are more conversations, practical activities, fire in the eyes of a teacher who is constantly improving, and one can see that they are just as interested in the lecture they are giving.

For all the time, we can hear seldom from friends that they like how lecturers give them language learning at the institutions where they study. Based on this, we see that the teacher performs their duties coldly, gives a lecture, and that is it. As a fact, the lecture has been given, and who understands or not, whether it is interesting or not, whether the material has been mastered – such aspects are not always taken into account. Of course, not all teachers are like these ones, but unfortunately, they are in the majority. There is no analysis of the quality of the lesson, what can be done better, and what needs to be removed from the presentation of the material. It is all about the little things, the whole presentation is built on the little things, if a student is not

satisfied with something – they will not want to continue studying anything related to this subject that does not appeal to him. The teacher should take care of this problem. A teacher is not just a person, they present the material and care about its quality, usefulness and effectiveness. After all, they are both psychologists and friends. They are specialists who will find a way to provide the student with the material in the best way.

Of course, it is difficult to do this when you have 100 or more students, half of whom decided for themselves that they would not be able to learn English after 9-11 years at school, but teachers can always try and reduce the number of such students by half.

In conclusion, it should be noted there is a great advantage at modern universities in having professional English courses for students of different specialities, but there is the great drawback, because the level of each student is not taken into account, so students with the higher-level suffer due to a lack of the individual approach in this situation. Taking language courses gives a possibility to master important material fast and if a student processed all lectures by themselves additionally they would raise the level of English properly, but without any practice, it is so easy to come back to point where we started. As we stated above we would recommend university language teachers to have more speaking practice at their language classes, as speaking activities are often used at language courses. Dividing students into subgroups with the more or less similar level is also appropriate. At universities it is better to study the general language first, and only then start professional English studying.

REFERENCES

1. Reverso Context. URL: <https://context.reverso.net/> (дата звернення 25.04.2021)
2. Words. URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=air.ru.uchimslowa.words> (дата звернення 25.04.2021)

Zhukova Tetiana
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University
tetianazhukova@tsatu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1693-8178>

THE ROLE OF A FOREIGN LANGUAGE IN THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE

***Анотація.** Стаття обґрунтовує роль іноземної мови у формуванні професійної компетенції студентів аграрних спеціальностей. Розглядаються цілі, методи та види діяльності щодо організації занять з іноземної мови за професійним спрямуванням. Основні компоненти мовної компетенції (лінгвістичні, соціолінгвістичні та прагматичні) аналізуються.*

***Ключові слова:** мовні компетенції, професійна діяльність, конкурентоспроможність, іншомовна професійна лексика, іноземні джерела інформації.*

The transition to the information society requires new professional and personal qualities from agrarian students that ensure their mobility and competitiveness. The level of economic and technological development of the modern world community requires the future specialist to form the experience of existence in the information space, and one of the main tasks is the formation of students' foreign language and information competencies in the process of learning a foreign language.

The general purpose of the foreign language teaching program for professional communication is to form students' professional language competencies which will contribute to their effective functioning in the cultural diversity of educational and professional environments.

The developed foreign language curricula comply with the Common European Framework of Reference for Languages and changes in the national higher education system in Ukraine which were initiated by the country's integration into the European higher education area and are based on the ESP (English for Specific Purposes) program that provides a standardized framework for the development of university courses and plans in accordance with the professional needs of students and promotes the mobility of students and their competitiveness in the labor market. Besides, it increases the effectiveness of independent work in learning foreign languages and enhances the attractiveness and competitiveness of higher education in Ukraine by providing a transparent and flexible language teaching and learning systems [1].

The idea of an approach to education and upbringing from the standpoint of the interaction of cultures has spread significantly in foreign pedagogical science at the end of the last century (M.Byram, R.Gibson, G.Zarate, C.Kramersch & S.Thorne, G.Hofstede, R.Schmidt, R. Spack). Socio-cultural competence is determined by many scientists as the ability to choose the right the level of language etiquette appropriate to the specific situation of communication depending on the social status of the interlocutor.

Foreign language training of agricultural specialists is one of the important components of the modern system of agricultural education. The purpose of teaching a foreign language in higher agricultural educational institutions is to master a foreign language as a means of communication and to acquire professionally oriented foreign language competence for the successful implementation of further professional activities.

The English language program for higher education institutions states that students need to acquire both professional competence and communicative foreign language competence. In this case, it is about acquiring the necessary knowledge, skills and abilities to use a foreign language.

Knowledge of a foreign language for an experienced user involves two levels. A first-level foreign language user can easily understand almost everything he hears or reads; obtain information from various oral or written sources, summarize it and make a reasoned statement in a coherent form. The user of a foreign language of the second level can understand a wide range of rather complex and voluminous texts; effectively and flexibly use the language in public life, education and professional activities, logically and in detail speak on complex topics, demonstrating conscious mastery of grammatical structures, etc. [2]. The first level of foreign language proficiency characterizes the degree of accuracy, ease and ease of use of the language. This level does not imply the achievement of the competence of the native speaker or close to it. The second level called “Effective operational competence” is characterized by access to a wide range of language tools, which makes rapid, spontaneous communication possible. The user of the language can speak quickly and spontaneously, with almost no effort; he has a large vocabulary and uses it well. Searching for expressions or changing strategies is barely noticeable here; only a conceptually complex object of communication can hinder the natural, smooth flow

of speech [2]. Types of language activity are realized in communicative language competence in a specific area in the form of perception and reproduction of certain information in order to perform certain professionally oriented activities. Future specialists in agricultural specialties with professional knowledge of foreign languages will have to perform certain tasks in certain conditions, in a specific environment and specific areas of activity. Performing professional foreign language activities involves performing a number of actions using their own competencies in order to achieve definite results. Thus, the implementation by future specialists of agricultural specialties of professionally-oriented foreign language activities, as well as the study of professionally-oriented foreign language involves the implementation of actions based on the development of a number of general competencies and communicative language competencies.

The general competencies of future specialists in agricultural sphere with professionally oriented knowledge of a foreign language consist of their knowledge, skills and life experience, as well as their ability to learn. Academic knowledge in the field of education, science or technology and academic knowledge in the professional field undoubtedly play an important role in the perception and understanding texts in a foreign language related to various professional fields.

A prerequisite for the successful mastering and further active use of basic scientific and professional terminology is a rational combination of communicative approach and professional context. The expediency of this method confirms the data of linguistic observations, which meet the need to know approximately 75-85% of all terms that occur for free understanding and reading scientific texts.

Creative exercises should be more complex and provide greater independence of the student in their implementation, e.g. to make an oral statement of professional orientation using professional terminology; to make a dialogue based on professional topics saturated with special terminology for students of this specialty.

The use of such types of work will help students to avoid blind tracing in the translation of professional literature and writing professional texts, to focus on the use of normative forms of terminological and professional phraseological terms.

Extremely effective, especially when organizing independent work of students, is the "case method" (an interactive method of learning that allows you to bring the learning process closer to the real practical activities of specialists). Case method is a description of a real-life situation that is used as a pedagogical tool to provoke discussion in the classroom. The advantage of this method is the ability to optimally combine theory and practice, which is extremely important in the training of future professionals.

In foreign language classes, pair work is often used when students ask each other questions and answer them. It is very important for the teacher to create a process of real professional communication. The "aquarium" method is that several students act out the situation in a circle, and the rest observe and analyze. This is a form of dialogue when it is suggested to discuss a certain production problem. The method such as a "microphone" is a kind of group discussion and gives everyone the opportunity to say something quickly, in turn, answering questions or expressing a student's opinion or position.

It is especially interesting to play the situation by roles ("role play" or "dramatization"). This method simulates reality by assigning roles to participants and giving them the opportunity to act like in a real professional situation.

When working with professional vocabulary, attention should be paid to the introduction of exercises for the use of new language units in certain micro contexts and macro contexts (for example, predicting the possible context for a new word), exercises that stimulate the strengthening of syntactic associative links (e.g. the formation of the largest number of phrases with a new word).

Learning professional vocabulary is an extremely important component of the language competence of the future specialist and at the same time it is quite a time-consuming process. Often the terms are new to students, even if they are voiced in the native language, so the teacher should not be limited to a narrow range of traditional methods of learning new words, and he should fill the terms with meaning, involving visual representation, organizing a comprehensive study of vocabulary [5, p. 311].

It's also very important to determine the criteria for the formation of communicative competence components. Properly applied assessment can motivate students to achieve the learning objectives of the course, to encourage them to more intensive educational

activities, directing to achievements, planned results and promptly providing reflection results. Modernization of education should be carried out according to objective, understandable and personally meaningful to students and organizers of the educational process by principles and criteria (4, p.5].

Knowledge of common values and ideals adopted by social groups in other countries or regions is essential for intercultural communication. Skills imply the ability to dig up certain sequential actions. Acquisition of skills can be facilitated by acquiring knowledge or accompanied by various forms of life experience. The concept of competence should be considered as a task of education aimed at providing future professionals with the opportunity for self-realization in society.

From the point of view of training specialists of agricultural specialties with professionally-oriented study of a foreign language, communicative language competence can be considered as one consisting of certain components: linguistic, sociolinguistic and pragmatic. Each of these components includes knowledge, skills and abilities.

Linguistic competencies include lexical, phonological, syntactic knowledge and skills and other parameters of language as a system, regardless of the sociolinguistic significance of their variants and the pragmatic functions of their implementation.

This component is not only related to the level or quality of knowledge. It is also related to cognitive organization and the way in which knowledge is stored, their availability (activation, recollection and availability).

Sociolinguistic competencies relate to the sociocultural conditions of language use. Due to the sensitivity to social conventions (politeness rules, norms governing relations between generations, genders and social groups, linguistic codifications of some basic rituals in society), the sociolinguistic component penetrates the whole process of communication between different cultures [2].

Pragmatic competencies are related to the functional use of linguistic means: the production of language functions, speech acts, and so on. They offer scripts or interactive exchange programs. They also concern the skills of discourse, the identification of types and forms of texts.

Improving the quality of foreign language training of students and ensuring its practical orientation in order to increase the level of competitiveness of domestic graduates in the world labor market require further improvement of the organization of the educational process in agricultural higher education institutions of Ukraine. In their professional activities, they must actively cooperate with foreign partners and representatives of different cultures and levels of professional competence; to have an idea of the latest scientific and technical achievements in their field of production using foreign sources of information. In this regard, one of the goals of higher agricultural education should be foreign language training of students.

Communicative language competence of the individual is realized in the performance of various types of speech activity, namely perception, awareness, reproduction (oral or written). To create communicative motivation it is necessary to use mainly personal individualization, which involves taking into account the context of the student, his life experience, his interests, desires, spiritual needs, worldview, emotional and emotional sphere and the status of the individual in the team.

REFERENCES

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання /Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Кордонська А.В. Формування мовленнєвої компетенції студентів. - URL: <http://intkonf.org/kordonska-av-formuvannya-movlennevoyi-kompetentsiyi-studentiv-na-zanyattayah-ukrayinskoyi-movi-za-profesiynim-spryamuvannyam/> (Last accessed 12.04.2021)
3. Lemeshchenko-Lagoda V. V., Kurashkin O. S. Technology in the classroom: using graphics tablets for ESP lessons in agrarian and technical universities. Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology. 2019. Vol. 7. Issue 2. P. 37-43.
4. Супрун О. М. Методи оцінювання сформованості іншомовної комунікативної компетенції в різнорівневих групах. Сучасний рух науки: тези доп. VII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 6-7 червня 2019 року. Дніпро, 2019. 5. Тітова О. А. Навчання студентів-механіків професійної іншомовної лексики. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка : зб. наук. праць. Мелітополь : МДПУ, 2014. № 13. С. 308–312. URL: <http://magazine.mdpu.org.ua/index.php/nv/article/view/935>

Zaar Elliot
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University
elliottaar@icloud.com
<https://orcid.org/0000-0002-0741-1289>

ANALYSIS OF THE POSSIBILITY OF A COMPLETE GLOBAL TRANSITION TO LEARNING FOREIGN LANGUAGES ONLINE IN THE NEAR FUTURE

***Summary.** Через спалах COVID-19 люди всього світу були змушені перейти на здобування освіти дистанційно. У період глобальних соціальних криз та конфронтацій, медіаграмотність виявилася надзвичайно важливим фактором для нормального перебігу соціальних подій. У цій статті розглядається можливість повного глобального переходу на дистанційне навчання у сфері вивчення іноземних мов.*

***Ключові слова:** дистанційне навчання, освіта в умовах пандемії, вивчення іноземних мов.*

Due to the coronavirus disease outbreak the whole world had come upon a challenging problem in organization of studying at home. The transition from offline learning to e-learning had to be made rapidly, so the quality of organization was not considered as important and was put on the second place. Over time, after more than a year since the beginning of the pandemic, both the teachers and students have developed the best strategies for the setting up of online education.

As always, such a ubiquitous and lifestyle-changing event as the global pandemic has made a lot of changes in all areas of our everyday life. Because of the COVID-19 outbreak we have as well received an opportunity to try out the online education. In the time of global social crises and confrontations, digital media literacy has turned out to be of critical importance for the normal course of social events and their interpretations.

After a year of studying online, participants of the educational process seem to have recognized most of the opportunities and obstacles of studying at home. However, it is still uncertain whether it is better to get education online or at classes in person and discussions on that topic still continue. The most daring option would be transforming the whole education system to online. Theoretically, it is possible because of the fast growth and evolution of information and communication technologies and a wide spread of high-speed Internet access. But it is a rather utopia to think that

establishing online schooling globally is an easy task, because there are lots of problems with online education that yet have to be solved.

Let us start by reviewing the obvious advantages of studying online. These would noticeably vary depending on the form and subject of studying, but they would correlate in general. The most evident one is that a person is able to study wherever they want when they are online. This means not only that the students will not have to leave their houses and go somewhere to get education, but also that they may choose the place where they would like to study more freely. For this reason, they and their parents or fiduciaries would not have to worry about spending a lot of money on the trip and a dormitory or a flat abroad, as well as some students will not be experiencing panic when moving to a different country, especially when it is far away. Considering the fact that the lectures might be recorded by university staff and played on the student's device anytime, this also brings an opportunity to students to be freer to choose how they plan to spend their time.

The next advantage is that there are potentially more opportunities for the individual and their personal educational vector. For example, messengers and email have made it easy to communicate and allowed people from all over the world to gather by interests and deliver and exchange information quickly. This is a good benefit for the learners of foreign languages, because they can quickly find native speakers of their age or which they would share common interests with.

There are plenty of mobile phone applications or websites that help students to learn English and other languages from their homes. The courses provided there should ideally be compiled by qualified teaching staff together with linguists and would allow students to get necessary skills without putting a lot of the effort. These online services differ by the type of content they provide, but most popular ones promise to let students get good level of knowing foreign languages.

Despite those massive pros of studying online, as stated before, there is still a lot of caveats and problems of online education, and even if they are not as significant, they can still affect the quality of the education when implemented worldwide.

First of all, it is important to keep in mind that online education still requires physical hardware to operate. It is not a huge problem to get such hardware in developed countries, but it might be an issue in poorer states, where computers or smartphones that are capable of video streaming as well as high-speed Internet access are not accessible to everyone just yet.

According to the research made by DataReportal [1], 40.5% of the world population do not use Internet on their daily basis – that is roughly 3.17 billion people who do not have a regular access to the worldwide web or choose not to use it. The number of active Internet users has increased by 7.3% (which is roughly 316 million people) in a year, according to the study, and there is definitely a positive dynamic in the amount of global Internet users, but it is still too early to talk about the global Internet coverage.

According to a study carried out in Bulgaria, which combined materials and data that have been analyzed related to the period of the lockdown between March 2020 and December 2020 and has had a focus on access to equipment for distance learning [2], in 86% of schools, all teachers had a suitable device at home. In the remaining 14% of schools, between 1% and 16% of teachers did not have an access to a proper electronic device at home. 68% of the schools took measures for additional resource provision of the teaching process by providing electronic equipment for personal use by the teachers, while more than 80% of urban schools have provided teachers with additional equipment, only 49% of rural schools have provided their teachers with electronic devices for personal use. At the same time, the data show that the share of teachers in villages who do not have their own computer (or other electronic device) is higher than that of teachers without devices in cities.

Another huge problem is satisfaction of students and teaching staff. Assessments of students in Spain on the impact of COVID-19 on the virtual learning environment [3] have shown that many educational institutions in spite of developing specific digital strategies as a reaction to the massive change towards the use of new technologies, lack the vision, capacity or commitment to implement them effectively. The study has

shown that students are rather very unsatisfied with the following functions and tutoring tasks of the teaching staff in their e-learning: regarding assistance and support – helping to go deeper with learning, giving advice and stimulating the students, doing both individual and group follow-up; regarding organization and planning – the tasks were not reasonably adapted to the time of completion and delivery, the additional materials were not organized properly, tasks were not evaluated qualitatively, timing turned out to be not adequate and not adapted to the length of time the semester lasts; with regard to monitoring and control – the interviewee answered they lacked individual monitoring.

We should also note that not all parts of the society and teaching staff were capable to quickly adapt to modern technologies in the conditions of pandemic. Some people might not just be ready to use such devices or they might lack some digital skills to use such technologies properly and effectively. This particularly implies to older people – who mostly have big scientific and research experience and often work as teaching personnel at schools and universities.

Considering those facts, we might come to conclusion that, despite the worldwide web could help us getting basic skills in learning foreign languages by easily connecting people all around the globe and simplifying the communication between them, learning languages professionally might not be as effective and easy as offline learning, unless the devices and technologies used effectively and are easily accessible to everyone regardless of country of residence, social status, personal disabilities or age.

REFERENCES

1. Global Digital Overview – DataReportal – Global Digital Insights.. URL: <https://datareportal.com/global-digital-overview>.
2. Milenkova, V., Lendzhova, V. Digital Citizenship and Digital Literacy in the Conditions of Social Crisis. *Computers*. 2021. Vol. 10(4). P. 40.
3. Torres Martín C., Acal C., El Honrani M., Mingorance Estrada Á. C. Impact on the Virtual Learning Environment Due to COVID-19. *Sustainability*. 2021. 13(2). P.582.

***СЕКЦІЯ 2.
ІНОЗЕМНІ МОВИ У СУЧАСНОМУ
КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОСТОРИ***

Лемещенко-Лагода Вікторія
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
20a.v.lemeshchenko-lahoda@std.npu.edu.ua
viktorii.lemeshchenko-lagoda@tsatu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-1080-5510>

МОВИ НА МЕЖІ ЗНИКНЕННЯ: ШОТЛАНДСЬКА ГЕЛЬСЬКА

***Summary.** The article is devoted to the historical formation, development and decline of the Scottish Gaelic language. Its present status as minority, but official, language of Scotland and activities being implemented by the Scottish government for its preservation are outlined. The peculiarities of the current language situation in Scotland are revealed, statistical data on the speakers of Scottish Gaelic are presented and analyzed.*

***Key words:** Scottish Gaelic, minority language, language survival, language decline, language status, standard language, official language.*

На сьогоднішній день у світі існує близько 7000 мов, серед яких вчені виділяють «здорові мови», «хворі», «мови, яким загрожує загибель», «відроджені мови» та «мертві». Особливу увагу лінгвістів звернено до мов, яким загрожує вимирання, адже зникнення мови означає й зникнення культури в цілому, історії та традицій народу, та повну асиміляцію до іншої мови та культури або загибель в цілому.

Однією з мов, яка наразі перебуває під загрозою зникнення є шотландська гельська мова (Scottish Gaelic). Гельська мова належить до кельтської гілки індоєвропейської мовної сім'ї. Достеменно невідомо, коли і яким чином кельтські мови потрапили на Британські острови, однак за однією з найпоширеніших версій, протягом римського панування на островах діалекти місцевого населення утворили дві окремі групи: бретонські кельтські та ірландські кельтські (гойделічні), від останньої й взяли свій початок шотландська гельська та ірландська мови. Починаючи з VII століття, гельська все частіше контактувала з англосаксонською мовою [5, с. 31-32; 6, с. 172], а між VIII і XII століттями вона зазнала впливу скандинавських мов, що досі певною мірою проявляється в топонімах, запозичених словах тощо [4, с. 62; 8, с. 398].

Зниження соціального статусу шотландської гельської мови та поступове усунення її з різних сфер вживання почалось з кінця XI століття. На гельську мову негативно вплинули реформи, проведені під час правління Малкольма III, збільшення кількості найманих лицарів (переважно бретонців та фламандців) під час правління короля Девіда I, активізація торгівлі з англійцями та фламандцями. З новими мовами та культурами до Шотландії прийшла нова соціальна організація [2, с. 69]. Гельські традиції та звичаї почали цілеспрямовано пригнічуватись під іноземним впливом. До XVII століття шотландська гельська мова була майже повністю витіснена з рівнинних територій до гірських та на острови. Втративши свій статус, шотландська гельська була заборонена у школах, й існувала переважно в усній формі.

У XIX – початку XX століття почалось літературне відродження шотландської гельської мови. У 1891 році було засновано Гельське товариство (An Comunn Gaidhhealach), головною метою діяльності якого є відродження та популяризація шотландської гельської мови [1, с. 286].

Сучасний письмовий стандарт значною мірою бере свій початок від перекладу Біблії 1801 року. Зараз він фактично контролюється Шотландським органом з питань кваліфікації, чий гельсько-орфографічні конвенції (пор. Веб-сайт SCEEB) прийняті Comhairle nan Leabhraichean / The Gaelic Books Council у 2005 році.

Незважаючи на те, що шотландська гельська мова наразі має статус офіційної мови Шотландії (поруч з англійською), вона все одно залишається міноритарною, оскільки багато носіїв мови користуються у всіх сферах переважно англійською мовою. Під час перепису населення 2001 року в Шотландії в цілому нараховувалось 58 969 носіїв гельської мови віком від 3 років – лише 1,2% від загальнонаціонального населення. Приблизно 7 094 особи стверджували, що здатні читати або писати гельською, але не розмовляти нею, а ще 27 538 могли розуміти гельську, але не говорити, читати та писати [7, с. 24].

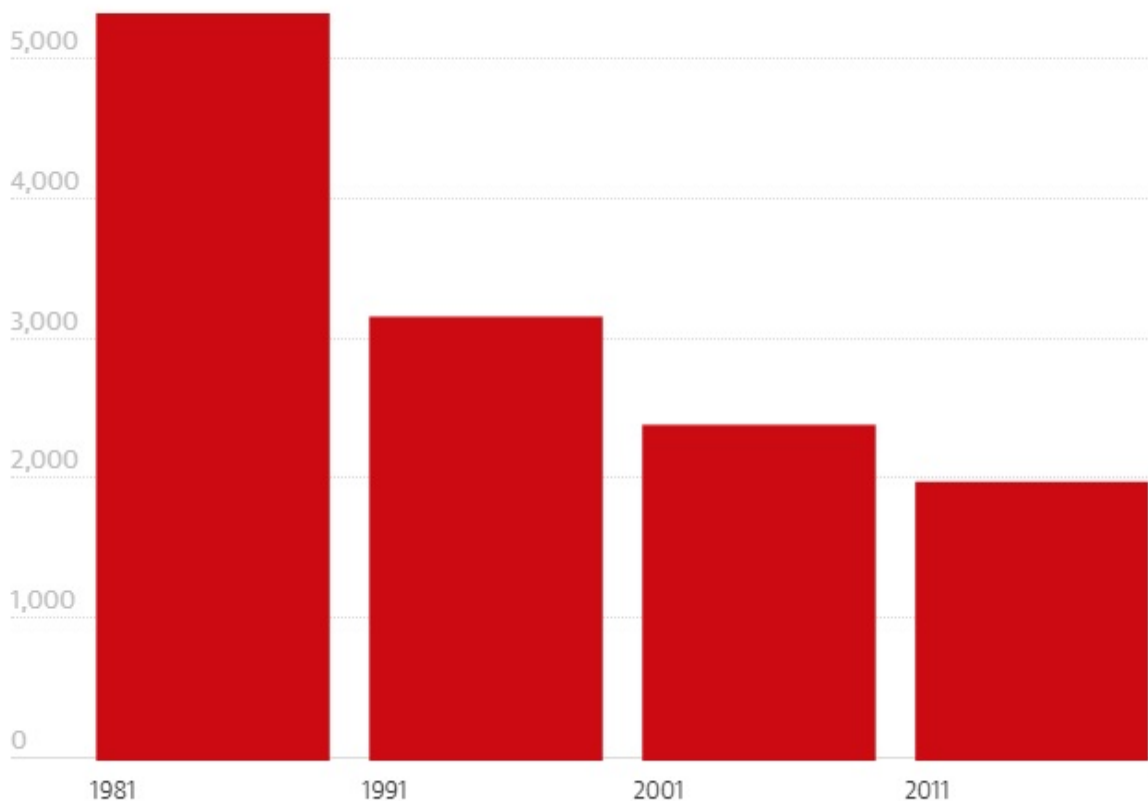
Дослідження, проведене групою гельських експертів та соціолінгвістів з Університету нагір'я та островів (University of the Highlands and Islands (UHI) у 2020 році, показало, що лише 11000 людей щоденно спілкується гельською мовою [3].

Згідно з прогнозами, національний перепис населення, що має відбутись наступного року може показати, що частка людей на Західних островах, які говорять гельською, впаде майже до 45% (порівняно з 1980 р. – 80%), що, на думку експертів, поставить мову на межу зникнення [3].

Рис.1.

Зменшення кількості носіїв шотландської гельської мови (3-17 років)

The number of Scottish Gaelic speakers aged 3-17 declined by more than 3,000 in 20 years

Guardian graphic. Source: University of the Highlands and Islands

Уряд Шотландії зробив серйозний крок до збільшення доступу до гельської освіти, зокрема фінансуючи будівництво початкових та середніх шкіл у таких містах, як Глазго та Единбург. За останній рік рада Західних островів, Comhairle nan Eilean Siar, впровадила вивчення гельської мови у всіх школах і зробила її обов'язковою для вивчення мовою для всіх дітей, які починають навчання в початковій школі. Однак, на думку багатьох фахівців набагато більше енергії потрібно спрямувати на те, щоб населення почало спілкуватись гельською мовою у будь-якій соціальній ситуації, а не лише в школі. Батьків слід «заохочувати говорити нею зі своїми дітьми в соціальних ситуаціях та та у сімейному колі» – говорить Професор Кончур Ó Джолаган (Conchúr Ó Giollagáin) [3].

Таким чином, не дивлячись на численні заходи шотландського уряду зі збереження мови, ситуація й досі залишається досить серйозною. Стрімке скорочення чисельності носіїв мови вже найближчим часом може призвести до повної її втрати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Казакевич О. М. Мовна асиміляція корінних народів Британських островів у XIX ст. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2017. Вип. 48. С. 283-286.
2. Королева М.В. Языковая ситуация в Шотландии: история и современный статус шотландского гэльского языка. *Рема*. 2016. №1. С. 64-73.
3. Carrell S. Scots Gaelic could die out within a decade, study finds. *The Guardian*. 2020. 2 July. URL: <https://www.theguardian.com/uk-news/2020/jul/02/scots-gaelic-could-die-out-within-a-decade-study-finds> (Last accessed 14.04.2021)
4. Glaser K. Minority Languages and Cultural Diversity in Europe: Gaelic and Sorbian Perspectives. *Multilingual Matters*, 2007. 394 p.
5. Kay B. Scots: The Mither Tongue. Darvel, Ayrshire: Alloway Publishing, 1993. 224 p.
6. Lockwood W.B. Languages of the British Isles Past and Present. London: Andre Deutsch, 1975. 262 p.
7. McLeod W. Securing the status of Gaelic? Implementing the Gaelic Language (Scotland) Act. *Scottish Affairs* 57, 2006. pp. 19 – 38.
8. Stewart T.W. Lexical imposition: Old Norse vocabulary in Scottish Gaelic. *Diachronica* 21(2), 2004. pp. 393– 420.

Винарчик Марія

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
<https://orcid.org/0000-0001-8270-6178>
marie-vynarchyk@online.ua

Зробок Наталія, здобувач ОС «Магістр»

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ФРАНКОФОНІЯ І ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ФРАНЦІЇ

Summary. The article examines the activities of the International Organization of Francophonie at the present stage, highlights its priority goals and ways to implement them. The peculiarities of the educational policy of France in today's conditions are outlined. It is established that in the conditions of distance education e-learning programs are effectively used, which develop students' linguistic and professional skills, facilitate intercultural interaction, promote mutual understanding and mutual enrichment.

Keywords: international Organization of Francophonie, educational policy of France. distance education, e-learning programs

Сучасна франкомовна лінгвістична різноманітність залежить від статусу французької мови, яка постійно оновлюється і збагачується. В країнах, де вона є першою офіційною мовою, наприклад, у Федерації Валлонія-Брюссель, у французькій провінції Квебек або у франкомовній Швейцарії, французька мова перебуває у контактах з іншими мовами, запозичуючи нові слова та вирази. Її захист і популяризація стали головним викликом для Міжнародної організації Франкофонії, заснованої в 1970 р. Численні проєкти, направлені на досягнення цієї мети, розробляються з ініціативи Франції. Оскільки Франкофонія нараховує більше вісімдесяти країн світу, то наявність і життєздатність інших мов міжнародного спілкування поза своїм простором вона сприймає як сприятливий і необхідний чинник мовного і культурного різноманіття. Саме в цьому дусі реалізується концепція багатомовності.

Взаєморозуміння, заохочення до культурного обміну, минаючи лінгвістичні кордони, представляють особливий інтерес для Франкофонії. Вивчення і дослідження взаємодії між французькою та іншими мовами дають змогу розробити засоби і шляхи для їхнього взаємного збагачення. Як приклад, можемо назвати започаткований у французькому суспільстві і відкритий для широкої аудиторії онлайн-курс “Навчання взаєморозумінню носіїв романських мов для молоді аудиторії”, який має за мету зробити доступними для франкомовних

читачів твори сучасних авторів, заохотити перекладацьку діяльність, сприяти появі якісних літературних і мистецьких творів.

В рамках своєї місії, Франкофонія розширила діяльність і в освітній галузі та сфері культури, щоб мати змогу підтримувати країни, які прагнуть досягти вирішення соціально-мовних проблем. Зміцнення зв'язків між мовами і стимулювання їх розвитку, заохочення до взаємоповаги і взаєморозуміння там, де відбувається взаємодія французької і національної мови, – таким є глобальне бачення мовного і культурного розвитку, представленого Радою Європи на багатьох засіданнях. Після численних дискусій було прийнято резолюції, що підтримують пропаганду і поширення французької мови, окреслено освітню і суспільну діяльність, сприятливу для мовного різноманіття.

Якщо культурний і лінгвістичний вектор розвитку все більше укріплюється в національній державній політиці багатьох європейських країн, то освітня галузь потребує виваженого підходу до проблем багатомовності. У відповідь на ці потреби, в Дакарі, в період із 26 по 28 червня 2019 р., відбувся перший регіональний семінар, у якому взяли участь представники державних, наукових та асоціативних структур, відповідальних за лінгвістичну політику держав-членів та урядів, що здійснюють заходи зі сприяння мовному і культурному різноманіттю. Зустріч мала на меті проаналізувати сучасні виклики, а також механізми національного мовного управління: мовне середовище та правові інструменти і стратегії захисту мов національних меншин, теоретичні і практичні інструменти для досягнення і підвищення лінгвістичної грамотності населення, передовий досвід та засоби політики лінгвістичного розвитку (стратегії, методології, планування), які успішно впроваджені в сучасних європейських країнах.

Сьогодні світове освітнє співтовариство опинилося перед новими викликами. Досвід Франції у вирішенні проблем сьогодення є повчальним і цінним. В умовах дистанційної освіти у Франції, необхідною умовою ефективної політики лінгвістичного і культурного розвитку стало створення і

функціонування віртуального навчального середовища, що забезпечує студентів навчальними матеріалами не тільки з французької мови, але й іноземних. Серед них слід назвати німецьку, іспанську, англійську, китайську, японську та інші мови, які вивчаються у вищих навчальних закладах. Реалізація проєкту дистанційної освіти відповідає потребам студентів, які беруть участь не тільки у французьких, але й у зарубіжних програмах, спонукає їх до використання лінгвістичних навичок у новому контексті вищої освіти. Важливим є також розвиток професійних мовних навичок студентів, без яких неможливо обійтися на ринку праці. Сьогодні проявляється особливий інтерес до голландської, італійської, польської, португальської та словацької мов. Вищі навчальні заклади заохочують студентів і педагогічних працівників до інноваційної діяльності, до міжкультурного діалогу з метою розвитку концепції європейського громадянства.

Отримати доступ до навчання протягом усього життя, виробити здатність до самоосвіти, сприяти розвитку технологічних навичок у когнітивному суспільстві, – така мета французьких освітян. Тематичні електронні семінари-практикуми з професіоналами з питань керівництва та інтеграції (DOSIP), поєднання навчання і роботи (CFA), навчання вчителів (INSPE), міжнародної мобільності (RFI Savoirs), сприяють реалізації цієї мети. Численні франкомовні радіоканали пропонують освітні програми для вивчення і викладання французької мови. Наприклад, CNAM (Національна консерваторія декоративно-прикладного мистецтва) нараховує майже 500 курсів, доступних на електронній платформі, CNED-Centre Nationale d'Etudes à Distance, Французька асоціація освіти дорослих розробляють відкриті курси дистанційного навчання, FLE сприяє вивченню французької мови як іноземної. Багато Французьких центрів (Alliances Françaises) пропонують онлайн-курси для вивчення французької мови. За допомогою програми електронного навчання (FILIFE) можна здійснити наукові і технологічні дослідження у Франції. Існують великі можливості для мовної, міжкультурної і наукової підготовки студентів, які не розмовляють

французькою мовою, можливості продовження навчання у французьких навчальних закладах після бакалаврату. Асоціація France Terre d'asile розробила електронну двомовну (французько-англійську) платформу, що допомагає краще зрозуміти устрій Французької Республіки, її цінності. Більше п'ятдесяти відео-файлів містять субтитри французькою, англійською, арабською, іспанською, португальською та іншими мовами, що полегшує їх перегляд. Платформа пропонує освітні модулі різного рівня для вивчення французької мови (FLE). Освітня і пізнавальна програма “Разом у Франції” – це хороший інструмент для підготовки до приїзду на навчання до Франції. Він орієнтований також на тих, хто планує приїхати і оселитися у Франції.

В рамках своєї мовної політики Франція ставить перед собою мету розвивати заходи щодо співробітництва з різними країнами задля зміцнення позицій французької мови в їх системах освіти.

Сучасний франкомовний простір відзначається наявністю великої кількості мов, а, отже, французька майже завжди знаходиться у ситуації співіснування з іншими національними мовами. Як результат, Міжнародна організація Франкофонія з самого початку своєї діяльності поставила за мету використати мовне різноманіття як суспільне і культурне багатство. Головне покликання Франкофонії полягає у сприянні розвитку різнопланового співробітництва між франкомовними державами. Розробляючи численні програми, спрямовані на захист національних мов, визначених як “партнери” французької мови, створюючи умови для їх культурного самовираження, Франція як провідна європейська держава, окреслила вектор своєї мовної політики не тільки в суспільному контексті, але й освітньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. CNED-Centre Nationale d'Etudes à Distance. URL : <https://www.campusfrance.org/fr/ressource/cned-centre-national-d-enseignement-a-distance>. (дата звернення: 11.04.2021)
2. Conseil de l'Europe. URL : <http://www.axl.cefan.ulaval.ca/europe/conseileuropegeneral.htm>. (дата звернення: 11.04.2021)
3. Francophonie. URL : <https://www.francophonie.org/> (дата звернення: 11.04.2021)

Boriak Inna
Kyiv Cooperative Institute of Business and Law
innaboriak@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2420-7842>

INTERNET MEMES AS A TOOL OF INTER-CULTURAL INTERNETCOMMUNICATION

***Анотація:** проаналізувавши роль Інтернет-мема в процесі міжкультурної комунікації показало що меми виступають важливим засобом міжкультурної комунікації, відображаючи 2 суттєвих процеси: процеси глобалізації та локалізації. Крім того, міжкультурний потенціал мемів в Інтернеті обумовлений частим використанням англійської мови в заголовках, так як вона є провідною мовою міжнародного спілкування, тому мем Інтернету інтегрований у глобальні міжкультурні процеси.*

***Ключові слова:** Інтернет-мем, медіа-вірус, креолізований, міжкультурна комунікація, глобалізація.*

In the context of globalization and rapid technological the progress of Internet communication has become quite commonplace for modern people. This is a very heterogeneous aspect of interpersonal and intercultural communication, and therefore, it is a favorable environment for the development of many unique linguistic phenomena as an internet-meme. The meme softens the hidden pressure accumulated in society for any reason, concentrates attention on the imperceptibly formed imbalance in the perception of the fact and gives it a verbal designation. Successful memes are kind of winners of the competition for the best in terms of brevity and emotional expressiveness of a presentation of a topic that is relevant to society.

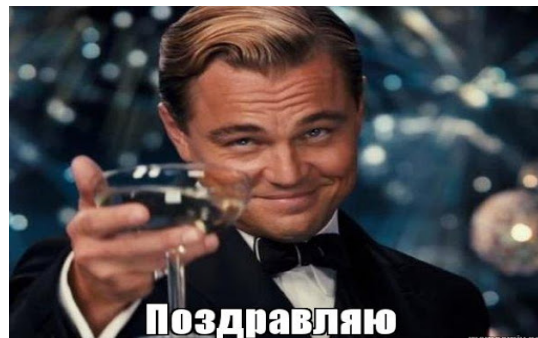
The term "meme" was first used in 1976 by the biological scientist Richard Dawkins in his scientific work "The Selfish Gene." At the moment, it is customary to define a meme as "a unit of cultural information transmitted from person to person." A meme can show the manifestation of human life, obsessive a melody, a phrase of a famous politician or the frame of the film. The status of a meme, or, as it is called in the media "media virus", is the ability to replicate and spread. An Internet meme is a visual, auditory, textual or synthetic content distributed on the Internet, designed to entertain its consumer, and also carries some information. The functions of memes are very diverse, and the forms of their embodiment are extremely inventive[1].

The linguistic approach focuses on the form of the meme rather than its content. For example, A.V. Veshnyakova notes an important aspect of linguistic creativity for creating a meme that is the verbal part of a meme as a joke is formed occasionally and requires language creativity from the creator. [4]. In the linguistic approach, a meme is defined as a creolized text: an education that combines verbal and non-verbal elements and has a holistic effect on the addressee. Linguists involved in the analysis of memes are mainly interested in the ways of transformation of memes, their structural elements, as well as the features of the humorous and emotional nature of the meme [2]. Emotions that have been experienced by a meme are an important aspect of facilitating the transmission of a meme between people experiencing the same emotion. According to independent researcher Anton Stoletov, “a substantive conversation about an Internet meme will not work, if we do not take into account the emotions and associations of netizens that determine its popularity, motivate them to thoughts and actions related to the meme reasons ”[3].

Analysis of Internet memes has shown that they can act as a means of intercultural communication. This position is confirmed, firstly, by the fact that the main language used in Internet memes is English. The use of English in Internet memes, which is the language of international communication, greatly simplifies the use of Internet memes by users who may belong to different cultures and at the same time can join the global Internet culture without experiencing a language barrier. Besides, the high potential of Internet memes as a means of intercultural interaction is expressed in the fact that Internet memes reflect the process of globalization of cultural and informational content. Analysis of popular serial Internet memes showed that there are similar Internet memes in English and other languages in the Internet space. Pictures 1st and 2nd show Internet memes from the Great Gatsby meme series, the accompanying inscription in the Internet meme is translated from English “Congratulations”. The Great Gatsby meme series has humorous overtones and is commonly used to express “sarcasm with a pretence of grace” [6].

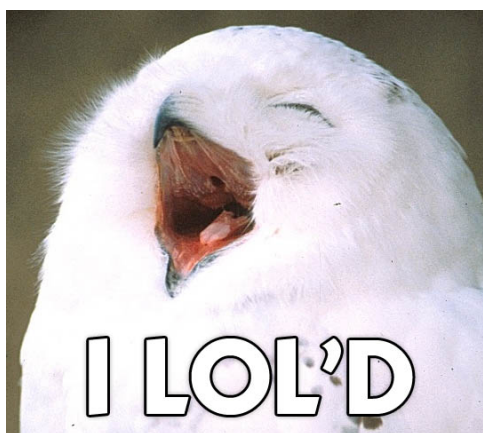
Picture 1

Picture 2

Attitudes towards memes are different: someone considers that Internet memes information is garbage, someone happily picks up each new meme, but they have become an integral part of Internet communication, a kind of jargon, the knowledge of which helps to become "your own", facilitates communication on the network [5, p.243]. Today, using Internet memes is becoming popular, especially among young people, since it has represented a very diverse range of professional audiovisual occupations as such the technologies and hobbies.

In the modern internet space, the following types can be distinguished as an active type of functioning internet memes: 1) text meme; 2) meme image; 3) a media meme; 4) creolized meme. In this regard, we have some interest according to the structure of the meme. For creolized memes and Internet memes in general, the use of special slang is also characteristic. For example:

Picture 3

ANIK!!!

Picture 4

LOL'd (Picture 3) is the past tense form of the acronym LOL, meaning laugh out loud. Chan (Picture 4) is a prefix added that means the word "girls" as such a pet name. Most of the word has become popular thanks to anime.

The Internet is a convenient technical tool that maximally simplifies and accelerates the process of exchange and dissemination of information in the process of social understanding of a particular problem. In practical terms, the Internet is the key link in the spread and “mutation” of memes. Memes are prototypes of the new concepts, the result of a new understanding, a kind of the point of growth and the development of social self-awareness. It is not surprising that it is young people with open-mindedness often manage to grasp something new. By and large a meme contains some information, sends a message, and engages in discussion. On the other hand, a meme is almost always an emotion. Emotional memes are better to remember and spread. A meme is not only a purely Internet culture or youth subculture, and it is not always created within one language or one culture. Meme is a phenomenon of intercultural and interlingual communication.

REFERENCES

1. Limor S. Memes in a Digital World: Reconciling with a Conceptual Troublemaker. URL: <https://academic.oup.com/jcmc/article/18/3/362/4067545>. (дата звернення: 01.04. 2013)
2. Щурина Ю.В. Інтернет-мемы: проблема типології. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/internet-memy-problema-tipologii/viewer>
3. Столетов А. Мемы: мифы и реальность URL: <http://www.advertology.ru/article74564.htm> (дата звернення: 26.04.2017).
4. Вешнякова А.В. Лингвокреативный аспект интернет-мемов. *Научное издательство «Институт стратегических исследований»*. 2015. URL: <https://publikacia.net/archive/2016/6/4/9>.
5. Кашина С.В. Мем как единица передачи культурной информации языковыми и неязыковыми средствами. *Вестник Московского государственного лингвистического университета*. 2013. № 20 (680). С. 243.
6. 13 мемов Рунета. URL: <http://kuluars.info/stati/drugie/13-memov-runeta.html> (дата звернення: 19.12.2013).

Дороховська Марина
Стокопанівський ЗЗСО
dorohovskamaryna@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-3487-0066>

КОНЦЕПТ ЯК БАЗОВИЙ ТЕРМІН КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

***Summary:** Cognitive linguistics is aimed to determine the role of language in the processes of cognition and world understanding; the relationship of conceptual systems with language systems; how exactly do cognitive structures of consciousness relate to units of language; learn exactly how language participates in the processes of receiving, processing and transmitting information about the world; understand the processes of conceptualization and categorization of knowledge, identify a list of tools and methods of linguistic categorization and conceptualization of cultural constants.*

***Key words:** cognitive linguistics, concept, language, system of concepts, scheme, frame.*

Когнітивна лінгвістика набуває в наш час все більшого розвитку, не дивлячись на те що, це порівняно новий, молодий напрям, який містить у собі багато дискусійних моментів. Ця наука міцно зайняла своє місце у парадигмі концепцій сучасного світового мовознавства. Мета когнітивної лінгвістики – зрозуміти, як здійснюються процеси сприйняття, категоризації, класифікації і осмислення світу; як відбувається накопичення знань; які системи забезпечують різноманітні види діяльності з інформацією.

Вивчення природи концепту, його сутності та відмінностей між тотожними поняттями в когнітивній лінгвістиці приділяється важливе значення. Всю пізнавальну діяльність людини можна розглядати як розвиваючу вміння орієнтуватися у світі, а ця діяльність об'єднана з необхідністю ототожнювати і розрізняти об'єкти і тому для виконання операцій такого характеру виникають концепти. Тому стає зрозумілим, що концепти слугують для пізнання світу та формують уявлення про нього.

До кінця ХХ століття лінгвісти зрозуміли, що носій мови – це носій визначених концептуальних схем. Концепти – це ментальні сутності. У кожному з концептів об'єднані принципово важливі для кожної людини знання про світ.

Система концептів утворює картину світу, у якій відображаються бачення та розуміння реальності людиною. Концепт – це оперативна, змістовна одиниця

пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи, всієї картини світу, яка є відображеною у людській психіці.

У зарубіжній лінгвістиці поняття схеми вважається одним із основних. Схема – це категорійна абстракція, яка сумісна з усіма членами визначеної категорії, повторюється у ментальних образах світу та наділена фундаментальною значимістю для протікання різноманітних когнітивно-семантичних процесів. Схема не має конкретного втілення, вона є «абстрактною» у тому сенсі, що вона абстрагована. Схеми являють собою укорінені в мисленні зразки нашого досвіду, якщо вони достатньо вкорінені, то їх можна використати для продукування і розуміння мовних виразів. Тим самим мовні вирази пов'язані зі структурами знань, котрі їх породжують і забезпечують їх інтерпретацію. У мові представлені як окремі схемні сутності, так і схемні структури. І ті, і інші можуть мати різний ступінь схемності, тобто абстрактності, яка залежить від того як людина представляє формальний чи семантичний полюси своєї мови [3, с. 56].

У когнітивній лінгвістиці у якості основних концептуальних структур розглядаються пропозиція та фрейм. Філлмор трактує фрейм як систему концептів пов'язаних між собою таким чином, що для розуміння кожного із них ми повинні розуміти цілісну структуру, до складу якої він входить. Пропозиція, котра включає у свій склад два взаємопов'язаних концепти – цільовий (логічний суб'єкт) та характеризуючий (логічний предикат) – трактується як й елементарний фрейм, й конститутивний елемент фрейму. Тобто, фрейм можна розглядати як цілісний набір пропозицій. Специфіка пропозицій та фреймів як цілісних концептуальних структур у багатьох випадках попереджує утворення мовних висловів та вибір засобів для їх реалізації. Цілісний зміст існує у вигляді гештальта. Для конструювання речення необхідно організувати синтагматичну послідовність та два її глобальних компоненти – схему її розташування, що відповідає вибору синтаксичної конструкції майбутнього висловлювання та заповнювальні її одиниці номінації, які відповідають вибору слів чи їх еквівалентів та встановленню відносин між ними.

Істотним є те, що за структурними зв'язками у мові стоять глибокі змістові зв'язки. В акті мови відбувається встановлення об'єктних зв'язків у цьому світі. Мисленнєві процеси знаходять пряме, іконічне відображення у мовних структурах. Таким чином, вербальні структури зближуються з невербальними, когнітивними структурами [1, с. 17-19].

Базові фрейми – це найбільш узгоджена з постулатами конструктивної граматики типологія подієвих схем. Згідно з цією концепцією основною структурою внутрішнього лексикону є концептуальна сітка, яка сформована за допомогою п'яти базових фреймів. Це такі фрейми як, предметний, акціональний, посесивний, ідентифікаційний та компаративний. Фрейми названо базовими, оскільки вони демонструють вихідні, найбільш узагальнені принципи категоризації та організації вербалізованої інформації про предметний світ, котрий оточує людину. Пропозиції, котрі представлені у базових фреймах являють собою по суті подієві схеми. Подієві схеми забезпечують також гештальтну цілісність конструкцій як єдності понятійних моделей та об'єктивуючих їх мовних форм – речень, словосполучень та похідних слів. Тип подієвої схеми визначається через приналежність до визначеного базового фрейму.

Предметний фрейм структурує інформацію про власні буттєві форми предметної сутності (ДЕХТО / ДЕЩО). Фрейм представлений набором пропозицій, де ознака об'єднується із предметом зв'язкою *є / існує*. Такі пропозиції являють собою подієві схеми, котрі в залежності від категорії ознаки мають декілька варіантів:

- Квантитативна схема «*ДЕХТО / ДЕЩО є СТІЛЬКИ-кількість*».
- Кваліфікативна схема «*ДЕХТО / ДЕЩО є ТАКА-якість*».
- Локативна схема «*ДЕХТО / ДЕЩО є ТАМ-місце*».
- Темпоральна схема «*ДЕХТО / ДЕЩО існує ТОДІ-час*».
- Схема способу буття «*ДЕХТО / ДЕЩО існує ТАК-спосіб*».

Предметний фрейм грає основоположну роль у формуванні частиномовних систем. Останні фрейми являють собою зв'язки між декількома предметами, інформація про які може при необхідності розгорнутися у предметний фрейм.

Акціональний фрейм виділяється на основі пропозиції, яка включає предмет-агенса та виконуваний ним акт, він визначений дієсловами діє / робить. Така пропозиція є акціональною схемою. В залежності від характеру самого акту розрізняють такі різновиди акціонального фрейму:

- Схема стану / процесу *«ДЕХТО / ДЕЩО-агенса діє»* представлена у мовних одиницях, котрі включають у себе дієслова ненаправленої дії.

- Схема дії, яка включає у себе зв'язку *діє на*. Ця схема моделює акт, який об'єктивується дієсловами направленої дії. Такий акт може бути двох типів. В першому випадку це фізичний чи ментальний контакт між агенсом та пацієнтом, при якому пацієнс не отримує ніяких змін *«ДЕХТО / ДЕЩО-агенса діє на ДЕХТО / ДЕЩО-пацієнс»*. В іншому випадку під час дії агенса на пацієнс, пацієнс змінюється: агент робить його ТАКИМ. Таким чином пацієнс стає афективом: *«ДЕХТО / ДЕЩО-агенса діє на ДЕХТО / ДЕЩО-афектив»*.

- Схема каузації, яка включає зв'язку *діє*, представляє акт створення агенсом-каузатором нового предмета-фактитива *«ДЕХТО / ДЕЩО-каузатор робить ДЕЩО-фактитив»*.

Посесивний фрейм – це фрейм, який містить предикативну зв'язку мати. Посесивна схема має таку схему: *«ДЕХТО / ДЕЩО-власник має ДЕХТО / ДЕЩО-обладаемое»*. Її варіанти виникають за рахунок специфікації ролей:

- Схема партитивності – *«ДЕХТО / ДЕЩО-ціле має ДЕХТО / ДЕЩО-частину»*.

- Схема інклюзивності – *«ДЕХТО / ДЕЩО-контейнер має ДЕХТО / ДЕЩО-уміст»*.

- Схема власності – *«ДЕХТО / ДЕЩО-власник має ДЕХТО / ДЕЩО-власність»*.

Ідентифікаційний фрейм – це фрейм, який містить у собі дві предметної сутності, які об'єднуються зв'язкою *є* та моделює відношення *«ДЕХТО / ДЕЩО-ідентифікатив є ДЕЩО-ідентифікатор»*, які представляють собою узагальнену ідентифікаційну схему. Різновиди схеми виникають за рахунок модифікації ідентифікатора.

- Схема персоніфікації – «*ДЕХТО / ДЕЩО-ідентифікатив є ДЕЩО-персоніфікатор*». В цій схемі у якості персоніфікатора виступає власне ім'я.
- Схема генералізації – «*ДЕХТО / ДЕЩО-ідентифікатив є ДЕХТО / ДЕЩО-класифікатор*».
- Схема специфікації «*ДЕХТО / ДЕЩО-ідентифікатив є ДЕХТО / ДЕЩО-специфікатор*»

Компаративний фрейм виникає на основі ідентифікаційного фрейму та містить зв'язку є як. Цей фрейм поєднує у собі дві ролі: компаратив як предмет який порівнюють та корелят, як предмет з яким порівнюють. Компаративний фрейм представлений компаративними схемами тотожності, подібності та схожості, в яких продукується предикат-зв'язка.

- Схема тотожності «*ДЕХТО / ДЕЩО-компаратив є як ДЕХТО / ДЕЩО-корелят*». Ця схема є понятійною основою метаморфози.
- Схема подібності «*ДЕХТО / ДЕЩО-компаратив є начебто ДЕХТО / ДЕЩО-корелят*». Ця схема лежить у основі метафори.

Отже, роблячи висновок з вище сказаного, можна сказати, що типи базових родієвих схем, які представлені у формальних схемах похідних слів, словосполучень та речень можуть стати корисним методологічним інструментом [2, с. 269].

ЛІТЕРАТУРА

1. Вежбицкая А. Семантика, культура и познание: общечеловеческие понятия в культуроспецифичных контекстах. URL: <http://philologos.narod.ru/ling/wierz.htm> (дата звернення 29.04.2021)
2. Воркачев С. Г. Культурный концепт и значение. *Труды Кубанского государственного технологического университета. Сер. Гуманитарные науки*. Т. 17. вып. 2. 2003. С. 268–276.
3. Попова З. Д. Лексическая система языка : (Внутр. орг., категориал. аппарат и приемы изуч.); учеб. Пособие. Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1984. 148 с.

Білоус Наталя
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
natascha_belous@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-9127-1820>

МІФОТЕКТОНІКА У ТВОРЧОСТІ А. ФОН ДРОСТЕ-ГЮЛЬСХОФ

Summary. The article is devoted to the study of mythotectonics and archetypes of the subconscious and the fantastic in the works of one of the outstanding authors of German literature of the XIX century Annette von Droste-Hulshof. Droste's work is little known to the Ukrainian reader, but it deserves attention thanks to the unflinching honesty and strong faith that permeate her literary heritage. Two unfinished novels by the author were selected for analysis - "Ledwina" and "Bei uns zu Lande auf dem Lande".

Key words: a novel, mythotectonics, *subconscious*, fiction, fantasy.

Одна з найвідоміших письменниць Німеччини XIX століття А. фон Дросте-Гюльсхоф виділяється яскравою самобутністю. Багатий набуток авторки формувався протягом усього її свідомого життя і складає 5 драматичних, 4 прозових твори, більш ніж 150 поезій, 73 віршів духовного змісту. Суттєва кореляція складної біографії і суперечливого характеру майже 30-літньої літературної роботи Дросте є більш явною у її двох незавершених романах «Ledwina» та «Bei uns zu Lande auf dem Lande».

Початок роботи над незавершеними романами співпав з періодом створення її найвідоміших поетичних циклів. У романах Дросте не ставить за завдання звеличити споконвічну тотожність природи та людського духу, синтезувати чуттєвість античного язичества з духовністю християнства [104, с. 284]. Для Дросте чужорідна іронічна гра з міфологічними образами та спроби міфотворчості німецьких романтиків (Фуке, Гофман, Тік). У той час як міфологічна або квазіміфологічна фантастика допомагала німецьким романтикам створити атмосферу таємничого та химерного і протиставити її життєвій реальності, Дросте занурює своїх протагоністів у два світи одночасно. Ледвіна поринає у жахливі картини підсвідомого, сповненого символізму та міфологічних алюзій, і саме ці подорожі допомагають їй повніше досягнути реальне становище її родини і власні підсвідомі бажання.

Хронотоп роману «Ledwina» є фантазійним та міфологізованим. Дросте звужує простір засобами сюжетного розвитку, внаслідок чого сам час згущається і ущільнюється. Одна доба вміщує у собі усі сюжетні лінії – лінійне оповідання, ввідні наративні сегменти, а також періоди замріяності, сну і трансу головної героїні. Хронотопічна диспропорція виражається у здатності Ледвіни до занурення у підсвідоме незалежно від часу доби або місця – ріка або нічний морок лише інтенсифікують глибину трансу.

Проблематика роману «Ледвіна» включає складну тему виявів підсвідомого у їх взаємозв'язку із усвідомленою діяльністю. Дросте детально досліджує взаємозв'язок фантазійного та фантастичного як характеристику неординарної особистості без розмежування багатой уяви Ледвіни і типових ознак божевілля. Повертаючись до мотиву божевілля і сприйняття причинності, представлених у трьох ввідних історіях, Дросте вкладає у характеристику головної героїні роману надзвичайно образне мислення. Воно переносить Ледвіну у площину нестримної, неконтрольованої фантазії, а читача вражає переходом від лаконічного перелічення дій і реплік дійових осіб до яскравого емоційного шквалу Ледвіни, який наче хвилі нарастає і відступає, щоразу привносячи у розвиток сюжету нову лінію оповідання.

Дросте майстерно змальовує багату уяву Ледвіни: її героїня, виснажена і замерзла, засинає після щирої розмови з сестрою, у якій висловлює впевненість у щасливому союзі Терези з коханим («Therese, du wirst sehr glücklich sein»), натомість бути щасливою у коханні сама Ледвіна не сподівається: «Wir suchen doch alle einmal, wenn schon meistens inkognito, aber ich habe aufgehört, denn ich weiß, daß ich nicht finde». Відголоски цієї розмови складають основу сну Ледвіни, у якому розкривається її підсвідома впевненість у тому, що її кохання ще можливе. У цьому фрагменті Дросте поєднує провідні лейтмотиви: підсвідоме хворобливої дівчини і її самотність: авторка не досліджує передісторію Ледвіни, а концентрує увагу читача на її підсвідомому аналізі власної самотності і віри у її можливе подолання.

Спочатку Ледвіні відкривається жахливий світ сновидіння («eine grauenvolle Traumwelt»), але він не лякає дівчину: хоча й у п'ятьмах, серед факельного світла, що спотворює обличчя, вона начебто оточена «своїми» та знайомими, а один із них (як втілений образ її теперішнього фізичного стану і тяжіння до самотності) виступає її завбачливим провідником на цвинтар: «ein alter, aber unbedeutender Bekannter, war sehr sorgsam und warnte sie vor jedem Stein». У чергуванні мармурових плит і свіжих чорних могил Ледвіна вбачає дошку для гри у шахи, і ця подвійна досить іронічна віддаленість від реальності веселить її, аж поки вона збагне причину своєї самотності – «Sie lachte laut, als ihr plötzlich einfiel, daß hier ja ihr Liebstes auf der Welt begraben liege». Як і в реальності, Ледвіна не знає ні імені, ні зовнішності свого коханого, але змиритися з його смертю вона не може, навіть коли з жахом бачить роздвоєння своєї душі, бачить з боку себе, яка виглядає як навіжена: «... sah ihre eigne Gestalt totenbleich mit wild im Winde flatternden Haaren an den Gräbern wühlen, mit einem Ausdrücke in den verstörten Zügen, der sie mit Entsetzen füllte». І передчуття падіння героїні, і саме падіння уві сні символізують відсутність точки опору у реальності – відсутність у думках Ледвіни причин для добровільної самотності, а також звільнення внутрішнього бажання героїні поєднати свою долю із чоловіком, який, незнаний, став би її судженим.

У передчутті обвалу Ледвіна, остерігаючись бути похованою, наче отримує поштовх, який і скидає її у могилу, яку вона розшукує так гарячково. Цей жар уособлює підсвідому рішучість героїні у її бажанні кохання. Палкою є і ніжність, із якою Ледвіна пестить обличчя любого мерця («Sie preßte die Hand glühend an ihre Lippen»), задушливим є повітря, що раптово сповнюється снігом («die Luft schwül war») – символом зм'якшення твердості серця, переміни у свідомості Ледвіни. Підсвідомість наказує Ледвіні відмовитися від світських умовностей та ігор, заперечити своє теперішнє, залишивши лише провідне світло ліхтаря, яке символізує надію. Саме після прийняття її нового майбутнього, до Ледвіни на край могили, де вона хоче до своєї смерті залишатися поряд із

коханим, наближається хлопчик, у якого героїня викупає квіти – цей акт є своєрідним компромісом із майбутнім, втіленим в образі хлопчика, який пропонує квіти як символ життєвих сил і віддає фрукти як символ бажаного процвітання: «Sie kaufte ihm seine Blumen ab, um den Toten damit zu schmücken, wobei sie ganz ordentlich und ruhig die Früchte auslas und zurückgab». Спочатку Ледвіна отримує квіти як засіб вираження свого кохання, при цьому вона дуже ретельно повертає фрукти назад, підкреслюючи нематеріальну основу своєї прив'язаності, а потім їй на думку спадає засіб оживлення коханого за допомогою незліченного числа квітів, якими щедро наділило її майбутнє: «als könne sie den verweseten Leib wieder aus Blumen zusammensetzen, daß er lebe und mit ihr gehe». Дросте навмисне вдається до скупого представлення деталей фантастичного сну – жодних ліричних відступів, епітетів або порівнянь.

Естетичне сприйняття міфотектоніки роману, закладене Дросте у прояви підсвідомого головної героїні, підводить читача до екзистенційної ідеї щодо перебування індивідуального внутрішнього «я» Ледвіни у зовнішньому світі. Дросте прямо вказує на це мрійливе передсвідоме занурення у вигадане, коли розмите сприйняття Ледвіною дійсності фокусується на нічних подорожніх з ліхтарем. Авторка наче виправдовує свою героїню довгим поясненням про фольклорні особливості краю, де і справді жили збирачі трав для магічних обрядів, щоб зберегти її хиткий зв'язок з реальністю.

Отже, через плин фантазійного Дросте нарешті розкриває найпотаємніші почуття своєї героїні, які в інших наративних сегментах авторка характеризує в основному через її дії чи рухи. Інформативне, промітне і лаконічне у своїй точності представлення сну протиставляється плавному майву думок Ледвіни у її казковому світі, де її уява знову ж таки тяжіє до набуття сердечної близькості. Ці дві точки зору (підсвідоме у сні і свідоме у фантазії) роблять образ героїні довершеним: рішуча, смілива, і романтична, вона боїться самотності і готова із нею боротися. Саме імпліцитний страх самотності, який героїня відчуває протягом доби, що змальовується у фрагменті роману, стає потужним підґрунтям

для прискіпливого змалювання побуту та деталізованого закручення стосунків у родині фон Бренкфельд і робить цей прозовий твір Дросте яскравим зразком літератури високого бідермейєру.

Міфотектоніка роману «Bei uns zu Lande auf dem Lande» вирізняється складними стосунками двох оповідачів, історією знаходження рукопису, невизначеністю датування подій і пори року – така позиція авторки зумовлена зумисною концентрацією на таємничості фігури протагоніста і глибинних почуттях цього оповідача до кожного з мешканців будинку. Двома важливими хроноропами є вечірня пора (як уособлення родинного затишку, нерозривних сімейних уз) і ранішня – піковий період активності мешканців будинку. Саме характеристика дій персонажів на початку дня є визначальною для їх образів.

Незавершені романи Дросте «Ledwina» та «Bei uns zu Lande auf dem Lande» різоче відрізняються за стилем, засобами міфотектоніки і наративною перспективою, що зумовлене, напевно, у більшій мірі цільовою установкою письменниці, і у меншій – віком авторки і її творчим досвідом. Тим не менше, поетика прози Дросте базується на витонченій манері оповідання, бережливому, навіть любовному зображенні мешканців, звичаїв і природи Вестфалії, а також поетичному дослідженні граней свідомості як у плоскості самоконтролю героями свідомого і підсвідомого, так і з точки зору сприйняття критеріїв нормальності у різних верствах суспільства.

Стилістичні засоби, відступи і авторські ремарки створюють неповторну особливість кожного з названих прозових творів зокрема і надзвичайно поетичну картину світу в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мелетинский Е. Поэтика мифа : Фонд "Мир", 2012. 332 с.
2. Дросте-Хюльсхоф, А. фон. *Gesämtliche Erzählungen*. Харків : Ранок-НТ, 2002. 240 с.

Wieler Ganna
Zaporizhzhia State Medical University
ganna.wieler@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5042-1220>

POLITICAL CORRECTNESS AND THE ENGLISH LANGUAGE VOCABULARY DEVELOPMENT

Анотація Статтю присвячено розгляду мовних змін, які найбільш рель'єфно фіксуються лексико-семантичною системою мови, що пов'язує суспільство в єдину цілісність. В статті представлено проблеми розвитку лексико-семантичної системи англійської мови та досліджується кореляція між впливом фактора політичної коректності і розвитком лексичного складу сучасної англійської мови. Матеріалом наукової розвідки слугували періодичні видання та лексикографічні джерела.

Ключові слова евфемізм, фактор політичної коректності, лексико-семантична система англійської мови, неологізми, розвиток словникового складу.

Social life exists in constant development. As social needs and diversification of human activity are growing, one can observe further differentiation of society according to people's occupation, which leads to the increase of terms and lexical systems development [1, c.32]. Lexical system responds to the changes in social life, which demonstrates social essence of a language. New perception of social reality evokes the need for new terms. The vocabulary development is determined by the contradiction between people's wishes and their ability to express thoughts and feelings more adequately.

The concept of "political correctness" became very wide-spread in the English-speaking countries, especially in the USA, at the end of the XXth century. The term "political correctness" was first used by Karen De Crow, the President of the Women's National Organization in 1975. The necessary requirement of the politically correct language is evasion of lexical units' usage which can discriminate an interlocutor according to their age, gender, physical state, racial and cultural identity [9, c.116]. Euphemisms are used instead of politically incorrect words, thus allowing avoiding negative connotation of the utterance.

Euphemisms create a cognitive effect of concept blurring or defocusing of unwanted referents – objects or actions – and in this way keep the addressee from the full interpretation of the utterance [11, c. 211].

According to V.I. Goverdovsky “polite forms and adhering to the rules of language taboo very often do not allow using vocabulary with its direct meaning”. [2, с. 66] This fact can explain appearance of the euphemism *pseudologer* – “one, who doesn’t tell the truth”, instead of the word “*liar*”. Prefix *pseudo-* is used as a euphemism for the words which have direct meaning of “bad or false quality”.

Politically correct vocabulary creation follows certain structural and semantic principles, the main one of which is usage of words that extend their meaning at the sake of the extension of their sphere of usage [9].

It is worth mentioning that the notion “*political correctness*” has brought to life the whole range of similar notions, namely: “*eco-correctness*” – proper treatment of environment, correct ecological policy; “*emotional correctness*” – accepted by society feelings and emotions; *dress correctness* – proper way of dressing; “*religious correctness*” – correct treatment of different religious denominations representatives.

Feminism evolvement in the USA has given rise to using politically correct vocabulary which is aimed, in this case, against gender inequality. The indispensable condition of politically correct language from the point of view of feminism is avoidance of “sexist terms”, such as *businessman, chairman, man-made, mankind*. They are the words which are able to lower the status of a woman, for they have the seme “male” in their composition. Certain changes were made in the names of some professions in order to decrease their one- dimensional gender focus: *anchorman* → *anchorperson*, *fireman* → *firefighter*, *steward/stewardess* → *flight attendant*, *repairman* → *repairer*, *waiter/waitress* → *dining room attendant*.

Problems of minorities – ethnic or gender – have recently become topical. The language had to respond to this very carefully when describing this or that type of a minority, race or ethnos. Thus, since the end of the XXth century the words *Afro-American and African-American* began to be official terms to denote that race. “*African-Americans on the other hand have been “allowed” to journey much further*

from their subjugated roots and are well represented in all aspects of the mainstream American government, culture and economy. (The Economist, June 30 – July 6, 2010).

The politically correct word *Afro-Brazilian* appeared in the English language in a similar fashion. *“Elected last year, Pitta is the first afro-Brazilian to govern the nation’s largest city.” (Newsweek, March 9, 2002)*

Current demographic situation in the United States demonstrates the population growth owing to the increase of the number of non-white representatives [6]. Due to this fact there appeared a neologism *majority minority* to denote ethnic minorities who constitute the biggest part of the population in a certain area.

Another layer of politically correct vocabulary is connected with the considerable growth of senior people in the English-speaking countries. The whole range of euphemisms appeared in the English language to denote elder representatives of the population. Such words are: *golden ager, golden oldie, senior citizen, September people, chronologically disadvantaged*, etc.

The two monikers that the Europeans liked best were “older people” and “senior citizens”. Time, perhaps, to try something new, fresh and positive from America – “the chronologically disadvantaged”. (The Economist, June, 27, 1996)

The new word *ageful* was coined following the analogy to the word *youthful* in the USA in 1990 to describe the age of a person in a positive way. This word is a euphemism and it can be considered as an alternative nomination to the word *old*: *Old? Deaf? Snapped the voice. “Ageful, we prefer. I’m ageful myself and this is a hearing-assisted telephone so if you would speak slowly and loudly....” (The Guardian, June 4, 1999)*

Lexical units, which denote challenges of differently abled people, are also under the influence of political correctness. The whole range of politically correct words, such as, *challenged, inconvenienced, vertically challenged, otherly abled, differently abled, diff-abled, diffabled*, have appeared in the English language as synonyms to their corresponding regular notions: *The politically correct send their children to schools*

*like Smith College, where they can learn about ableism (“oppression of the **differently abled** by the temporary abled”). (The Boston Times, June 17, 1999)*

*I sometimes use the word “**diffability**” because it says different abilities and people do have different abilities. We all do. But some are especially different and – deserve some special attention. (The GeraldO Rivera Show, January 6, 1997).*

The needs of differently abled people are considered to be of topical importance in any society these days. It is worth mentioning, for example, that in the USA no building can ever be allowed to be constructed and used if it is not equipped with special ramps for wheelchairs and if there is no special parking space for the vehicles of such people. In this regard there appeared a neologism, *visitability*, which denotes accessibility of the building by people whose physical abilities are different.

*The three basic components of **visitability** are an entrance with no steps, ground-floor hallways and doorways wide enough for wheelchairs, and a ground-floor bathroom big enough for a wheelchair to enter and turn around. (The New York Times, February 7, 2002)*

To sum up, the development of lexical system is determined by the contradiction between its expressive ability and the desire of people to express their thoughts and feelings more adequately. One of the factors, which has a considerable influence on the English language lexical system development is political correctness. It accounts for the coinage of politically correct neologisms which denote gender, age, ethnos, social status and values.

ЛІТЕРАТУРА

1. Булдаков В.А. К потенции терминологической лексики // *Коннотативные аспекты семантики в немецкой лексике и фразеологии*. Калинин, 1987. С. 31-36.
2. Гаєва Д. О., Прокопович Н. Ю. Афіксація як найпродуктивніший спосіб творення неологізмів у сучасному англomовному медіадискурсі. *Теоретична і дидактична філологія*. 2017. № 25. С. 58 – 65.
3. Говердовский В.И. Опыт функционально-типологического описания коннотации: дис...канд. филол. наук. Москва, 1977. 189 с.
4. Джон-Лэрд Ф. Процедурная семантика и психология значения. *Новое в зарубежной лингвистике*. вып. XXIII. *Когнитивные аспекты языка*. Москва : Прогресс, 1988. С. 234-257.
5. Зацный Ю.А., Пахомова Т.О. Мова і суспільство : збагачення словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя, 2001. 242 с.

6. Зацний Ю. А., Янков А. В. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття: англо-український словник. Вінниця : Нова Книга, 2008. 360 с.
7. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми : посібник. Вінниця : Нова книга, 2004. 574 с.
8. Киселёва Т.В. Коммуникативная корректность в языковой картине мира // *Языковая семантика и образ мира*. Москва, 1997. 4.1. С.115-117.
9. Малярчук О. В. Особливості творення неологізмів-телескопізмів у сучасній англійській мові (на матеріалі лексикографічних джерел). *Філологічні науки (мовознавство)*. 2015. № 3. С. 137 – 140.
10. Сеньків О. М., Летнянка О. І. Неологізми-скорочення в англомовних версіях міжнародних соцмереж. *Молодий вчений*. 2016. № 6(33). С. 379 – 386.
11. Худолій А.О. Лінгво-когнітивні особливості метонімічного переносу в сучасній американській публіцистиці // *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ*. Серія : Філологія. Педагогіка. Психологія. Київ.: Видавничий центр КНЛУ. 2002. Вип. 6. С.193-198.
12. Ayto J. *The Longman Register of New Words*. Harlow, Essex : Longman, 1989. 425 p.
13. Chilton P., Shaffner Ch. *Discourse and Politics // Discourse as Social Interaction // Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. Volume 2 / ed. by T. van Dijk. SAGA Publications, London, 1998. P. 206-230.
14. Felt J. C., O'Hare W.P. *Asian Americans: America's fastest growing minority group*. Washington D.C.: Population Reference Bureau, Inc., 2001. № 19. P. 1-17.
15. McFedries P. *Word Spy. The Word Lover's Guide to Modern Culture*. Broadway Books, New York. 2004. 420 p.
16. Pavlichkova E. / *Political correctness in the English language // Проблеми романо-германської філології*. Ужгород : Видавництво «Закарпаття». 2000. С. 193-197.
17. *The Oxford Dictionary of New Words*, ed. by E.Knowles. Oxford - New York : Oxford University Press, 1998. 357 p.
18. Walter Y. *Asian Americans and American Immigration and Naturalization Policy // American Studies Journal*, Number 45 / Summer 2000 (American Race Relations), P. 51-56.

СЕКЦІЯ 3.
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ
ІНОЗЕМНИХ МОВ

Трофімова-Герман Аліна
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
alinatrofimovaherman@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-0857-4514>

ЗАСТОСУВАННЯ SOCRATIVE ДЛЯ ПОТОЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК СТУДЕНТІВ З МОВНИХ ДИСЦИПЛІН

***Summary.** Every day information technologies are becoming more and more powerful means of providing teaching-learning process, especially in terms of online education. The Socratic can be used as an instrument of diagnostic assessment of knowledge, skills and subskills of the students learning foreign languages at any stage, within any topic or aspect of the language. Its function is to help the tutor to find out any student's problem areas and work out some remedial activities to eliminate them. The variety of options available for test organization allows the tutor to present the test in the most appropriate form. Automatic evaluating mechanism is a noticeable advantage of this application as well as its property to create pdf-files.*

***Key words:** Socratic, teaching foreign languages, diagnostic assessment of knowledge, skills and subskills, online testing, tutor's creativity, variety of tests.*

На сучасному етапі стрімкого впровадження онлайн навчання у закладах вищої освіти України інформаційні технології відіграють дедалі важливішу роль у викладанні різноманітних дисциплін, особливо іноземних мов. Перед викладачами відкриваються безмежні можливості інформаційного простору, однак не в усіх є можливість однаково якісно та швидко опанувати новітні інформаційно-технічні винаходи.

Якщо з проведенням лекцій онлайн викладачам вдалося впоратися досить легко, то організація практичних занять з іноземних мов, а особливо здійснення поточного оцінювання повсякденної навчальної діяльності студентів, у багатьох викликали певні складнощі. Саме тому, ми вважаємо за доцільне розглянути в цьому контексті додаток Socratic.

Основною функцією поточного оцінювання є забезпечення регулярного зворотного зв'язку в навчанні іноземній мові, оскільки якісне формування мовленнєвих навичок неможливе без їх системного тренування. Воно дає можливість викладачеві виявляти, наскільки ефективно здійснюється процес опанування нових знань та умінь, ідентифікувати характер та зміст труднощів,

що виникають. Це значно полегшує вибір методів подання інформації для викладача та процес її сприйняття і засвоєння студентом.

Додаток Socrative надає викладачеві широкі можливості для здійснення систематичного поточного контролю. Зареєструвавшись на відповідному сайті, викладачеві надається особистий простір (Room), ім'я якого формується автоматично. У цьому просторі педагог може створювати завдання відповідно до вимог мовної дисципліни, що викладається, та потреб певної теми. Варто зауважити, що використання цього додатку є доречним на заняттях при вивченні усіх аспектів мови, а саме фонетики, граматики та лексики, що зокрема сприяє формуванню чотирьох базових мовленнєвих навичок [1, с. 7]. При формуванні тесту (quiz) можливо обирати форму питання. Є такі опції як множинний вибір (Multiple Choice), правда/неправда (True/False), коротка відповідь (Short Answer). Розглянемо кожен вид питання окремо.

У запитаннях із запропонованими варіантами відповіді викладач самостійно обирає їхню кількість, а також є можливість проілюструвати запитання за допомогою малюнку або фото, що завантажується зручним способом. Окрім того, фото або малюнки можуть також бути варіантами множинного вибору. Подібна функція особливо стане у нагоді при підготовці тестів для студентів, котрі тільки починають вивчати іноземну мову. Хоча, залежно від ступеню креативності викладача, контент тексту та малюнку можуть бути по-різному застосовані у завданні й для студентів з високим рівнем володіння іноземною мовою. Ще однією корисною функцією є додавання пояснення до тестового запитання за бажанням викладача. Ця опція, як і додавання ілюстрації до питання та до пояснення, досяжна також і для решти форм запитання.

Питання із варіантами відповіді «правда/неправда» є зручними для бліц-опитування, що дозволяє заощадити час на занятті; а також для тренування концентрації уваги у випадку формулювання тексту питання із застосуванням частки «не» для провокування дисонансу з варіантами відповіді.

Опція «коротка відповідь», насправді обмежується 10 000 знаків, а отже, за потреби може вмістити есе або текст іншого типу письмового завдання [2]. Також при створенні питань даного типу є можливість вказати декілька варіантів правильної відповіді, які будуть використані системою при автоматичній перевірці відповідей на це запитання. Наприклад, якщо відповіддю на питання такого відкритого типу є коротке речення, то серед правильних варіантів можна вказати написання першого слова у реченні з великої та маленької букви, з крапкою в кінці або без неї, з пробілом після коми або без нього. Однак, це можливо лише у випадках, коли питання синтаксису не є предметом вивчення. Кількість таких варіантів необмежена. У іншому випадку, викладачеві доведеться перевіряти подібні питання вручну.

Загальна кількість запитань у тесті може сягати 1000 [2]. Однак, якщо говорити про поточне оцінювання, то від десяти до двадцяти питань буде достатньо для об'єктивної оцінки засвоєних студентом знань та вмінь. Ми вважаємо за доцільне проводити подібне тестування щотижня, оскільки такий підхід спонукає студентів щоразу повторювати вивчений матеріал та застосовувати його на практиці під час тесту. Найкраще проводити цю активність на початку заняття, що дає можливість студентам зосередитись та згадати необхідну інформацію, з якою пізніше можна буде працювати протягом заняття. За тривалістю тест не має перевищувати 15- 20 хвилин.

Іноді можливим є використання вікторини для подання нового навчального матеріалу, тобто для активізації пізнавальної діяльності студентів. В такому випадку, головною її функцією буде формування проблемного запиту, що потребує неодмінного вирішення, а отже, сприятиме успішній фіксації нових знань у довготривалій пам'яті.

Крім того, регулярне виконання такого виду роботи сприятиме формуванню у студентів стресостійкості щодо тематичних, семестрових, річних та інших контрольних робіт, оскільки така діяльність буде для них вже звичною,

що значно підвищить їх можливість зосередитись на запитаннях тесту, а не на страху, хвилюванні та збентеженості.

Однією з переваг цього додатку є миттєва зручна система автоматичної перевірки відповідей студентів. Робота під час тестування здійснюється наступним чином. Викладач відкриває студентам доступ до певного тесту, і коли вони заходять до нього, вказавши своє ім'я, у викладача на екрані з'являється таблиця з іменами та клітинками з номером питання, які заповнюються в момент надання студентом відповіді. На наш погляд, цей механізм є зручним, оскільки викладач має змогу спостерігати та коригувати процес виконання тесту, контролювати час виконання тесту як цілою групою, так і кожним окремим кандидатом. Працюючи на певній навчальній платформі, викладач має змогу демонструвати свій екран студентам, попередньо приховавши імена учасників тестування, або відмітки про коректність вказаних відповідей, або і те, і інше одночасно.

Результати тестування доступні відразу після завершення тесту. Окрім випадків, коли використовувалися питання відкритого типу без зазначених викладачем правильних варіантів відповіді. Бали підраховуються згідно із кількісним значенням, запрограмованим викладачем під час створення тесту, а також автоматично відображується оцінка у процентному співвідношенні [2]. Студент може відразу побачити свою оцінку, за умови, що викладач, налаштовуючи параметри онлайн-тесту, зробив це можливим. Іншим способом повідомити учасника тестування про результат є можливість автоматичного створення файлу у форматі pdf, який міститиме текст (за наявності малюнки/фото) питань та варіантів відповідей, а також відмітку про коректність/некоректність обраної студентом відповіді та кількість балів. Це дає змогу не лише викладачеві робити висновки, але й учневі опрацювати незасвоєні питання, що вагомо полегшує здійснення індивідуальної взаємодії в умовах дистанційного навчання.

Ще однією безперечною перевагою Socrative є можливість автоматичного створення копії тесту у вигляді файлу у форматі pdf, а також, файлу з аналізом сумарного результату групи за кожним окремим питанням тесту. Існують також інші додаткові опції у платній версії додатку. Зазначені вище перспективи допомагають викладачам ефективніше організовувати навчальний процес та заощаджувати велику кількість часу.

Серед недоліків досліджуваного додатку варто зазначити вірогідність списування учасниками тесту необхідної інформації, яка водночас зводиться до мінімуму завдяки контролю інтенсивності появи відповідей на екрані викладача, обмеженості у часі та у цьому зв'язку неможливості використати гаджет, на якому виконується тест, для пошуку невідомої інформації. Є також ризик переривання тесту через неякісний інтернет-зв'язок, в такому разі учасникові доведеться почати роботу знову. Однак, в сучасних умовах організації навчання онлайн ці недоліки не вважаються вагомими.

Таким чином, використання додатку Socrative для здійснення поточного оцінювання знань, умінь та навичок студентів з мовних дисциплін є доцільним та ефективним в умовах сучасних реалій дистанційного навчання. Серед його переваг можна зазначити легкість застосування як для викладачів так і для студентів, автоматичну перевірку тестів та зручну інтерпретацію результатів, забезпечення здійснення індивідуального підходу, заощадження часу та підвищення ефективності процесу навчання іноземним мовам.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ayhan Kaya, Nuri Balta Taking Advantages of Technologies: Using the Socrative in English Language Teaching Classes. International journal of Social Sciences and Education Studies. 2016. Vol. 2, No. 3. P. 4-12
2. Advice and answers from the Socrative Team. URL: <https://help.socrative.com/en/collections/1249900-getting-started> (дата звернення 25.04.2021).

Khatser Ganna
Zaporizhzhia National University
anvann@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-0601-5572>

EDUCATIONAL TECHNOLOGY FOR IMPROVING ENGLISH-SPEAKING SKILLS

***Анотація.** Стаття присвячена питанню використання онлайн технологій для покращення навичок говоріння англійською мовою. На сучасному етапі розвитку суспільства, акцент при викладанні та вивченні іноземних мов робиться на онлайн ресурси та інструменти, а не на традиційні методики. Так, у роботі досліджені п'ять ресурсів, робота з якими значно покращує процес навчання та робить його більш ефективним та інтерактивним: YouGlish, Forvo, VOA Pronunciation Gide, Dialogs for Everyday Use та ESL Video.*

***Ключові слова:** онлайн технології, говоріння, онлайн інструменти, методика, англійська мова.*

Nowadays the focus of teaching and learning is moving at a fast pace from the physical environment to online and virtual reality. Both teachers and students are getting used to new circumstances. Drastic changes require sharp and immediate reactions. Thus, the process of teaching is getting more advanced and extensive. Educational tools that proved to work perfectly in classrooms are often not appropriate for working online. One of the most challenging aspects of teaching English online is developing and mastering speaking skills.

Speaking is a broad notion, which embraces several aspects. S. Torky regards speaking as an interactive phenomenon occurring in real-time and playing the important role in building messages while communicating [3]. K. V. Rao describes it as the crucial skill needed for “the practical usage of a foreign language” [1, p. 101]. Many researchers, including J. C. Richards [2], believe that mastering speaking skills is a priority for various language learners.

Speaking skills include not only practice of communication and interaction with other participants of the communicative act but also pronunciation and fluency in understanding and reaction to the oral message. To master them, developers of online educational products offer several options.

One of the most popular and easiest to use is *YouGlish*. This is a YouTube-based online dictionary on pronunciation. It provides users with numerous real-life examples

of how a word or a word-phrase is pronounced by real people in a certain context. A person can choose among three variants of pronunciation: British, American, and Australian (Fig. 1). In addition to a video, YouGlish also has a script with the word / word-phrase a person is looking for.

Fig. 1 The example of a word search on YouGlish

For example, printing “speaking skills” in the search bar gave 353 results with this term, 240 of which is pronounced in American English; 52 – in British English; and 61 – in Australian English. In case, a person needs to save examples, it is rather easy to do for registered people. YouGlish helps improve not exclusively English pronunciation. The language database varies from Arabic and Chinese to Polish and Turkish (16 languages in total).

Another useful online resource is *FORVO*, a platform allowing people to access many pronunciation audio files. The difference between YouGlish and FORVO is that users can create and download their own files called clips on FORVO and have the right to vote for the best / worst clip (Fig. 2).

The range of languages is more diverse comparing with that on YouGlish. The most popular ones are German, Spanish, English, French, Russian, Tatar, Portuguese and Japanese. Besides, it is possible to search pronunciation by categories: cities, idioms, animals, male surnames, food, etc. In general, there are more than 100 categories in both English and other languages.

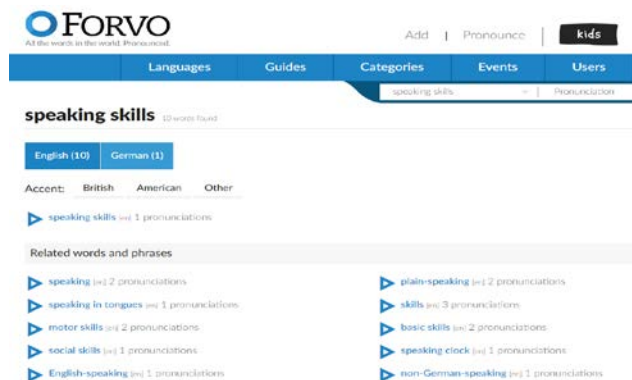

Fig. 2 The FORVO interface

If a student has a task to analyze and reflect on current news, s/he always has some problems with pronunciation of proper names. To deal with it, in 2000, Voice of America created their own resource *VOA Pronunciation Guide* with a database comprising about 7,000 entries (Fig. 3). It is based on VOA News, which records materials specifically for those who are learning English. The resource enables people to search by categories: What’s Hot; Browse; and Help (Pronunciation Keys, Languages, and Correctness).

		MADURO, NICOLAS	nee-koh-LAHSAH À À mah-DOO-roh
		PRAYUTH CHAN-OCHA	prah-YOOT chahn oh-CHAH
		PUTIN, VLADIMIR	vlah-DEE-meerÀ À À POO-tihn
		SOLEIMANI, QASSEM	KAH -sum Sole áĈ" ah -MAHN - ee
		SUGA, YOSHIHIDE	yow-shee-HEE-day SOO-guh
		ZELENSKY, VOLODYMYR	VOH loh-dee-meer Zeh-LEN-ski

Fig. 3 “HOT” on VOA Pronunciation Guide

The result of the search is displayed as a table, where the first column is an audio file, the second one is the name itself, and the third one is transcription. The rules of transcribing are provided in the Pronunciation Keys tab.

To practice speaking online, the United Department of State and its resource center American English offer their users a collection of situational dialogues based on everyday situations called “*Dialogs for Everyday Use.*” Each dialogue has Language Notes where creators provide a short description and explanation of the most important phrases. However, one of the main disadvantages of this collection is that its format is

text without audio tracks. To hear how to pronounce a phrase or a word, a person can use YouGlish as a supplementary website.

To combine speaking and listening skills, teachers can integrate videos from *ESL Video* into their teaching. These videos are divided into categories under the level of a watcher: Beginning, Low Intermediate, Intermediate, High Intermediate, and Advanced. A set of tasks, such as multiple-choice questions or a gap-filling, follows each video (Fig. 4).

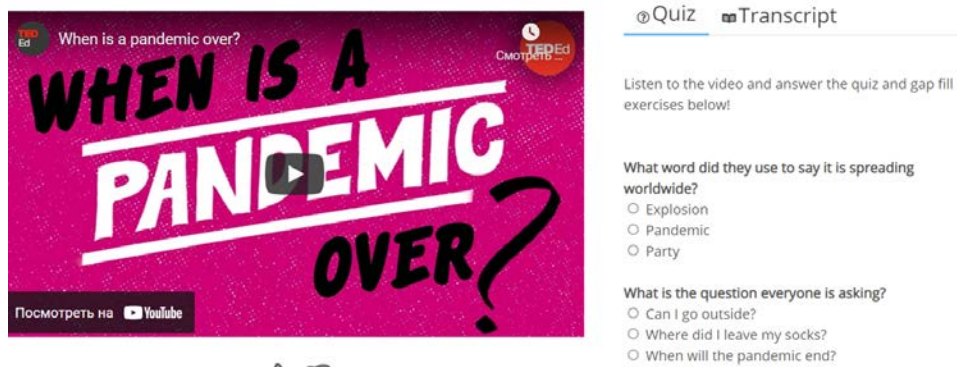

Fig. 4 The video lesson on ESL Video

To alleviate difficulties in understanding, the authors of the resource offer a transcript of the material a person is working with. To make the search easier, a student can use a Categories tab. Besides, it is possible to use ESL Conversation Questions cards and imitate a dialogue between people.

Thus, teaching speaking online can be an easy and engaging process. The modern virtual environment enables educators to find materials appropriate for certain situations and people of different levels of English proficiency.

REFERENCES

1. Rao K. V. Techniques of Teaching English. Hyderabad: Neelkamal Publication, 2012. P. 100 – 107.
2. Richards J. C. 2008. Teaching Listening and Speaking: From Theory to Practice. Cambridge: Cambridge University Press, 2008. P. 38 – 56.
3. Torkey S. The Effectiveness of a Task-Based Instruction Program in Developing the English Language Speaking Skills of Secondary Stage Students. Unpublished PhD. Dissertation. Women's College, Ain Shams University, 2006.

Kuzmystka Marharyta
Kyiv National Linguistic University
m.kuzmyska@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-8244-6193>

ONLINE LEARNING: IMPROVING ENGLISH PRONUNCIATION BY MEANS OF ONLINE TOOLS AND APPLICATIONS

***Анотація.** Інформаційно-комунікаційні технології надають широкий спектр інструментів та застосунків, які можуть бути використані на заняттях з англійської мови під час дистанційного навчання та у якості доповнення до аудиторних занять у формі самостійної роботи студентів, зокрема у процесі формування англомовної фонетичної компетентності. Процес викладання англійської мови за допомогою електронних підручників, онлайн курсів, онлайн платформ для навчання для спілкування, медіаресурсів, тощо забезпечить ефективне формування англомовної фонетичної компетентності, яка відповідатиме викликам та завданням сьогодення.*

***Ключові слова:** онлайн навчання, інтерактивні вправи, англомовна фонетична компетентність, електронний підручник, фонетичний онлайн курс.*

Online learning is becoming a highly demanded tool in the foreign language learning process in recent years. The outbreak of Covid-19 pandemic followed by a lockdown has moved higher education from classrooms and university labs to personal computers and smartphones. New language learning tools and methods that used to remain in hibernation are now rapidly developing and are being actively used by English teachers and university lecturers in schools and higher education establishments.

The advantages and disadvantages of media resources and online learning in general, and online language learning in particular, have been actively discussed by many scholars in the spheres of linguistics, foreign language teaching methodology, computer linguistics, and more. Research papers published by M. Conroy, T. I. Koval, R. F. J. Lekawael, M. McLuhan, M. C. Pennington, Ye. S. Polat, P. Stapleton and P. Radia, M. Warschauer and many more [3; 1; 5; 6; 7; 3; 8; 10] describe mostly advantages of computer based and Internet based tools in the context of different aspects of language learning.

According to M. McLuhan, online learning has such advantages as access, flexibility, response, repeatability, durability, modality, specificity, and cost as opposed to classroom based learning and private tutoring resources and services [6].

M. Warschauer believes that Internet resources may enhance English language learning as it is consistent with communicative principles of meaningful interaction which is the basis of communicative approach of learning a foreign language [10].

R. F. J. Lekawael states that computer applications and Internet tools can ensure self-assessed language learning as they may provide learner's autonomy and encourage them to personalize the learning process, as well as reflect on their work; this, in its turn, presupposes taking more responsibility for their own learning [5, p. 256].

New tools and methods of English learning should fully correspond to current needs of social, professional, and other spheres of modern life. This calls for reconsideration of requirements to activities and resources used at English lessons. Specifically, K. Hyland highlights the necessity to apply 'learner's needs analysis' at the stage of devising a language course syllabus [4, p. 58]. Speaking about foreign language writing activities, the researcher insists on considering and analyzing both present situation and target situation when constructing and/or choosing tasks and activities in class, as they should meet the real-world demands and pedagogic requirements [4, p. 113].

We believe that this attitude can be applied in terms of any language aspect, including pronunciation. The necessity to speak clearly and comprehensively is becoming a more demanded feature in the age of rapidly developing information and communication technologies and cross-cultural communication. Career prospects and interpersonal relationships growingly depend on person's ability to transfer their ideas by means of oral speech, while errors in pronunciation may lead to misunderstandings or even communication breakdown.

Information and communication technologies influence all spheres of human life, and computer assisted learning is offering a wide range of tools and applications to be used for language learning purposes. In terms of improving pronunciation the following online tools and applications may be used to complement English lessons: online interactive activities, electronic textbooks, online courses, online applications, video chat and learning platforms, media resources, and more.

As a part of independent study, students may practice oral communication with native speakers by means of a video chat on communication platforms, such as *HelloTalk*, *Go Speaky*, *Busuu*, *Coeffee*, *Coffee Strap* and many more. Each of them has its unique features and algorithms, as well as integrated additional tools, such as dictionaries, spellcheckers, multilanguage keyboards, etc. For example, *Coffee Strap* uses matching method that helps a learner find a partner to engage in a conversation for seven minutes, after that a different partner joins the conversation to continue speaking practice. Despite obvious benefits of this tool, learners' activity in this case is by no means guided by a teacher and it is impossible to evaluate their progress and contribution.

Electronic textbooks have long been the object of interest of researchers in the sphere of methodology. They are esteemed as effective, easy to design and use, and multimodal, as they allow integrating media resources and necessary tools into the canvas of a textbook. Advantages of organizing the language learning process by means of an electronic textbook on the basis of a learning platform, such as MOODLE, were discussed by T. I. Koval, who described the basic principles and peculiarities of developing an electronic textbook for the language learning purposes [1].

Guided by these principles we have developed an online pronunciation course on the *Canvas* platform – '*English Pronunciation*' – for foreign first year students studying English at Kyiv National Linguistic University. The online course covers the phonological material required for A2 language users and guides students through 6 Units illustrating sounds and intonation patterns, recording students' speech and providing feedback from a teacher who administrates the course. The phonological material for the course was selected on the basis of the data received from a survey and observations of students' participation during English lessons, as well as the results of the comparative research on the phonological systems of English and students' native languages.

Interesting supplementary tools in the form of speech-to-text software was suggested by J. Tooley, who experimentally proved that a software engine is able to evaluate accent and speech clarity almost equally to a human listener [9].

In conclusion, online tools and applications present a fast growing source of language learning activities and organizational forms. As the object of research, it continues to attract attention, as well as provides endless pedagogical opportunities and inspiration. We believe that electronic textbook on the basis of an educational platform can be viewed as the most effective way of organizing the pronunciation training process as it allows combining different tools and applications most suitable for language learning purposes.

REFERENCES

1. Коваль Т. І. Проблема створення електронного посібника у віртуальному середовищі Moodle. *Психолого-педагогічні проблеми освіти і виховання в умовах глобалізації та інтеграції освітніх процесів*. К. : Видавничий центр КНЛУ, 2007. С. 64-66.
2. Полат Е. С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: учеб. пособие для студ. пед. вузов. М. : Академия, 2001. 272 с.
3. Conroy M. Internet based language tools: enabling EAL university students to take control of their writing. *Language Issues in English-medium Universities: A Global Concern*. Hong Kong, 2008.
4. Hyland K. *Second Language Writing (Cambridge Language Education)*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. doi:10.1017/CBO9780511667251
5. Lekawael R. F. J. The impact of smartphone and internet usage on English language learning. *English Review: Journal of English Education*. 2017. No. 5(2), P. 255-262.
6. McLuhan M. *Understanding media*. NY : Routledge, 2012. 400 p.
7. Pennington M. C. The impact of the computer in second language writing. In B. Kroll (Ed.). *Exploring the dynamics of second language writing*. NY : Cambridge University Press, 2003. P. 287-310.
8. Stapleton P., Radia P. Tech-era L2 writing: towards a new kind of process. *ELT Journal*, 64(2), 2010. P. 175-183, <https://doi.org/10.1093/elt/ccp038>.
9. Tooley J. Improving English Pronunciation: An Automated Instructional Approach. *Information Technologies and International Development*. The Massachusetts Institute of Technology, 2003. Vol. 1, No. 1, P. 75-84.
10. Warschauer M. On-line communication. *The Cambridge Guide to Teaching English to Speakers of Other Languages*. Cambridge : Cambridge University Press, 2001. P. 207-212.

Лашенко Маргарита
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
marharyta.simkina@tsatu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-0769-2009>

ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ОНЛАЙН РЕСУРСІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Summary: The article substantiates the importance of using and implementing interactive teaching methods. The main popular applications in which knowledge can be qualitatively and conveniently acquired are considered. Emphasizes the importance of learning a foreign language, the state of English on the world stage of the most popular languages. Substantiated the main directions and methods of language learning in the applications.

Key words: Інтернет, Інтернет-додатки, мовні ігри, комп'ютерні програми, комп'ютерні словники, соціальна платформа

Англійська мова є однією з найбільш використовуваних мов, а саме міжнародної мови бізнесу та науки світу. Статистика та численні статті на цю тему надають нам інформацію про те, що англійською мовою розмовляють щонайменше в 115 країнах (із приблизно 200 країн світу), а офіційною мовою вона є в майже 60 країнах, в т.ч. таких світових лідерах, як Великобританія, США, Індія, Канада і Австралія. Також вона є однією з шести робочих мов ООН [3].

Дані взяті зі всесвітнього економічного форуму відображають велику кількість носіїв англійської мови, але ще більше число є доказом того, наскільки є відомою англійська мова серед жителів інших, не англомовних країн (1,5 млрд людей говорять англійською мовою). За даними зазначеними нижче видно, навіть китайська мова не може обігнати за вживаність англійську. (Рисунок 1)

Саме тому англійська мова справедливо вважається міжнародною.

Вивчення будь-якої іноземної мови розкриває перед нами безліч можливостей. Володіючи іноземною мовою, людина автоматично переходить на вищий соціальний рівень, оскільки стає конкурентоспроможним претендентом на високооплачувану посаду. Адже, як відомо, престижні організації, або самі є представниками іноземних фірм, або ведуть з ними активну партнерську діяльність.

These languages have the most speakers

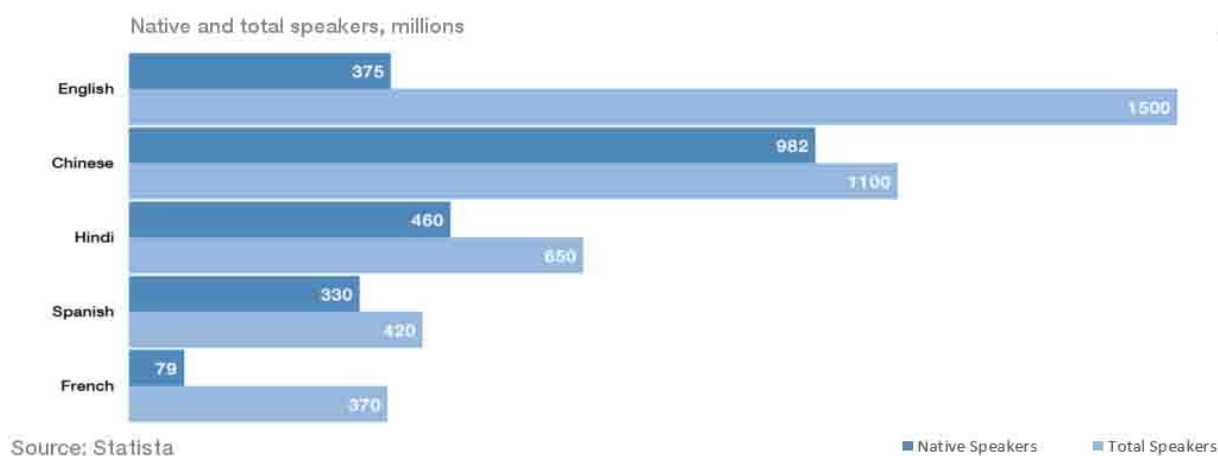

Рисунок 1. Найпопулярніші мови світу

Як було зазначено раніше, англійська мова є мовою бізнесу та науки. Отож, нині, багато українських університетів співпрацюють з англомовними інститутами та країнами, використовуючи різноманітні види зв'язку. Одним з яких є – онлайн простір.

Справжньою сенсацією цієї декади стали інтернет-додатки. Останні, на сьогодні, постійно оновлюються та стають все більш інноваційним інструментом вивчення англійської мови для тієї категорії людей, яка не має можливостей подорожувати [2].

Головними перевагами додатків є: доступність, можливість дистанційного використання та отримання як безкоштовних так і платних онлайн-курсів з англійської мови, здійснення культурного обміну шляхом живого спілкування без потреби виходити з дому.

Серед найбільш популярних нині додатків виділяють: Cake, Hello Talk, Duolingo, BBC Learning English, Memrise, Easy Ten та інші. Повний перелік топ-5 найкращих додатків наведений нижче:

1. **Lingualeo** – методика вивчення англійської мови побудована на основі ігор, що дає можливість підтримувати зацікавленість аудиторії та широке використання.

2. Duolingo – має головну перевагу в економії часу. Лише декілька хвилин з використанням найбільш вживаних виразів зможуть допомогти поповнити свій лексикон.

3. Hello Talk – надає змогу спілкуватися з носіями англійської мови, виправляти граматичні помилки, отримувати базові курси для кожного з рівнів знань англійської мови та навчати іноземних користувачів власної мови.

4. Memrise – зацікавлює користувачів за допомогою неординарного концепту шпигунських пригод, паралельно надаючи необхідні знання з граматики та словникового запасу.

5. Easy Ten – 10 нових англійських слів на день.

Дані додатки мають більшість переваг не тільки у сфері методики вивчення іноземної мови, але й розкриває потенціал комп'ютерних спеціальностей. Адже розробка зручних завдань, цікавого, актуального інтерфейсу ігор та курсів, побудова вільної і прозорої комунікації потребують широкої обізнаності та креативного мислення.

Комп'ютер дозволяє відтворити умови комунікативної діяльності, реалізувати їх у різноманітних навчальних вправах ситуативного характеру, практичних та факультативних заняттях, рольових іграх, опосередковано вивчати граматику, допомагати студентам створювати власні висловлювання і швидко реагувати на варіантність відповідей. Серед програмних засобів, спрямованих на комп'ютеризоване навчання іноземним мовам, можна назвати мовні ігри, поетапне читання, реконструкцію тексту (Conversation Techniques, Self-Discovery, Pieces of Good Advice, Puzzle Stories), комп'ютерні програми (“Learn to Speak English”, “Tell me more”, “Business English”) та різноманітні комп'ютерні словники, автоматизовані тестові системи, електронні енциклопедії.

Якщо брати до уваги нинішню потужність та силу мережі Інтернет загалом, особливо всесвітньо відомої соціальної платформи Ютуб, важливо зазначити, що набувають популярності ютуб канали, де блогери надають

безкоштовні або платні уроки зі вивчення різних мов, англійської у тому числі, для будь-якого рівня володіння мовою. Контент даних роликів відрізняється різноманітністю розроблених інфлюенсерами програм, посібників та семінарів. Серед багатьох ютуб блогерів даної сфери можна виділити Марину Могілко [1]. Ця дівчина вже заснувала власну компанію Linguatrip, яка надає всі охочим можливості вивчати іноземні мови у західних університетах. До того ж Марина успішний блогер і веде власний ютуб канал «linguamarina», де розповідає усі тонкощі спілкування з носіями мови та проживання у США.

Комп'ютеризоване навчання іноземним мовам з використанням мультимедійних програм значно розширює та урізноманітнює програму вивчення іноземних мов у навчальному закладі, надає доступ до автентичних текстів, спонукає майбутніх спеціалістів до вивчення іноземних мов, мотивує їх до навчання, надаючи можливість працювати у зручному для них темпі, сприяючи таким чином індивідуалізації навчання та ефективному оволодінню іноземною мовою.

У підсумку, варто зазначити, що на зараз, розвиток технологій сягає неймовірних висот. Застосування інтерактивних форм та методів вивчення англійської мови дають змогу практично збільшити кількість розмовної практики та вийти на зовсім новий рівень вивчення мови. Доступність англійської мови не лише для її носіїв дає змогу розширити спектр використання інноваційних інструментів, насамперед мережі Інтернет, заради об'єднання людей усього світу за рахунок руйнування мовленнєвого бар'єру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Марина Могілко – біографія: website. URL:<https://24smi.org/celebrity/107594-marina-mogilko.html#:~:text=>
2. ТОП – 5 найкращих застосувань для вивчення англійської мови: website. URL: <https://lifehacker.ru/apps-to-learn-english/>
3. Ethnologue: Languages of the World: website. URL:<https://www.ethnologue.com>

***СЕКЦІЯ 4.
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ***

Наместюк Світлана¹, Тулюлюк Сергій²
Буковинський державний медичний університет
namestyuk.lana@bsmu.edu.ua
tulyulyuk_serhyi@ukr.net
¹<https://orcid.org/0000-0001-5572-0046>
²<https://orcid.org/0000-0003-1922-1674>

ВИКЛАДАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ІНОЗЕМНИХ МОВ У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

***Summary.** The research deals with the main tools and methods of teaching a professional foreign language. Theoretical and practical bases of the organization of the process of introduction and implementation of technologies in teaching foreign languages in higher education are considered and analyzed. The systematization of general trends taking into account domestic and foreign scientific experience is carried out. It also presents the points of view of various scientists on the relevance of studying this topic, formulated recommendations for the introduction of modern effective experience in the practice of foreign language lecturers. The actual task of education, in the trend of globalizing world processes, is teaching a professional foreign language.*

***Keywords:** professional foreign language, competence-oriented education, professional English.*

У сучасному світі професійна іноземна мова – це необхідність, яка диктується політичними та соціально-економічними процесами, зміцненням економічних зв'язків між країнами, освітою чи навчанням за кордоном.

Проблематика полягає у вдосконаленні вивчення мови в умовах розширення іноземного економічного співробітництва, яке сприяє підвищенню якості володіння іноземною мовою фахівцями різних галузей. Інтеграційні процеси дозволяють студентам навчальних закладів навчатися та брати участь в економічних, медичних, технологічних та інших глобальних процесів. Як результат, «міжкультурна комунікативна компетентність» у викладанні професійних іноземних мов набуває широкого поширення [3, 32-41].

Основною метою вивчення іноземних мов на медичних факультетах університетів є практичні знання іноземна мова для розуміння літератури за основною спеціальністю та професійного спілкування.

Найчастіше в системі університетської освіти викладачі стикаються з проблемою нестачі навчального матеріалу на основі раціонально підбраного мовного матеріалу і водночас включає словниковий запас певної області профілю предмету.

Однією з проблем, характерних для процесу викладання іноземних мов та культур, є недостатній ступінь засвоєння передбачуваного навчального матеріалу.

В цьому контексті, крім мотивації учнів, актуальність та привабливість пропонованих навчальних матеріалів, а також професійна та ділова компетентність вчителів відіграє важливу роль.

Зацікавленість учнів на початковому етапі, як правило, дуже велика, і викладач має завдання всебічно його підтримати, залучити найновіші підручники та відповідний додатковий матеріал, а також використати сучасні прийоми, що стимулюють взаємодію між учасниками.

Вивчення іноземних мов легше, коли людину оточують носії цієї мови. Також важливо, щоб викладач був професійно-компетентним у дисципліні «Іноземна мова» [2].

Сьогодні серед багатьох проблем найбільш важливою є проблема ефективного викладання іноземних мов в Українських медичних університетах. Розвиток наукових галузей, особливо точних наук, неможливо уявити без знання іноземних мов, як і у будь-якій дисципліні є елементи латиниці, грецьких символів, англійської мови. Однак поки що засвоєння тієї чи іншої інформації ускладнюється тим, що молодь не повністю володіє навіть основними світовими мовами, що уповільнює процес навчання.

В медичних вищах більше уваги приділяється не навчанню студентів, наданню нової інформації яка була б їм зрозумілою і цікаво, але, навпаки, викладач завжди дотримується певного зразка, який навчає студентів з року в рік, не вносячи змін, забуваючи тим самим, що різні аудиторії потребують різних підходів. Зміст навчальних матеріалів повинен викликати інтерес студентів, насамперед, його інформативність, необхідна постійна новизна всіх елементів навчального процесу.

Специфіка предмета «Іноземна мова» вимагає від викладача професійної компетентності, а саме: знання іноземної культури, звичаїв, тонкощів граматики, правильного перекладу іноземної фразеології.

Професійна компетентність викладача включає вміння правильно організовувати та структурувати навчальний процес, щоб вибрати цікаві та зрозумілі кожному студентові теми для розгляду [1, 67-73].

Головною метою викладання іноземних мов у медичному вищі є формування іноземної комунікативної компетентності майбутнього медичного спеціаліста, що дозволяє використовувати іноземну мову як засіб професійного та міжособистісного спілкування.

У контексті цього дослідження слід зазначити, що рух до більшої автономії університетів є ймовірним ускладнити реформування галузі професійного викладання англійської мови та викладання професійної дисципліни з англійської мови на національному рівні. Крім того, внутрішня структура багатьох університетів все ще базується на Радянській моделі, яка, серед іншого, виділяє філологію як базову дисципліну для майбутніх вчителів англійської мови, і відмовляється визнавати викладання іноземних мов та педагогіку гідними напрямками для вивчення чи дослідження [1].

Таким чином, дослідження теоретичних положень дозволило сформулювати низку рекомендацій до різних предметів у галузі освіти.

1) Законодавцям пропонується врахувати соціокультурні особливості національної системи вищого професійного складу освіти при прийнятті рішення про впровадження нових освітніх концепцій, підходів, програм та систем для оцінки результатів вивчення іноземних мов у немовних університетах.

2) Університетам, факультетам та кафедрам іноземних мов рекомендуються: – Враховувати особливості контингенту студентів при складанні програм та формулюванні цілей вивчення іноземної мови для груп з різним рівнем мовної підготовки для забезпечення адекватних результатів навчання;

- оволодіти соціокультурним різноманіттям форм педагогічного супроводу освіти та використовувати їх для вдосконалення якості вивчення іноземних мов;

- Докласти зусиль, щоб забезпечити викладачів умовами для підвищення рівня соціокультурної компетентності в Україні в рамках систем підвищення кваліфікації та в процесі дослідницької роботи.

3) Викладачам пропонуються:

- Шукати можливості брати участь у навчальних заходах у галузі педагогіки та суміжних галузях та поглиблювати соціокультурну компетентність через самоосвіту;

- Творчий підхід до використання досягнень світової педагогічної спадщини в методичному забезпеченні освіти;

4) Студентам рекомендується:

- При вивченні іноземної мови як опори для використання особистого досвіду, загальнокультурного та професійного знання, отримані під час навчання в університеті;

- Підвищити мотивацію до розвитку навичок узагальнення та оновлення інформації, отриманої від різних джерел.

ЛІТЕРАТУРА

1. Bowman B., Larson M. J., Short D., McKay H., Valdez-Pierce L. Teaching English as a Foreign Language to Large, Multilevel Classes. Washington, D. C.: Center for Applied Linguistics, 1992. 230 p.

2. Norris J. M., Brown J. D., Hudson T. D., & Bonk W. Examinee abilities and task difficulty in task based second language performance assessment. Language Testing. 2002. № 19 (4). P. 395–418.

Лагодінський Олександр
Воєнно-дипломатична академія імені Євгенія Березняка
berezan2016@meta.ua
<https://orcid.org/0000-0002-8231-3072>

ОСОБЛИВОСТІ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ У СИСТЕМІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ (СЛУХАЧІВ) ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

***Summary.** The publication analyzes peculiarities of the extracurricular work of the cadets (officer-students) in the system of foreign language training of the higher military educational institutions including its conditions (allocation of hours for extracurricular work; obligatory involvement of teachers and cadets (officer-students), forms (tours to the military museums, exhibitions, memorials; films, performances, meetings with interesting people; intellectual games; clubs) and functions (development of all-round communicational personality of cadets (officer-students), skills in teamwork).*

***Key words:** extracurricular work; foreign language training; cadets (officer-students); higher military educational institutions; background knowledge.*

Зближення України з НАТО та подальша інтеграція нашої держави у цю міжнародну військово-політичну організацію вимагає від сучасних військових фахівців високого рівня володіння іноземною мовою, зокрема англійською. Без цього неможливе якісне проведення сумісних військових навчань, заходів міжнародного військового та військово-технічного співробітництва, операцій з підтримання миру та безпеки.

За останні роки у системі військової освіти зроблено чимало позитивного в аспекті удосконалення іншомовної підготовки курсантів (слухачів) військових закладів вищої освіти (ЗВО), зокрема:

введено комунікативну методику вивчення іноземної мови з орієнтацією на стандарт НАТО STANAG-6001 [4];

запроваджено якісні зарубіжні та вітчизняні підручники (навчальні посібники) з широкою аудіо та відео підтримкою (“Campaign”; “At ease”; “Tactical English for Land Forces in Peace Support Operations” та ін.);

започатковано стандартизоване тестування з визначення рівня володіння іноземною мовою із виданням офіційного сертифікату.

Таким чином, іншомовна підготовка курсантів (слухачів) військових ЗВО стала важливим й обов’язковим компонентом їх професійної освіти. Проте,

іншомовна підготовка курсантів (слухачів) не може обмежуватися лише аудиторними заняттями та самостійною роботою. Окрім них, у військових ЗВО мають регулярно проводитися заходи позааудиторної роботи, які певним чином компенсують відсутність іншомовного середовища.

Проблемам позааудиторної роботи у різних видах та типах закладів освіти присвячено низку праць науковців [2; 3; 7], зокрема у системі навчання іноземних мов [1; 8; 9], але проблемні питання організації та здійснення такої роботи у військових ЗВО проаналізовані не були.

Існує необхідність розглянути особливості позааудиторної роботи у системі іншомовної підготовки курсантів (слухачів) військових ЗВО, зокрема: умови та форми позааудиторної роботи, а також функції, які виконує така робота.

Військові ЗВО – це заклади із специфічними умовами навчання, де освітній процес курсантів (слухачів) регламентується не тільки загальнодержавними законами, але й окремими наказами, інструкціями та розпорядженнями [4; 5; 6].

Таким чином, заходам позааудиторної роботи сприяють певні умови, які склалися у військових ЗВО завдяки специфіці побудови освітнього процесу, а саме:

наявність чіткого розпорядку дня з виділенням навчального часу на позааудиторну роботу;

обов'язкове залучення до таких заходів викладачів, що зумовлено їх навчальним навантаженням;

повна (за винятком службової необхідності) присутність на цих заходах курсантів (слухачів).

Позааудиторна робота є важливою організаційною формою навчання і виховання курсантів (слухачів), що тісно пов'язана із аудиторною роботою, поглиблює та доповнює її. Узгодженість обох видів роботи приводить у дію освітній, виховний та розвиваючий потенціал навчальної дисципліни «Іноземна мова». Основною метою позааудиторної роботи у військових ЗВО є підтримання в курсантів (слухачів) інтересу до вивчення іноземної мови, активізація процесу її вивчення, розвиток у них активності, самостійності, творчості.

Заходи позааудиторної роботи у військовому ЗВО передбачають такі форми : відвідування військових музеїв, виставок озброєння та військової техніки, оборонної промисловості, екскурсій до пам'ятних та героїчних місць. Важливим аспектом цих заходів є їх рольова організація, де курсанти (слухачі) мають можливість самостійно виступати в ролі екскурсоводів чи іноземних фахівців (журналістів, представників іноземних компаній тощо), встановлювати, підтримувати контакти з іншими іноземними фахівцями з метою виконання службових завдань. Під час таких заходів курсанти (слухачі) усвідомлюють роль володіння іноземною мовою в реальному житті і їх службовій діяльності. Це мотивує їх до подальшого її вивчення, стимулює пошукову роботу та удосконалення умінь й навичок в усіх видах мовленнєвої діяльності. Крім того, відіграючи певні ролі, курсанти (слухачі) набувають умінь організаторської роботи, яка їм потрібна як майбутнім військовим керівникам, які матимуть підлеглий особовий склад;

перегляд фільмів, спектаклів, зустрічі з цікавими людьми і т.ін. Ці заходи мають особливе значення для практики іншомовного мовлення та розвитку соціокультурної компетентності, що, безумовно, поглиблює курс іншомовної підготовки у військовому ЗВО, суттєво розширює світогляд та фонові знання курсантів (слухачів). Важливим є невимушений характер такого виду роботи, що сприяє ініціативі й самостійності її учасників;

участь в інтелектуальних іграх, клубах за інтересами (наприклад, з розвитку умінь публічного виступу, проведення військових брифінгів), обговорення прочитаних книг тощо. Ці заходи сприяють досягненню мети і цілей іншомовної підготовки, а також враховують інтереси слухачів. Важливим є те, що такі заходи зумовлюють роботу курсантів (слухачів) у команді, яка виконує спільне завдання. Робота в команді, іншомовна комунікація, за допомогою якої відбувається взаємодія з колегами – все це ефективно сприяє професійному становленню майбутніх військових фахівців, службова діяльність яких пов'язана не тільки з

військовою технікою та озброєнням, але – й з роботою із людьми, у тому числі з іноземним військовим персоналом.

Створюючи іншомовне середовище, позааудиторна робота допомагає курсантам (слухачам) накопичувати додатковий досвід здійснення іншомовної комунікативної діяльності, якою вони оволоділи під час аудиторних занять. Вона також сприяє набуттю досвіду творчої пошукової діяльності. У курсантів (слухачів) виробляється готовність вирішувати низку комунікативних і пізнавальних завдань, розв'язувати проблеми військово-професійного характеру разом зі своїми колегами, що сприяє становленню соціального досвіду та ціннісних орієнтацій майбутніх військових фахівців.

Підготовка та проведення заходів позааудиторної роботи у військових ЗВО потребує глибокої організаторської роботи викладачів та самостійної цілеспрямованої роботи самих курсантів (слухачів), залучення їх досвіду, фонових знань та різних видів компетентності. Загалом, позааудиторна робота сприяє формуванню всебічно розвинутої комунікативної особистості майбутнього офіцера Збройних Сил України – військового фахівця з обраної військової спеціальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горелик И.Ф. Внеурочная работа средствами иностранного языка. *Иностранный язык в школе*. 1986. № 6. С. 41-44.
2. Децюк Т.М., Дударенко А.А. Форми та методи позааудиторної роботи студентів у вищих навчальних закладах. *Young Scientist*. 2018. № 3 (55). С. 80-83.
3. Онучак Л.В. Педагогічні умови організації самостійної позааудиторної роботи студентів економічних спеціальностей: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04. К., 2002. 18 с.
4. Основні засади мовної підготовки особового складу у системі Міністерства оборони України : рішення Міністра оборони України від 8 серпня 2019 року № 1524/з/84. URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/osn-zas-mp.pdf> (дата звернення: 28.04.2021).
5. Про затвердження Концепції мовної підготовки особового складу Збройних сил України : наказ Міністра оборони України від 1 черпня 2009 року № 267. 30 с.
6. Про затвердження Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти: наказ Міністерства оборони України від 9 січня 2020 року № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-20#Text> (дата звернення: 28.04.2021).
7. Скрипник Н.С. Позааудиторна діяльність студентів вищих навчальних закладів сутність, структура й особливості. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2012. Вип. 27 (80). С. 566-571.
8. Шепелева В.И. Внеурочная работа по немецкому языку : пособие для учителей средней школы. М. : Просвещение, 1977. 127 с.
9. Якушина Л.З. Связь урока и внеурочной работы по иностранному языку. М. : Высшая школа. 1990. 102 с.

Семенішин Олена
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
19fmad.o.semenyshyn@std.npu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-1364-8397>

СТРАТЕГІЯ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ВНЗ

***Summary:** The ability to communicate effectively is not only an important aspect of training future professionals, but also a basic principle for the selection of methods and techniques for the successful development of students' communicative competence. The strategy of active learning is gaining more popularity, which allows to create an English-speaking environment and develop not only the communicative abilities of the student, but also the ability to make decisions. One of the most effective forms of implementing an active learning strategy is the use of the game method.*

***Key words:** communicative competence, active learning, learning strategy, game method, role-playing games.*

Тенденційним для сучасної системи опанування іноземними мовами є застосування методів та прийомів комунікативного підходу. Вміння ефективно комунікувати є не лише важливим аспектом підготовки майбутнього фахівця, але й основним принципом для відбору методів і прийомів формування успішного розвитку комунікативної компетенції студентів. Відповідно, основними завданням викладача ВНЗ є формування та розвиток діалогічних вмінь студентів, фонетичних та граматичних навичок, збільшення словникового запасу. Ефективність кожного заняття залежить від єдності викладача і студентів в спільному інформаційному просторі, де мотивація навчитися і практично використати знання – це не вимога, а особисте прагнення студента.

Більшої популярності набирає стратегія активного навчання, яка дозволяє створити англomовне середовище і розвивати не лише комунікативні здібності студента, але й вміння приймати рішення. Однією з найефективніших форм реалізації стратегії активного навчання є використання методу ігор.

Гра – це ситуативна мовленнєва вправа, яка вимагає використання вивчених лексико-граматичних структур, сприяє розвитку уяви та творчих здібностей студентів. К. Ушинський в дослідженнях для формування власної педагогічної системи радив втілювати у реальність окремі ігрові моменти, цікаві завдання аби зробити процес важкого навчання зрозумілішим і доступнішим.

Залучення ігрового елемента в аудиторії дозволяє не лише опрацювати вивчений лексичні чи граматичні конструкції, а й позбавляє страху у використанні іноземної мови для професійного спілкування. Гра допомагає засвоїти інформацію емоційно та інтелектуально, а потім і систему відносин між людьми. В процесі гри задіяна інтелектуальна, емоційна, волева та комунікативна сторона особистості.

У своїй роботі досліджуючи ігри та їх використання у навчанні Джилл Хадфілд виокремила лінгвістичні (зорієнтовані на правильне використання мовних законів) та комунікативні (зорієнтовані на успішний обмін інформацією). На думку дослідниці, важливо залучати в роботі ігри, які сприятимуть розвитку комунікативних вмінь, а саме: відновлення інформації; сортування, відновлення правильного порядку, розташування; ігри на вгадування; лейблінг; підбір відповідників; настільні ігри тощо.

Гра надзвичайно близька за своєю природою до відтворення реалій життя, а іноді є невіддільною від них. Дихотомія вигаданої проблеми і реальних зусиль щодо її вирішення в грі дозволяє моделювати соціокультурний контекст. За допомогою вироблення стратегії і моделей поведінки студент може декілька разів програти ситуацію міжкультурного конфлікту, що формує не лише комунікативні вміння, а й сприяє формуванню міжкультурної компетенції майбутніх фахівців. У сучасних умовах відбувається розширення міжкультурної комунікації, яка передбачає врахування культурних особливостей різних національних та релігійних структур. За допомогою рольової гри навчальний процес поєднується з реальним спілкуванням, а мовні одиниці вживаються в поєднанні з використанням паралінгвістичних засобів в мовній комунікації. Залучення рольових ігор у вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням дає змогу практикувати студентам як елементарний комунікативний акт (покупка, знайомство, привітання), так і складний комунікативний акт, що складається із серії елементарних актів (вибір подорожі у туристичному агентстві, співбесіда у компанії, нарада щодо маркетингу).

Форми рольових ігор можуть бути різноманітними: презентація, інтерв'ю, співбесіда, нарада, дебати, заочна подорож, прес-конференція, круглий стіл тощо.

Результативним стане і використання настільних ігор у вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням, адже вони допоможуть розвинути мовлення та навчитись говорити швидко та правильно. Відомі і популярні настільні ігри з легкістю можна адаптувати відповідно до особливостей професійної лексики чи тематики.

Використання сучасних надбань технічного розвитку сприяло розвитку нового різновиду ігор, тому у власній класифікації ігор вчені Г. Льюїс та Г. Бедсон виокремлюють комп'ютерні ігри. Часто такий вид ігор пропонують для формування навичок читання та письма. Найкориснішими є комп'ютерні ігри, які матимуть сюжетний елемент. Їх особливістю є те, що гравець визначає розвиток сюжету, від його рішень залежить не тільки кінець гри, але й життя головних персонажів. Сюжетні комп'ютерні ігри розвивають лексичний запас, використання різноманітних граматичних конструкцій, покращують сприйняття мови на слух. Наприклад, розробки комп'ютерних ігор студії Telltale Games, які є кінематографічними історіями з правом вибору («Game of Thrones», «The Walking Dead», «The Last of Us»).

Отже, використання активної стратегії навчання іноземної мови за професійним спрямуванням зумовлена необхідністю формування висококваліфікованого фахівця, який повинен вільно спілкуватися та здобувати інформацію з новітньої фахової англомовної літератури. Використання ігор чи ігорих елементів на заняттях іноземної мови допомагає студентові подолати комунікативні бар'єри.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колесникова О. А. Рольовые игры в обучении иностранным языкам. Иностранные языки в школе. 2009. №4. С.38 – 42.
2. Hadfield J. Advanced Communication Games. Edinburgh: Pearson P T R, 1997. 106 p.
3. Lewis G. Games for Children. OUP Oxford, 1999. 149 p.
4. Littlewood W. Communicative Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 1981. 122 p.

Пономаренко Ольга
Уманський національний університет садівництва
leakprooo@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3273-1150>

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД, ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Summary The paper is devoted to consideration of theoretical components of an integrative approach as an integral part of learning professional foreign language. The article outlines the basic principles of providing an integrative approach and describes CLIL (Content and Language Integrated Learning) as one of the most effective ways to implement an integrative approach.

Key words: integrative approach, foreign language competence, professional communication, professional needs, foreign language, Content and Language Integrated Learning (CLIL).

Оскільки в сучасних освітніх програмах особливої актуальності набуває професійно-орієнтований підхід до навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах, то спрямованість на потреби студентів в опануванні іноземної мови виступає необхідною умовою у навчанні їх подальшого орієнтування у потоці інформації за обраною спеціальністю

Нами було здійснено аналіз останніх досліджень і публікацій з а темою. Зокрема в педагогічній літературі досліджувалися загальні проблеми викладання іноземної мови такими авторами, як В. Баркасі [1], Е. Ганиш [4], Т. Козак [7], Ю. Стиркіна [13]). Праці Н. Вовчаста [3], Д. Миронець, А. Мизрова [11] характеризують теоретичні засади іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців. Характеристиці іншомовної професійної компетентності фахівця присвячені дослідження Г. Батищевої, Н. Кузнецової, В. Петрухіна [2], О. Нечипорук [12]. Моніторили інтеграційні процеси в професійній освіті та досліджували інтеграцію іноземних мов за професійним спрямуванням Н. Євтушенко [5], Ю. Козловський [8], Р. Мартинова [10], В. Сулим [14]) тощо. Разом з тим оминули увагою дослідники обґрунтування інтегративного підходу, як засобу формування професійної іншомовної компетентності сучасних фахівців.

Мета статті – виявити теоретичні засади та окреслити шляхи реалізації можливостей інтегративного підходу у сучасній професійній іншомовній підготовці фахівців.

Професійне використання іноземної мови здебільшого означає роботу з літературою, для цього користуються словником, вивчивши елементарні правила граматики і на цьому опанування вважалось успішним. Пізніше змінився підхід до необхідності іноземної мови у професійній діяльності і стала усвідомленою необхідність спілкування, саме живого спілкування з іноземними колегами. Це поставило нові виклики. Звісно поповнення власного словникового запасу необхідними термінами є дуже важливим. Але не менш важливим є і володіння структурою мови, для висловлення своєї думки та розуміння співрозмовника. Саме ця особливість іноземної мови як предмета може забезпечити принцип інтегративності.

Інтеграція зараз присутня ледь не у всіх галузях, адже вона акцентує на єдності усіх елементів та процесів, займається пошуком шляхів раніше розрізнених елементів, таким чином сприяючи формуванню більш цілісного уявлення про ті, чи інші процеси та явища.

В опануванні іншомовної компетенції можна виокремити наступні особливості, які варто враховувати, а саме:

- особливе місце та роль іноземної мови в профпідготовці;
- оновлення змісту профпідготовки, шляхом постійної інтеграції знань та вмінь;
- компетенції володіння іноземною мовою визначаються на основі рівнів володіння ;
- оптимізація теоретичної і практичної складової професійної підготовки шляхом інтеграції умінь та знань іноземної мови;
- можливість для вибору іноземної мови виходячи із потреб конкретного фаху;

- підготовка фахівців з готовністю до перекладацької діяльності у власній професійній сфері.

Інтегративний підхід може бути втілений шляхом застосування Content and Language Integrated Learning (CLIL).

Метод інтегрованого вмісту та мови (CLIL), що був запропонований у 1993 році М. Льюїсом та оновлений у 2014 році Х.Деллар та Е. Вейче, призначений для забезпечення негайного зворотного зв'язку і прогресу [15, с. 116]. CLIL включає в себе чотири освітні компоненти: граматику, лексику, функціональність та зміст – у рівних пропорціях з акцентом на лексичний підхід.

Аналізуючи роль лінгвістичної складової у методиці викладання, дослідник І. П. Задорожна стверджує, що «серед усіх основних аспектів іноземної мови найважливіший і значний з психологічної точки зору повинна бути орієнтація на словниковий склад, тому що без запасу слів, принаймні незначного, неможливо говорити мовою» [6, с. 74]. О. М. Леонт'єв зазначає, «що доцільно побудувати навчальний процес для запам'ятовування лінгвістичного матеріалу (у нашому випадку лексико-термінологічного словникового запасу з відповідного фаху), який слугуватиме відправною точкою для формування мовних навичок та вмінь для досягнення практичної мети» [9, с. 24].

Це стосується змісту зазначеного професійного аспекту викладання, як предметно-лінгвістична складова оволодіння письмовими та усними комунікативними компетенціями. Професійний текст виступає, як джерело для отримання студентами академічної довідкової інформації, а робота над ним є засобом розвитку вміння читання та збагачення лексичного запасу завдяки читанню спеціальної літератури та фахових текстів.

Висновки вчених Н. І. Гез, К. Ю. Кушко, С. К. Фоломкіна, Т. Хатчинсон, М. Льюїс, А. Вотерс [15, с. 117] підтверджують думку, що професійні тексти задовольняють інформативні та когнітивні потреби студентів, працюють як підтримка до стимулювання навчання студентів лінгвістичної взаємодії за професійною тематикою, доповнюють їх знання за спеціальністю завдяки

відтворенню та семантичній обробці отриманої інформації, розширюють їх здатність до реального спілкування. Така співпраця різних тематичних груп в межах однієї дисципліни відображає сутність процесу синтезу кількох наукових гілок у органічній єдності.

Професійна орієнтація іншомовної діяльності передбачає використання для професійних цілей текстів, які повинні відповідати студентським предметним професійним знанням. В такому випадку іноземна мова може бути шляхом для поглиблення професійних знань, а також активації незалежних психічних процесів навчання. Як зазначали Ю. А. Семенчук, Л. С. Соловей, О. Б. Тарнопольський, професійна змістово-мовна технологія навчання збільшує можливості ефективного цільового надбання спеціальної інформації та ситуаційно-передбачуваного конкретного ділового спілкування, що сприяє збагаченню загального і фахово орієнтованого термінологічного словника як фундаментальної парадигми студентських плідних інтерактивних мовних процесів [15, с. 117].

CLIL є дуже ефективним у професійно орієнтованому вивченні англійської мови. Головне завдання вчителів у цій ситуації є створення сприятливого середовища для студентів, що унеможлиблює загублення в потоці інформації, і дозволяє зосередитися на отриманні результатів.

За використання такого методу вибудовується єдина модель фахівця, де іноземна мова стає засобом пізнання і стимулом до дії. Це сприяє всебічному розвитку студентів, об'єднуючи навчальну, виховну та розвиваючу функції навчальних дисциплін. Завдяки спеціальним дисциплінам, які викладаються іноземною мовою, або фахово спрямованим іноземним текстам збагачується навчальний процес. Студенти залучаються до інтегрованої системи фахових знань та вмінь, де відбувається розвиток всеосяжних аспектів готовності до майбутньої фахової практики. Це підвищує рівень мотивації вивчати іноземну мову та забезпечує належну підготовку фахівців.

Наявність мінімальної групи знань і кількості умінь, та їх поєднання, взаємодія, інтеграція і являють собою професійну іншомовну компетентність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баркасі В.В. Використання змішаної форми навчання при викладанні іноземних мов у ВНЗ / В.В. Баркасі, С.Б. Баркасі. *Young Scientist*. 2015. № 2. С. 203–206
2. Батищева Г., Кузнецова Н., Петрухін В. Іншомовна професійна компетентність у курсантів військового закладу вищої освіти: соціолінгвістичний підхід. *Мова і суспільство*. 2019. № 10. С. 156–163.
3. Вовчаста Н.Я. Теоретичні засади концепції професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. 2017. № 49. С. 42–45.
4. Ганиш Е.Г. Рівневий підхід до викладання іноземної мови професійного спілкування у технічному вузі. *Проблеми та перспективи розвитку транспортних систем: техніка, технологія, економіка і управління*. Київ : КУЕТТ, 2003. С. 191–192.
5. Євтушенко Н.І. Інтеграція іноземних мов за професійним спрямуванням із дисциплінами гуманітарного циклу. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2013. Вип. 38 С. 205–208.
6. Задорожна І.П. Сприяння потенційній самостійності вчителів ФЛ шляхом розробки стратегій навчання. *Українська професійна мова: історія і сучасність : збірник допов. II регіонал. наук.-практ. конф. Тернопіль: Укрмедкнига, 2016. С. 319.*
7. Козак Т. Домашнє читання як спосіб формування іншомовного лексичного простору у студентів факультету міжнародного права. *Вісник Львів. університету. Серія: Міжнародні відносини* 2008. Вип. 24. С. 386–390.
8. Козловський Ю.М. Інтеграційні процеси в професійній освіті: методологія, теорія, методики : монографія. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2018. 420 с.
9. Леонтьев А.А. Психолого-педагогические основы обновления методики преподавания иностранных языков. *Лекция–доклад*. Москва: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 1998. 24 с.
10. Мартинова Р.Ю. Сутність і структура процесуальної інтеграції професійної та іншомовної мовленнєвої діяльності. *Педагогічна і психологічна науки в Україні*. Київ, 2012. Т. 3 : Загальна середня освіта. С. 389–404.
11. Миронець Д.М., Мызрова А.М. Зміст формування іншомовної комунікативної компетентності особистості у сучасних умовах.. *Імідж сучасного педагога*. 2018. Вип. 6(183). С. 73–76.
12. Нечипорук О.В. Іншомовна компетентність як передумова професійного розвитку педагога. *Педагогічний пошук*. 2014. Вип. 2 (82). С. 16–18.
13. Стиркіна Ю.С. Дидактичні засади підготовки майбутніх учителів іноземної мови до викладання інтегрованих курсів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Полтавський держ. педагогічний ун-т ім. В.Г. Короленка. Полтава, 2001. 240 с.
14. Sulym V. Multifaceted dimensions of integration in teaching english for natural sciences. *Advanced Education : збірник наук. праць*. 2018. № 10. P. 32–39.
15. Tomashevska A. Integrated approach in language ESP teaching technology of future pharmacists / *EUROPEAN HUMANITIES STUDIES: State and Society*. Issue 1. 2020. P.111–124

Волкова Галина
Запорізький державний медичний університет
galynavolkova2016@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-7463-3391>

СПЕЦИФІКА РОЗВИТКУ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Summary. The components of the communicative competence of future experts provide for the proper development of deciphering skills and sociolinguistic interpretation of professional texts, which can not but include translation skills. A modern certified specialist must have knowledge and skills to exploitation software products, work in the Internet, abilities of automatic control in spelling and syntax of the both original language and translation, layout of the translated text, using of computer. Formation of translation mastership should be is carried out consistently at definite stages of learning.

Key words: professional translation awareness, foreign language speech activity, lingual computer competence, educational activity, educative control, translation skills.

В даний час в Україні відбуваються серйозні соціальні перетворення, спостерігається активний розвиток всіх сфер економіки, медицини, освіти та міжнародних відносин, відзначається розширення впливу іноземних компаній на українське суспільство тощо. Всі науковці визнають, що сьогодні зростає потреба у фахівцях, які мають фундаментальні знання в області апаратного та програмного забезпечення, які вміють працювати з інформаційними ресурсами, моделювати ситуації професійної діяльності, вибирати з усього різноманіття інформаційні технології, необхідні для вирішення конкретного професійного завдання.

Разом з тим цілий ряд проблем, пов'язаних із розумінням місця та змісту професійної перекладацької обізнаності і майстерності студентів в структурі формування і розвитку іншомовної компетенції професійно орієнтованого спілкування майбутніх фахівців, шукають свого науково методичного та практичного вирішення.

Мета статті – з'ясувати місце перекладу у структурі комунікативних іншомовних навичок студентів немовного закладу вищої освіти і визначити напрямок формування і розвитку вмінь студентів медичної вищої школи користуватись сучасними перекладацькими технологіями у реальному опосередкованому іномовному спілкуванні.

За звичай, професійна компетентність у перекладі повинна спиратись на інформаційно-технологічну складову, засновану на використанні можливостей інформаційних технологій для здійснення успішної професійної діяльності.

Інтернет-технології поряд з програмними засобами інформаційних технологій відіграють важливу роль у професійній діяльності фахівця, який розширює теоретичну та методико практичну основу своєї професійної діяльності. Для сучасного спеціаліста Інтернет представляє великий інтерес і все більш стає необхідністю в його професійній діяльності.

У зв'язку з тим, що формування всіх видів загальних мовленнєвих компетенцій відбувається в комп'ютерному освітньому середовищі, логічним є розгляд одного з можливих варіантів формування інструментальних компетенцій студентів, а саме формування іншомовної лінгвокомп'ютерної компетенції (ІЛК) на заняттях з іноземної мови. Під ІЛК ми будемо розуміти вміння і готовність студентів користуватись електронними ресурсами для подальшого вдосконалення своїх знань іноземної мови і для усвідомлення своєї професійної та наукової сфери за рахунок роботи з іншомовними ресурсами. ІЛК має інтегративний характер і формується в певних послідовності та формах навчальної діяльності та контролю в комп'ютерному освітньому середовищі під час формування вмінь перекладу.

Формування ІЛК у студентів передбачає наявність відповідної компетентності викладачів іноземних мов, яка повинна проявлятися, перш за все, в організації самостійної роботи студентів в комп'ютерному освітньому середовищі. Викладач іноземної мови повинен володіти широким арсеналом інформаційно-комунікаційних технологій в якості допоміжного ресурсу для організації навчального процесу. Професіоналізм викладача може проявлятися в грамотно розробленому алгоритмі навчальної діяльності, у виборі існуючих варіантів інтерактивного навчання іноземних мов, у використанні нових форматів контролю самостійної роботи студентів.

Навчання перекладу як виду мовленнєвої діяльності передбачає формування перекладацької компетентності, тобто формування перекладацьких знань, навичок і вмінь, а також удосконалення механізмів (як рецептивного, так і продуктивного

плану), що забезпечують цей вид діяльності. Формування перекладацької компетентності здійснюється поетапно. На кожному з етапів формуються відповідні компоненти перекладацької компетентності. Доцільно передбачити три етапи формування перекладацької компетентності, а саме: 1) підготовчий етап (або доперекладацький), 2) етап формування і вдосконалення перекладацьких навичок і 3) етап формування і розвитку перекладацьких умінь.

Перший етап – підготовчий – має на меті отримання певних уявлень про професію перекладача і перекладацьку діяльність, а також отримання певних перекладацьких знань. Саме на цьому етапі відбувається формування уявлень про необхідність інформаційної підготовки до перекладу, про інформаційні ресурси сучасного перекладача, про технологію підготовки і виконання повного чи вибіркового перекладу, про недоліки комп'ютерного перекладу і причини пріоритету діяльності людини у сфері двомовної комунікації, а також формування навичок використання основних перекладацьких трансформацій і прийомів на рівні слова, словосполучення і речення та формування вміння працювати з різними видами довідкової літератури та ресурсами Інтернету.

З перших занять студентам необхідно надати базову інформацію про переваги і недоліки комп'ютерного перекладу. Онлайн-перекладачі дають можливість бачити одночасно і оригінальний текст і результат машинного перекладу, що дозволяє прискорити роботу того, хто перекладає. Однак, не варто очікувати, що система онлайн перекладу зробить з якісного англійського тексту якісний український чи навпаки. Google перекладач є неймовірно простим і зручним сервісом. Потрібно ввести вихідний текст в ліву частину програми, а програма автоматично виводить готовий переклад в правій частині. Перекладач не показує транскрипцію, але зате тут реалізована функція прослуховування, що дозволяє дізнатися, як звучить іноземною мовою слово або фраза. Після того як текст переведений на потрібну мову, сервіс здатний його прочитати. Така функція дуже важлива для студентів, які прагнуть за допомогою Google Translator розібратися з вимовою. Крім того, якщо вводити окремі слова, то перекладач буде виступати в ролі розширеного словника, показуючи всі можливі варіанти перекладу слова.

Наряду з цим, увагу студентів слід звернути на можливості помилкового вибору окремих слів, особливо спеціальних тематичних або термінів, чи словосполучень, та дуже частої некоректної або іноді неправильної чи незрозумілої передачі змісту синтаксичних структур речень складної структури, у яких порядок слів не знаходиться у двомовній відповідності.

Під час другого етапу – етапу формування і вдосконалення перекладацьких навичок – відбувається подальше засвоєння перекладацьких трансформацій і прийомів через аналіз готових перекладацьких рішень або через застосування цих трансформацій і прийомів на рівні слів, словосполучень, речень і понадфразових єдностей. Цей етап передбачає подальше ознайомлення з типовими перекладацькими труднощами – лексичними, граматичними, стилістичними, соціокультурними, а також формування відповідних трансформаційних навичок. Усе це необхідно враховувати у процесі навчання студентів англійської мови, латини спеціальних лис циплін. Слід пам'ятати, що навчання перекладу відбувається в умовах недостатнього володіння учнями іноземною мовою і здійснюється паралельно із її вивченням. У цьому випадку слід враховувати відсутність достатньої мовної підготовки і доповнювати навчання власне перекладу вивченням особливостей іноземної мови, знання якої є необхідними для вирішення перекладацьких завдань. Студенти отримують завдання у перекладі різноматематичних англомовних текстів на рівні фразових та понад фразових єдностей, однокомпонентні текстові одиниці, як то інструкції з уживання ліків.

Змістом третього етапу формування перекладацької компетентності – етапу формування і розвитку перекладацьких умінь – є власне переклад та його редагування. Саме на цьому етапі відбувається подальше оволодіння технологією виконання письмового і усного перекладу (повного і вибіркового), а також розвиток перекладацьких умінь. Студенти перекладають багатоконпонентні професійні тексти, що різняться розміром та тематичним і компонентним розгалудженням. Постредагування машинного перекладу можна використовувати регулярно, як засіб поточного індивідуального контролю, що дозволить викладачеві оцінювати рівень розуміння студентом письмового тексту іноземною мовою. Наступними етапами

контролю можуть стати класифікація помилок на граматичні, лексичні, стилістичні, семантичні.

Отже, специфіка розвитку перекладацьких умінь полягає в тому, що вони можуть створюватися лише в результаті практичної діяльності студентів на основі вже сформованих перекладацьких навичок і теоретичних знань. Таким чином, дисципліна іноземна мова, згідно нової філософії мовної освіти, сприяє формуванню не тільки лінгвістичних, але і загальнонаукових, інструментальних компетенцій випускників сучасної вищої школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. вид. доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. — К.: Ленвіт, 2003. — 273с.
2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В. І. Карабан. — Вінниця: Нова книга, 2004. — 576 с.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / [Бігич О. Б., Бражник Н. О., Гапонова С. В. та ін.]; під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. — Вид. 2-е, випр. і перероб. — К. : Ленвіт, 2002. — 328 с.
4. Радецька С. В., Туряниця К. С. . Англійськомовні та україномовні медичні веб-сайти: вживання та переклад медичної термінології. Прагматична адаптація перекладу [Електронний ресурс]. — Режим доступу до джерела: file:///C:/Users/admin/Downloads/Nzfn_2017_1_46.pdf
5. Циган Л.В. Особливості процесу формування фахової компетентності майбутніх перекладачів [Електронний ресурс]. — Режим доступу до джерела: file:///C:/Users/admin/Downloads/Mik_2012_15_8_31.pdf
6. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності : підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю «Переклад» / Л. М. Черноватий. — Вінниця : Нова Книга, 2013. — 376 с.
7. Deller Sh. Teaching Other Subjects Through English / Sh. Deller, C. Price. — Oxford University Press, 2007. — 151 p.
8. Hutchinson T. English for Specific Purposes / T. Hutchinson, A. Waters. — Cambridge University Press, Cambridge, 2006. — 184 p.
9. Lee McKay S. Teaching English as an International Language; Rethinking Goals and Approaches / S. Lee McKay. — Oxford University Press 2007.—150 p.
10. Modern Languages: Learning, Teaching, Assessment. A Common European Framework of Reference / Council of Europe Educational Committee. — Strasburg, 1998. — 224 p.

Виноградова Маргарита
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
margarita.vynogradova@tsatu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-9255-5932>

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНОГО ПРОФІЛЮ

Summary: The article examines the peculiarities of teaching a professionally oriented second foreign language in non-language universities. Teaching a second foreign language to non-linguistic students is one of the goals of teaching a second foreign language is the formation of communicative competence of students in higher education institutions, which allows them to use a foreign language on the basic level in the most typical situations. Cognition of a foreign culture through the study of a second foreign language is possible only under the conditions of intensive cognitive activity of students, their active intellectual involvement and the motivation to carry out independent research. The process of teaching a second foreign language is characterized by using the latest teaching materials, digital resources, as well as the use of modern methods to stimulate interaction between the participants in the learning process.

Key words: language diversification, second foreign language, means of communication, intercultural communication, effective methods, optimal techniques, intensive learning, learning strategies.

Згідно з концепцією Євросоюзу та у відповідності до вимог Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти [1] сучасні фахівці повинні знати дві і більше іноземних мов. Це вимога нового часу, спричинена швидким перебігом інформаційних, технологічних, геополітичних процесів і розширенням міжнародних відносин України з країнами світу. В умовах глобалізації економіки, науки і освіти, посилення конкуренції на ринку праці, перспектив євроінтеграції, виникає потреба в професіоналах, які володіють декількома іноземними мовами, що є критерієм освіченості людини в сучасному суспільстві, адже для подальшого росту професійної кар'єри та запоруки успіху фахівцю вищої школи вже недостатньо володіти однією іноземною мовою.

У світі інтерес до вивчення іноземних мов стрімко зростає. Ще у 2001 році у Франції стартував проєкт з розвитку і підвищення ролі іноземних мов. Згідно цього проєкту, Жак Ланг, міністр Національної освіти Франції, мав намір зробити пріоритетом свого міністерства диверсифікацію мов, а також підвищення лінгвістичного рівня навчання за кількома мовами, вважаючи їх одними з найважливіших умов особистого і професійного успіху [2].

Тому питання навчання студентів іноземних мов як запорука успішного міжнародного спілкування стає все більш актуальним. Знання двох і більше іноземних мов підвищує культурний і освітній рівень особистості, свідчить про здатність фахівця до міжкультурної комунікації. Такі фахівці конкурентоздатні і більш затребувані як в своїй країні, так і за кордоном. Виходячи з цих умов, система сучасної освіти ставить завдання більш глибокої лінгвістичної підготовки фахівців.

Іноземна мова є невід'ємним компонентом усіх етапів підготовки висококваліфікованого фахівця. Високий рівень володіння мовою, безумовно, сприяє просуванню кар'єри, підвищенню інтелектуального і культурного рівня спеціаліста, легкій адаптації його в іншомовному середовищі [3, с.42].

Особливості навчання другої іноземної мови студентів немовного профілю обумовлені практичним характером навчального процесу, адже однією з цілей навчання другої іноземної мови є формування у здобувачів вищої освіти комунікативної компетенції, що дозволяє їм використовувати іноземну мову на базовому рівні в найбільш типових ситуаціях мовного спілкування, а тому вимагає від викладача докладання зусиль вже з перших занять для того, щоб зацікавити студентів другою іноземною мовою, як чимось принципово новим і незвичним.

Для формування у студентів комунікативної компетенції викладач повинен вірно вибрати і дотримуватися дескриптивних критеріїв рівнів володіння іноземною мовою. Як зазначає в своїй роботі Симоненко С.В., дескриптори рівнів Національної рамки кваліфікацій (НРК) України, що передбачають узагальнений опис рівня (інтегральну компетентність), а також систему базових компетентностей (знання, вміння, комунікацію, автономність та відповідальність), відображають прогрес навчальних досягнень здобувачів від найнижчого до найвищого рівня і містять 5 складових, а саме:

1) інтегральна компетентність (здатність виконувати завдання, розв'язувати задачі і проблеми);

2) знання (глибина, характер, діапазон);

3) вміння (виконання завдань різного типу, вирішення проблем, оцінювання діяльності, здійснення аналізу, синтезу тощо);

4) комунікація (взаємодія з людьми, робота в команді, донесення інформації);

5) автономність та відповідальність (ступінь контролю під час виконання завдань, самостійність, відповідальність за власну роботу та роботу інших) [4].

Володіння другою іноземною мовою як засобом комунікації є однією з основних компетенцій здобувача вищої освіти для його соціалізації та всебічного розвитку, адаптації до життя та праці в глобалізованому суспільстві. Для вдалого професійного росту він, як кожна сучасна людина, повинен постійно вдосконалюватися, а саме ознайомлюватись із новітніми науковими публікаціями, співпрацювати з іноземними фахівцями, щоб отримувати нові знання і розвивати вміння мислити системно і критично, висловлювати думку, обґрунтовувати свою позицію, приймати рішення для усунення тієї чи іншої проблеми.

Дисципліна «Друга іноземна мова» в Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного з'явилася лише два роки тому, тому питання викладання другої іноземної мови є відносно новим. Виходячи з зазначеного вище, для успішного здійснення навчального процесу потрібно приділяти особливу увагу аспектам викладання і навчання саме другої іноземної мови, адже цей процес передбачає досягнення здобувачами рівня володіння мовою, співставного з основною іноземною мовою, проте в більш стислі строки та з більш конкретною, практичною метою.

Сьогодні здобувачі, що навчаються у ТДАТУ за спеціальностями «Економіка» та «Геодезія», вивчають дві іноземні мови (англійську, французьку або німецьку). Процес навчання другої іноземної мови ідентичний процесу навчання першої іноземної мови. Але друга мова засвоюється в дещо меншому обсязі: за спеціальністю 193 «Геодезія» – 3 курс 5 семестр – 22 години

практичних занять і 98 годин самостійної роботи студентів, форма контролю – іспит; за спеціальністю 051 «Економіка» – 3-4 курси 5-8 семестри – 204 години практичних занять і 276 годин самостійної роботи студентів, форма контролю – диференційований залік та іспит. Згідно загальної кількості аудиторних годин, навчання другої іноземної мови має свої особливості, які потрібно враховувати.

Для студентів, які мають високий рівень володіння англійською мовою, проведення аналогій з першою іноземною мовою з граматики та лексики, роботи з автентичними текстами через мовну здогадку, використання різних стратегій добування інформації з тексту для аудіювання, інтерпретації отриманої інформації, суттєво підвищує ефективність засвоєння другої мови за коротший час. Тому викладач може і повинен враховувати особливості першої іноземної мови, яку вивчає здобувач, і коригувати методи викладання з їх урахуванням. Це вимагає від педагога високого рівня професійної ерудиції та більш глибокої підготовки до кожного заняття, адже це дає потужний інструмент для навчання другої іноземної мови.

Проте, виходячи із навчального навантаження, програмами передбачаються різні результати навчання для зазначених спеціальностей. Так, студенти спеціальності «Економіка» до кінця навчання виходять на рівень A2-B1, що є достатнім рівнем для успішної професійної діяльності. Студенти ж спеціальності «Геодезія» оволодівають другою іноземною мовою лише на рівні A1, а тому інтенсифікація початкового етапу навчання другої іноземної мови є важливою умовою його успішності й результативності. Через малу кількість аудиторних занять з другої іноземної мови за спеціальністю 193 «Геодезія» для викладача доцільно використовувати найбільш ефективні методи та оптимальні прийоми інтенсивного навчання іноземної мови, що дозволяє максимально оптимізувати навчальний процес навчання професійно-орієнтованої другої іноземної мови.

Добре продумані та розроблені викладачем стратегії навчання мають на меті допомогти студентам краще і швидше запам'ятовувати. Когнітивні

стратегії, такі як обробка, організація та запам'ятовування інформації, допомагають здобувачам вищої освіти розвивати їх пізнавальні здібності, спостерігати, повторювати, підкреслювати, робити нотатки, узагальнювати, створювати ментальні асоціації, використовувати зображення та аудіо матеріали, порівнювати з відомими мовами, використовувати рідну мову.

Метакогнітивні стратегії, що включають уміння вчитися та керувати власним навчанням другої іноземної мови, повинні бути розроблені для роздумів про процес навчання шляхом встановлення цілей, розмірковування про спосіб роботи, створення особистого навчального журналу самооцінки (*Votre autoévaluation / Portfolio*), пошуку можливостей практикувати французьку мову як способу швидкого запам'ятовування.

Соціально-афективні стратегії наближають здобувачів освіти до власних емоцій і почуттів, адже в процесі навчання вони співпрацюють з однолітками, заохочуючи один одного, відкриваючись іншим. Метою викладача буде керівництво студентами у пошуку найкращих стратегій, допомагати їм вчитися, розуміти і розробляти власну стратегію [5].

Для якнайшвидшого засвоєння другої іноземної мови викладач шукає шляхи та добирає засоби застосування інформаційно-комунікаційних технологій, що вимагає і від викладача, і від студентів високого рівня цифрової грамотності. Це набуло ще більшої актуальності в умовах пандемії та переходу навчання у дистанційну форму через карантинні обмеження. Концепція дигіталізації в освіті вимагає залучення в навчальний процес сучасних цифрових ресурсів та інформаційно-комунікаційних технологій. При вдалому застосуванні вони мають високий потенціал для формування особистості, здатної до навчання та самонавчання, комунікації, колаборації, пошуку актуальної достовірної інформації іноземною мовою, обробки інформації та ефективного презентації результатів мисленнєвої діяльності іноземною мовою [6].

Слід враховувати і той факт, що у здобувачів, які засвоїли принципи користування інтернет-ресурсами, часто виникають труднощі у виборі

необхідної інформації, що дає привід викладачеві надавати більш точні та чіткі рекомендації з пошуку потрібного матеріалу для виконання домашнього завдання за темою заняття. Для цього викладач повинен приділяти особливу увагу розробці системи вправ і завдань з усіх видів мовленнєвої діяльності для оптимального засвоєння навчального матеріалу на кожному занятті, активізації мовленнєво-розумової діяльності студентів. Безумовно, це підвищує шанси здобувача на задоволення власних потреб у навчанні та водночас сприяє більш ефективному засвоєнню другої іноземної мови.

Отже, успішне пізнання іншомовної культури через вивчення другої іноземної мови можливе лише за умови інтенсивної пізнавальної діяльності студентів, їх активної інтелектуальної креативності та прагнення здійснювати самостійні дослідження. Для досягнення високих результатів з другої іноземної мови важливу роль відіграє зацікавленість студентів, їх мотивація, добре продуманий викладачем процес навчання із заздалегідь розробленими стратегіями для студента і викладача. Саме тому процес викладання дисципліни «Друга іноземна мова» має характеризуватись актуальністю із залученням новітніх навчально-методичних матеріалів, цифрових ресурсів, а також використанням сучасних методик для стимулювання взаємодії між учасниками навчального процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Науковий керівник українського видання доктор пед. наук, професор С. Ю. Ніколаєва. Пер. О.М. Шерстюк. К. Ленвіт, 2003. 273 с.
2. Les principales propositions. URL: <https://www.senat.fr/rap/r03-063/r03-0631.html> (Дата звернення: 27/04/2021).
3. Осадчий В. В., Симоненко С. В. Іноземна мова як засіб формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів-програмістів. *Інформаційні технології і засоби навчання*, том 58, №2. С.38-48. 2017.
4. Симоненко С.В. Порівняльний аналіз дескрипторів комунікативної компетентності в області вищої освіти Національних рамок кваліфікацій Європейських країн та України. *Педагогічні науки. Херсон: Херсонський державний університет*. 2018. № 82. С.171-175.
5. Les stratégies d'apprentissage en FLE. URL: <https://www.francepodcasts.com/2018/10/02/strategies-apprentissage-fle/> (Дата звернення: 27/04/2021).
6. Зайцева Н. В., Симоненко С. В., Супрун О. М. Розвиток цифрової грамотності здобувачів вищої інженерної освіти при викладанні іноземної мови. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2020. №74. С.40-45.

Зайцева Наталія¹, Тігова Олена²
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
nataliia.zaitseva@tsatu.edu.ua
olena.titova@tsatu.edu.ua
¹<https://orcid.org/0000-0002-8682-0434>
²<https://orcid.org/0000-0002-6081-1812>

ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ВІДЕО МАТЕРІАЛІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

***Summary.** The article deals with the analysis of the real-world content implementation into teaching English to non-linguistic students. Video resources are effective and beneficial means of introducing cutting-edge technologies, visionary scientific concepts and innovative overseas trends to prospective demanded specialists. The TED-Talks video application is widely used for improvement of English communicative competence.*

***Key words:** English communicative competence, TED Talks, real-world content, video content, non-linguistic students, English for specific purposes.*

Викладання англійської мови за професійним спрямуванням є одним з найбільш розгалужених аспектів досліджень у методиці. Висока зацікавленість та масштабність рішень і прийомів, що ними діляться викладачі-практики, зумовлені, перше за все, численністю спеціалізацій у рамках галузей знань – наприклад, технічний напрямок включає у себе англійську для студентів таких спеціальностей як енергетика, прикладна механіка, агроінженерія, галузеве машинобудування, мехатроніка та ін. Кожна зі спеціалізацій передбачає свій склад активного вокабуляру, свій рівень комунікативних навичок та наголос на визначених аспектах комунікації (робота з документацією, з пристроями, переважно усне чи письмове спілкування). Так, наприклад, дослідженням викладання англійської студентам немовних спеціальностей присвячені наукові розвідки С. Симоненко [2], І. Кривонос В. Лемещенко-Лагоди [1], О. Супрун [6, 7], О. Кравець [4]. Другою причиною публікації великої кількості досліджень у представленому напрямку є виклики, з яким мають щоденно стикатися викладачі – підвищення мотивації до вивчення іноземної мови як навчальної дисципліни в цілому та підтримка високої зацікавленості (а відповідно і інтенсивності навчального процесу) у рамках окремого заняття.

Технічна англійська на сьогоднішній день викладається у закладах вищої освіти або за посібниками, створеними колективом відповідної кафедри цього закладу [5] і націленими на тренування визначеного спеціалізацією вокабуляру, або за підручниками всесвітньо відомих видавництв. Недоліками першого виду є обмеженість навчального матеріалу і його компіляція з інших джерел, натомість великі видавництва, які мають ресурси і команду професіоналів для створення аудіо-візуального контенту та супровідних ресурсів у вигляді онлайн-платформ або програмного забезпечення, не мають можливості швидкого перевидання навчальних комплексів, тому часто вже після трьох років підручники є застарілими і з точки зору наповнення, і за зовнішнім виглядом. Студенти технічних спеціальностей зважають на несвоєчасність матеріалів, їх рівень довіри до посібника як і інтерес до навчання знижується.

Вирішенням представленої проблеми можуть стати актуальні автентичні матеріали, розміщені у відкритому доступі. За умови дидактизації вище названого текстового, аудіо та відео контенту викладач має можливість продемонструвати здобувачам вищої освіти сучасні погляди на визначені питання, що є предметом обговорення у рамках силабусу, наголосити на мовленнєвих особливостях, урізноманітнити навчальну діяльність. Прикладами вище названого контенту є:

1. Роздаткові матеріали (флаєри, листівки, етикетки, реклама, вивіски) з сучасною інформацією, цінами на промислові товари та продукцію технічних галузей, обладнання та транспортні засоби. Також вони містять контактну інформацію для подальших розвідок, і, як правило, є не лише інформативними, але й естетично і привабливо оформленими, зі стисло сформульованими ключовими ідеями, адже виробник виражає власне ставлення до об'єкта і намагається створити позитивний імідж продукту.

2. Засоби візуалізації. Візуальний контент (діаграми, фотографії, графіки) допомагають ефективно і швидко сприймати інформацію. Вони мають велике значення при вивченні іноземної мови технічного спрямування, адже дають

змогу знайомитися з актуальними фактичними або статистичними даними, результатами експериментів та досліджень.

3. Періодичні видання (онлайн-версії газет, академічних, фахових та наукових журналів). Статті з них дають огляд, статистику та результати опитувань щодо фактичних значущих подій у світі, а також змін, тенденцій та інновацій у своїх та міждисциплінарних галузях.

4. Аудіоматеріали (подкасти, радіомовлення, інтерв'ю з фахівцями відповідних галузей) здатні суттєво поглибити тему обговорення у рамках визначеного заняття та розширити змістове наповнення курсу з дисципліни в цілому.

5. Відео (навчальні та просвітницькі Youtube-канали, документальні фільми, аматорські відеоролики, рекламні матеріали виробників техніки та транспортних засобів). На сьогоднішній день відеоролики – найбільш ефективне джерело презентації актуальної інформації з галузей дослідження або виробництва серед студентів, оскільки опрацювання відео – це високопродуктивний прийом для формування навичок сприйняття дискурсу на слух за допомогою візуальних засобів. Слід відзначити, що пандемія Covid-19 та глобальні локдауни непередбачуваним чином збільшили популярність Youtube-каналів, через що провідні освітні організації, визнані фахово орієнтовані установи та підприємства масово діляться безкоштовним контентом просвітницького та навчального характеру, організовують майстер-класи, завантажують на Youtube записи прямих трансляцій та онлайн-зустрічей з інших платформ або соціальних мереж.

Як аудіо, так і відео матеріали допомагають здобувачам вищої освіти у формуванні наступних навичок:

- розуміння на слух зв'язної англійської мови для спеціальних цілей (наприклад, англійська для технічних галузей);

- самостійне розширення словникового запасу за рахунок неологізмів, опрацювання нових лексичних одиниць та конструкцій і переведення їх з пасивного в активний вокабуляр;

- виокремлення серед мовлення граматичних скорочень, еліптичних речень, змішаних синтаксичних конструкцій;

- вивчення особливостей інтонації, вимови різних категорій спікерів, інтонування заради наголошення найважливішої інформації, структурування складних синтаксичних конструкцій, призначених для усного мовлення, витримка логічних пауз;

- сприйняття на слух різних варіантів англійської мови (британської, американської, австралійської англійської), особливо коли на вимову сильно впливає рідна мова оратора.

Одним з ресурсів, який уможливорює імплементацію та практикування вищезгаданих навчальних технологій є TED Talks [3]. TED (Technology, Entertainment, Design) – це некомерційний фонд з США, що декілька разів на рік проводить конференції, доповідачами на яких є видатні особистості сучасності, візіонери майбутнього, лідери у власних галузях (від інженерії до психології саморозвитку). Письменники, поліглоти, актори, вундеркінди виступають з промовами під гаслом ‘ideas worth spreading’ – ідеї, варті поширення. Концепція edutainment у виступах закладена у форматі матеріалу – в основному, учасники діляться власним досвідом і уявленнями про найближче майбутнє, демонструючи при цьому впевненість, оптимізм та почуття гумору. Середня тривалість промови – від 5 до 15 хвилин, аспекти (на сайті TED вони угруповані у 19 категорій) – від науково-обґрунтованих і практично орієнтованих до популярних психологічних і соціальних трендів.

Перевагами використання саме ресурсу TED є: широкий асортимент тем; ретельно підготовлені і вичитані доповідачами тексти; високий рівень володіння англійською (коли наявний акцент не заважає сприйняттю висловлення); увесь контент доступний для багаторазового перегляду та завантаження; доступність

нарративу – транскрипт виступу (представлений більш ніж 30 мовами, серед яких, звичайно, є англійська, а також російська та українська).

Відеоплеєр з інтерактивним інтерфейсом на офіційному сайті доповнений текстом виступу, поділений на сегменти і розбитим на таймкоди відповідно до логіки нарративу. Сегменти підсвічуються по ходу оповідання. Інтерактивний прийом працює і у зворотному напрямку – якщо клікнути на певний сегмент, відео буде програно з відповідного тексту уривку. Також за бажанням можна увімкнути субтитри однією з п'яти мов.

Використання автентичного відео є ефективним як з просвітницької, так і з навчальної точок зору: здобувачі вищої освіти дізнаються про найновіші ідеї та тенденції, мають змогу оцінити прийоми та техніки публічного виступу найвідоміших у своїх галузях мовців, при звичаються до сприйняття на слух підготовленого мовлення англійською, сприймають великі тематично зумовлені сегменти нарративу, виокремлюючи їх синтаксичну та термінологічні складові.

ЛІТЕРАТУРА

1. Lemeshchenko-Lagoda V., Kryvonos I. Interactive means of motivating students to learn English for specific purposes at agrarian and technical universities. *Освітній вимір: зб.наук.праць. Кривий Ріг, 2020. Вип. 3 (55). С. 233-250*
2. Symonenko S. Complementing content of English courses for enhancing communication of IT-professionals for sustainable development. *The International Conference on Sustainable Futures: Environmental, Technological, Social and Economic Matters (ICSF 2020)*. Kryvyi Rih, Ukraine, May 20-22, 2020. Volume 166 (2020). <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202016610008>
3. Watch TED-Ed videos. URL: <https://www.ted.com/watch/ted-ed> (дата звернення 25.04.2021)
4. Кравець О.О. Аналіз взаємозв'язків між мотиваційними компонентами та психолого-педагогічними особливостями студентів інженерних вузів при навчанні іноземних мов. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти: зб. наук. праць. Харків, 2016. С. 288-294.*
5. Підручники та навчальні посібники. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/im/naukova-dijalnist/naukova-robota-vykladachiv/monohrafiiji-ta-pidruchnyku/> (дата звернення - 25.04.2021)
6. Супрун О.М. Використання інтерактивних методів навчання при викладанні іноземної мови студентам немовних спеціальностей. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогіка. 2019. С. 162-169.
7. Супрун О.М., Зайцева Н.В. Навчання співробітництва при викладанні іноземної мови за професійним спрямуванням студентам економічних спеціальностей. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2020. Вип.1 (130). С.129-136 DOI <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2020-1-17>

Karaieva Tatiana
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University
tkarayeva2011@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-3990-8791>

ACTIVATING THE WAYS OF ESP LEARNING AT NON-LINGUISTIC UNIVERSITY

***Анотація.** В статті наведено шляхи активізації професійно-орієнтованого навчання в немовному закладі освіти у відповідності з міжнародними стандартами до мовної освіти, попит у яких на сучасному ринку праці України свідчить, що перевага віддається тим, у кого вже сформовано професійно-орієнтовану компетенцію з іноземної мови. Розглянуто специфіку навчання іноземної мови в немовному закладі та ситуацію, яка склалася щодо навчання в форматі он-лайн. Наведено механізм внутрішньої активності тих, хто навчається, формування якого забезпечує наявність внутрішньої позитивної мотивації, що значно підвищує саме процес навчання, в якому, як зазначається, має бути застосовано значну кількість самокерованих студентами вправ для формування професійно-орієнтованої компетенції, необхідної для конкурентоспроможності на ринку праці.*

***Ключові слова:** професійно-орієнтована компетенція, навчання в он-лайн форматі, позитивна внутрішня мотивація, самокеровані вправи, конкурентоспроможність на ринку праці.*

The process of Ukraine integration into the international and economic community necessitates the search for new approaches to language learning in accordance with international standards of language competence.

Nowadays formation of skills and abilities for professionally-oriented communication amid specialists-to-be acquires special importance. The works of many domestic (Yu. Avsiukevych, O.Bigych, V.Borschovets'ka, T.Korzh, Z.Kornerva, O. Tarnopolsky) and foreign (J.Brine, T.Dudley-Evans, T.Hutchinson, A.Waters) researchers have been devoted to the system development of professionally-oriented training in foreign languages.

Withal, the changes taking place in the labor market lately demonstrated the demand decrease in specialists of economics and linguistics in favor of technical Universities graduates who mastered a foreign language for specific purpose and gained high motivation as well. The social demand in professionally-oriented foreign language training necessitates forming in specialists-to-be the professional-oriented competence in the FL being studied, as it depends on the further development of skills as well as the ability to use a foreign language in a real-life professional environment.

That is why the specificity of foreign language learning at non-linguistic University, foremost, presupposes focusing on the forming and improving students' professionally oriented competence in foreign language. The above purpose would be promoted by working out the special teaching aids, contributing to the formation of the required competencies.

In addition, the general unfavorable epidemiological situation, having been broken forth almost all over the world, being accompanied with the introduction of more or less degree quarantine measures and certain restrictions, being associated with the danger of the Covit-19 spread in view of the completely changed situation, really needs revising of the existing approaches applied in higher education system.

It is obvious from the above given, that the situation itself requires introducing completely different approaches since it is impossible to teach a language without providing conditions for trainees socializing as well as their active involvement in conducting the tasks autonomously. Thus, the question of how to teach still remains.

According to the researchers (P.Asoyants, Yu. Baklazhenko, A.Vyselko, G.Dziman, O.Kamensky, O.Ogurtsova, R.Blake, D.Murray), computer technology could serve as one of the means for gaining language competence forming in professional English.

As we have already known and even got chance to gain some experience in managing ZOOM platform, enabling us to conduct practical classes, conferences, deliver lectures, meetings, consult individuals and groups and is really very adaptive and inestimable resource under conditions of "isolated" distant on-line activities yet enabling to move further on the way of not easy forming of learners' professionally-oriented competence.

The main problem is to activate and stimulate learners to fulfill self-guided tasks. In most cases the list of these activities include instructor's experienced-based motivational strategies being most frequently used in role-plays, projects working out, relating history to current events or students' lives, provoking questions, continuous simulations, inviting guest-speakers, demonstrating video pieces, cooperative learning,

small-scale hands on experience, brainstorming, case-studies, discussions, target language presentations [1, p.3]

When teaching BE it is recommended to take into consideration its very specific principle – the one providing a motivational sufficiency [2, p.65] along with using methodological principles.

The training technologies should be built up taking into account self-guided tasks having been worked out in details when making up the curricula. All educators realize that at availability of positive intrinsic motivation the efficiency of learning process dramatically increases as the intrinsic mechanism of activity, notably: needs – interests – values – motives – goals is being actuated [3, p.184].

It should also be noted, that the above mentioned technologies need substantial activating students' self-guided tasks fulfilling being even more urgent for non-linguistic universities, where the share of practical language classes is far by less, than at linguistic ones while the requirements to the graduates are the same.

In conclusion it is worth mentioning that evident results of changes being introduced in the learning process need not only evident motivated students, but motivated lectures and instructors, otherwise it becomes practically impossible to develop motivated learners.

REFERENCES

1. Brophy J. *Motivating Students to Learn*. The McFraw-Hill Companies: Michigan state University, 1998. 277 p.
2. Tarnopolsky O. *Constructivist Blended Learning Approach to Teaching English for Specific Purposes*. London: Versita, 2012. 254 p.
3. Осипов А.И. *Пространство и время как категории мировоззрения и регуляторы практической деятельности*/ А.И. Осипов; научн.ред. Д.И. Широков. Мн: Наука и техника, 1989. 220 с.

Лемещенко-Лагода Вікторія¹, Кривонос Ірина²
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
viktoria.lemeshchenko-lagoda@tsatu.edu.ua
iryna.kryvonos@tsatu.edu.ua
¹<https://orcid.org/0000-0002-1080-5510>
²<https://orcid.org/0000-0001-7079-5150>

СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕМОВНОМУ ЗВО

***Анотація.** Впровадження інтерактивних технологій навчання у практику викладання іноземних мов є важливою складовою вдосконалення комунікативних умінь студентів немовних спеціальностей ЗВО. Заняття, протягом яких викладачі застосовують інтерактивні методи, сприяють активній взаємодії студентів, формують мотивацію для навчання. Використання методики інтерактивного навчання допомагає збільшити обсяг засвоєння матеріалу, а також веде до розвитку професійних та особистісних якостей студентів, у тому числі: розвитку критичного мислення, здібностей до аргументації власної думки, вміння співпрацювати й взаємодіяти.*

***Ключові слова:** інтерактивний метод навчання, іноземна мова, презентація, дискусія, рольова гра.*

Головною метою навчання іноземній мові у вищих немовних закладах освіти є підготовка спеціалістів до практичного володіння іноземною мовою з професійно-орієнтовним спрямуванням. Тобто, набуття навичок практичного володіння іноземною мовою в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, зумовленої потребами сфер майбутньої діяльності (особистої, публічної, професійної, освітньої) та вдосконалення вже набутих вмінь з лексики та граматики через опрацювання новітньої автентичної фахової інформації, продукування діалогічного та монологічного мовлення у межах фахової тематики; переклад рідною мовою текстів з фаху; анотування фахової літератури рідною та іноземною мовами, а отже, й формування у студентів професійної комунікативної компетенції у всіх видах іншомовної мовленнєвої діяльності. На даному етапі розвитку нашого суспільства володіння навичками іншомовної мовленнєвої компетенції розглядається як засіб соціалізації, засіб, що має на меті об'єднання держав і народів. Саме тому велику увагу треба зосередити на ефективності та якості процесу навчання іноземних мов.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, створення проблемних ситуацій. Призначення такого навчання полягає в тому, щоб, по-перше, передати знання, по-друге, усвідомити цінність інших людей [3, с. 165]. Таким чином, першочерговим завданням викладачів кафедри іноземних мов ТДАТУ (<http://www.tsatu.edu.ua/im/>) є створення таких умов для навчання, щоб здобувачі вищої освіти змогли “спробувати” себе у професійних ситуаціях та розкритись в особистісному аспекті. Саме з метою підготовки конкурентоспроможного спеціаліста, викладачі кафедри під час занять з іноземної мови залучають студентів до вирішення проблемних завдань, що максимально наближені до їх майбутньої професійної діяльності, зосереджуючись не тільки на виявленні знань та умінь, але й на творчій самостійності учасників навчального процесу.

Важливо зазначити, що наявність усіх необхідних технічних та інформаційних засобів, новітніх методик подачі матеріалу, дає змогу використовувати різні методи інтерактивного навчання протягом заняття. Вибір форми та методів для проведення інтерактивного заняття залежить від індивідуального підходу кожного викладача, теми, що вивчається, та поставленої мети. До найбільш поширених методів інтерактивного навчання слід віднести презентацію, рольові ігри, дискусії, використання мультимедійних комп'ютерних засобів навчання.

Одним з найбільш дієвих засобів є презентація, різновидом якої є захист проєктів-постерів на постер-сесії. Змістовно постери можуть різнитися за тематикою, науковим напрямом, бути присвяченими будь-якій певній проблемі, або містити загальний огляд останніх досліджень, тощо. При підготовці постерів здобувачі вищої освіти набувають навичок роботи з великою кількістю інформації через різні види читання. Систематичне оглядове читання надає можливість оцінити основну ідею джерела та вирішити, чи варто вивчати його детальніше (чи підлягатиме воно аналітичному читанню). Інший важливий аспект навчання студентів працювати з інформацією – це формування вміння

визначати новизну, якість та достовірність інформації [5, с. 213]. Метод презентації дає змогу викладачам оцінити не тільки рівень сформованості навичок письма та володіння граматиною, а й рівень сформованості комунікативних умінь кожного студента як під час виступу-захисту презентації, так і в подальшому її обговоренні разом з іншими учасниками навчального процесу. Більш того, цей метод спонукає студентів до творчої діяльності, формуючи навички креативного мислення, та дає змогу використати отримані раніше на заняттях з профільних дисциплін фахові знання у англійськомому середовищі, забезпечуючи, таким чином, інтегрований підхід до вивчення іноземної мови.

Наступним ефективним методом навчання іноземної мови є метод рольової гри. Як слушно вказує науковець Тітова О., застосування такого прийому як рольова гра на практичному занятті зі студентами немовних спеціальностей значно підвищує зацікавленість студентів, активізує їх реалізовувати навички спілкування. В свою чергу використання блок-схем (charts) на підготовчому етапі допомагає студентам скласти діалоги та розвивати професійне діалогічне мовлення [4, с. 138]. Зазначені методи дозволяють будувати дуже реалістичні моделі будь-яких професійних ситуацій.

Розвиток комунікативних навичок здобувачів вищої освіти є неможливим без вдосконалення аудіативних умінь. Завдання викладача полягає в тому, щоб звернути увагу студента на найбільш цікавий і потрібний студенту, як майбутньому фахівцю, автентичний матеріал, який буде сприяти підвищенню пізнавального інтересу студентів, мотивації до вивчення іноземної мови. Платформи для вивчення іноземних мов – BBC Learning English, Cambridge Assessment English, Lingualeo, дозволяють комплексно тренувати аудіативні навички за самостійно обраним режимом інтенсивності, у тому числі використовуючи мобільні версії [1, с. 44]. Вони пропонують широкий спектр навчальних аудіо та відео матеріалів: новини, реклама, життєві ситуації.

Максимально наближене до реальності мовленнєве середовище у відеороліках - одна з головних складових успішного оволодіння знаннями англійської мови.

Ще одним, найбільш уживаним інтерактивним методом протягом заняття з іноземної мови є метод дискусії. Серед переваг цього методу варто виділити високу ефективність його використання з метою формування теоретичних знань студентів, розвитку словесно-логічного мислення, незалежності суджень, думок та поглядів. На початку заняття викладач обов'язково ознайомлює студентів із правилами дискусії, визначає її тему та проблематику. А після аргументації та обговорення висловлених позицій, заняття завершується певним консенсусом, метою якого є збереження існуючих пропозицій та формування толерантного ставлення до альтернативних думок та світобачення.

Таким чином, використання інтерактивних форм навчання під час вивчення іноземних мов у немовному ВНЗ буде ефективним, якщо зміст навчального процесу буде перегукуватися із спеціальністю. Потрібно слідкувати, щоб теоретичні знання в процесі активного навчання ставали усвідомленими, щоб студент розвивав і удосконалював не лише знання з мови, а й міг пов'язувати їх з майбутньою професійною діяльністю [2, с. 120]. З цією метою, доречно застосовувати на заняттях саме ті інтерактивні методи навчання, які забезпечать найбільший зв'язок між темою заняття та майбутнім фахом.

Проте, варто підкреслити, що використання інтерактивних методів навчання передбачає й подолання певних перепон, зумовлених психологічними особливостями сучасних студентів. Переважна більшість студентів 1-2 курсів мають певні труднощі із формуванням та висловленням власної думки, її аргументації, та висловлюють своє занепокоєння стосовно виступів перед іншими студентами. Більш того, деякі з них, враховуючи вікові особливості, ще не навчилися сприймати думку протилежну власній, йти на компроміс, змінювати підходи до роботи.

Підсумовуючи усе вищезазначене, можна впевнено стверджувати, що практичний досвід використання інтерактивних методів навчання має

позитивний вплив на формування майбутнього фахівця. Заняття, протягом яких викладачі застосовують інтерактивні технології, сприяють активній взаємодії студентів, формують мотивацію для навчання, й заслуговують на подальше активне впровадження у навчальний процес.

Використання методики інтерактивного навчання допомагає збільшити обсяг засвоєння матеріалу, а також веде до розвитку професійних та особистісних якостей студентів, у тому числі: росту активності, критичному мисленню, розвитку здібностей до аргументації власної думки, вміння співпрацювати й взаємодіяти у межах команди, проте й нести відповідальність за кожне прийняти рішення, як особистість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зайцева Н. В., Симоненко С. В., Супрун О. М. Розвиток цифрової грамотності здобувачів вищої інженерної освіти при викладанні іноземної мови. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2020. №74. С.40-45.
2. Зубенко О. В., Медведева С. О. Інтерактивні технології навчання при вивченні іноземних мов в технічному вузі. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2008. № 4. С. 119-122.
3. Супрун О.М. Використання інтерактивних методів навчання при викладанні іноземної мови студентам немовних спеціальностей. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка*. 2019. № 1(22). С. 162-169.
4. Тітова О.А. Застосування ігрових прийомів для розвитку професійного діалогічного мовлення у майбутніх інженерів. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2014. № 1. С. 135-138.
5. Тітова О.А., Жукова Т.В. Навчання слухачів магістратури роботі з інформацією в процесі підготовки постер-презентації іноземною мовою. *Збірник наукових праць Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка*. 2014. № 12. С.144-148.

Кулешов Сергій
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
sergius.kul7@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-5879-8105>

ПОРІВНЯННЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ КОМПЛЕКСІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ФАХІВЦІВ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

***Summary.** The article analyses the content of English language coursebooks for tourism professionals to highlight their advantages and disadvantages. It is noted that the tools of teaching English for Specific Purposes can be used in the professional foreign language learning process at universities, but their use requires careful improvement and modification. A series of teaching aids, coursebooks and manuals for teaching English for tourism students is analysed.*

***Key words:** English for Specific Purposes, coursebooks, specialist, tourism industry, foreign language learning.*

В ХХІ сторіччі туристична галузь має великий економічний потенціал, а для деяких країн вона грає роль одного з основних утворювачів державного бюджету. Туристична галузь в Україні має потужні можливості для розвитку, тому підготовка фахівців з туризму та міжнародного туризму, які добре володіють англійською мовою, набирає все більшої актуальності. Тому професійна підготовка фахівців туристичної галузі неодмінно має включати високоякісну іншомовну підготовку.

Питання іншомовної підготовки фахівців різних спеціальностей досліджували Зайцева Н. [6], Симоненко С. [4], Тітова О. [9], Кривонос І. [7] та інші.

Задля підвищення якості освітнього процесу та оновлення змісту навчально-методичного комплексу дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» спеціальності «Туризм» було проведено аналіз підручників з англійської мови, які найбільш відповідають вимогам використання в закладах вищої освіти або викликають інтерес з боку методики.

Аналіз проводився за кількома критеріями: змістовна цінність для туристичної галузі, наявність відповідних вправ та додаткових матеріалів для якісної професійної підготовки, а також наявність комплексу завдань для самостійної роботи.

«Tourism 1 Student's Book» видавництва Oxford University Press є комплексом з англійської мови для студентів туристичних спеціальностей, складається з 3 рівнів. Підручник першого рівня «Tourism 1 (Provision)» охоплює теми ті галузі туризму, які пов'язані зі створенням, просуванням та продажем типових туристичних продуктів, таких як перельоти та туристичні відпустки. Другий рівень «Tourism 2 (Encounters)» надає можливість студентам опрацювати корисну лексику англійської мови, необхідну їм для особистого контакту з туристами та відпочиваючими. Третій рівень «Tourism 3 (Management)» містить матеріал, необхідний для обговорення та роботи з проблемами туризму на базовому управлінському рівні. Кожен із цих підручників розвиває словниковий запас, мову та мовленнєві навички, необхідні студентам для ефективного спілкування із замовниками та колегами, працюючи в адміністративній чи управлінській ролі. В кінці кожного підрозділу надається список ключових слів основного вокабуляру. Проектна робота в підручниках представлена у вигляді додаткових завдань або заходів в мережі Інтернет. Авторами цієї підручник рекомендується студентам, які ще не працюють в туристичній галузі, мають рівень володіння англійською мовою від «pre-intermediate» до «upper-intermediate», яким потрібно буде використовувати англійську мову в робочих ситуаціях. Усі підручники містять додаткові факти, цифри, цитати та спеціалізовану термінологію. До підручника кожного рівня додається книга ресурсів для вчителя, де містяться додаткові заходи та тести, а також інформація про галузі для кожного підрозділу та галузеві поради для підтримки викладачів, які не є експертами [5].

Підручники з трирівневої серії «English for International Tourism» видавництва Pearson призначені для задоволення англомовних потреб студентів туристичних спеціальностей та професіоналів, що вже працюють у туристичній галузі. Для наочності використовуються фотографії з всесвітньовідомих путівників «Eyewitness Travel Guides» Дорлінг Кіндерслі. Кожний підручник містить десять тематичних розділів і розділи повторення та узагальнення, де

кожен розділ поділено на 4 підрозділи, спрямованих на вивчення граматики (grammar lesson), лексики (vocabulary lesson), формування професійних навичок (professional skills lesson) та ситуативну роботу (case study). В деяких розділах четвертий підрозділ містить гру туристичної спрямованості.

Підрозділ «grammar lesson» містить ключові аспекти граматики, які подаються в прикладах та вправах з тем туристичного спрямування. Для додаткової практики існує довідковий розділ з граматики на останніх сторінках підручника. Підрозділ «professional skills lesson» надає можливість студентам практикувати професійні міжособистісні та ділові навички, які є необхідною вимогою для роботи в галузі туризму, наприклад, спілкування з клієнтом, обробка запитів та задоволення потреб клієнтів, підготовка екскурсії або презентації тощо. Підрозділ з ситуативної роботи містить завдання з тематичних досліджень в туристичній галузі, з реалістичних проблем туризму або ситуацій з подальшим пошуком рішень. Вони використовують форму групової роботи, спонукаючи студентів до обговорення питань, формування, висловлювання та доведення власної думки та сумісних дій в команді через англомовне спілкування. Задля самостійної роботи є робочі зошити у двох версіях (з відповідями для самостійної роботи та без для роботи на уроках) та матеріали на DVD-диску. Великою перевагою курсу «English for International Tourism» видавництва Pearson є широка методична підтримка вчителя. Для підтримки викладачів створено сайт, де розміщені усі основні та додаткові матеріали, електронні копії підручників, аудіо та відео файли, тести. Методичні рекомендації представлені в книзі для вчителя та складаються з двох блоків: перший блок включає відповіді на завдання, довідкову інформацію про місця, людей та професійну практику, згадані у підручнику; другий блок включає ресурси для двадцяти додаткових занять, тематично розділених по два заняття на один розділ та поради до їх використання на занятті [2].

Підручник «Career Paths: Tourism», на думку авторів, призначено для професіоналів та учнів професійно-технічних шкіл та коледжів, щоб допомогти

їм розвинути мовні та мовленнєві навички, необхідні для досягнення успіху в професійній робочій ситуації [1]. Підручник складається з 3 частин по 15 уроків в кожній. Характерною властивістю підручників серії «Career Paths – ESP English for Specific Purposes» є те, що кожен з розділів відповідає рівню володіння іноземною мовою: перший розділ відповідає рівню А1, другий рівню А2, третій рівню В1. Кожен урок має вправи на обговорення, читання, опрацювання нової лексики та аудіювання. В кінці кожної з 3 частин є словник зі словами та словосполученнями, помітками про частину мови, злічувальність, номер уроку, в якому використано, та реченням-прикладом використання.

Посібник «Flash on English for Tourism», на думку авторів, позиціонується як підручник для студентів, які навчаються для розвитку кар'єри в індустрії туризму. Підручник складається з 11 розділів з вправами, де основний наголос робиться на розвитку словникового запасу, практичних навичок у реалістичних контекстах та проведення дискусій [3].

На даний момент на кафедрі іноземних мов Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного використовуються підручники трирівневої серії «English for International Tourism» видавництва Pearson. На її основі створено дистанційні курси з дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» для I-III курсів спеціальності «Туризм» на освітньому порталі університету [8]. За думкою викладачів кафедри кожен підручник має свої переваги та недоліки.

Згідно відгуків підручники серії «English for International Tourism» мають наступні переваги:

- підручники та книга для вчителя добре опрацьовані з точки зору інформативності матеріалу – крім географії, є факти з історії, культури, мистецтва, в свою чергу, це позитивно впливає на розширення світогляду;
- аудіо та відео матеріали тривалістю 3-4 хвилини відразу привчають студентів працювати з помірними обсягами інформації. Набір фраз в діалогах відображає широку ситуативну варіативність, включаючи опрацювання

різноманітних рішень задля їх подолання. Особливою перевагою аудіо компонента для підготовки фахівців з туризму відзначають наявність акцентів, проблем з вимовою, сторонніх шумів;

– реалістичний контент: будь-яка організація, авіакомпанія, фестиваль, готель існують в реальному житті або існували раніше (крім «case study» - розділів та імен діючих осіб) – це надавало змогу викладачу зі студентами використовувати офіційні сайти установ в Інтернеті, порівнювати статистику і дані з підручника з інформацією 2021 року;

– добре підібрані зображення з гарною якістю, добре спланований макет сторінок, висока якість паперу і друку.

Також мають місце й недоліки:

– інформація з висвітлення деяких тем станом на 2021 рік є морально застарілою;

– в лексиці підручників зустрічаються терміни з галузі економічних спеціальностей без пояснень для викладача-філолога, що вимагає додаткового часу на пошук варіанту відповідного тлумачення та достовірного перекладу в інших інформаційних джерелах;

– підручники мають малу кількість фразеологізмів без пояснень, що також вимагає додаткового часу для пошуку пояснень щодо їх змісту;

– немає практичних рекомендацій щодо спілкування з жителями конкретної країни.

За результатами аналізу підручників з англійської мови, які найбільш відповідають вимогам використання в закладах вищої освіти або викликають інтерес з боку методики, можна зробити наступні висновки: на сьогодні до уваги доступні помірно збалансовані навчально-методичні комплекси з англійської мови для фахівців туристичної галузі, але й вони, в свою чергу, вимагають додаткових дій з боку викладачів – адаптація матеріалу до українських реалій, пошук достовірних тлумачень та відповідних варіантів перекладу. Також мають місце використання фрагментів з різних підручників в одному проміжку часу

освітнього процесу. Слід зазначити, що внаслідок впливу Covid-пандемії на освітній процес та, як результат, різкого масштабного переходу на дистанційне навчання з'явилися додаткові вимоги до навчально-методичних комплексів усіх рангів. Вони втілюються у наявності вже готових блоків для самостійної та дистанційної освіти або можливостей адаптації поданого в комплексах матеріалу до переробки з метою використання у дистанційних курсах та під час занять засобами Інтернет-зв'язку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Career Paths: Tourism. URL: <https://www.careerpaths-esp.com/tourism>.
2. English for International Tourism. URL: <https://www.pearson.com/english/catalogue/business-english/english-international-tourism.html>.
3. Flash on English for Tourism. URL: <https://www.elionline.com/eng/book-details?2549/free&2549/free>.
4. Symonenko S., Osadchyi V. Peculiarities of English Language Training for Electrical Engineering Students at Ukrainian Universities. 2019 IEEE International Conference on Modern Electrical and Energy Systems (MEES). IEEE, 2019. P.394-397. DOI: 10.1109/MEES.2019.8896541.
5. Tourism. URL: https://elt.oup.com/catalogue/items/global/business_esp/oxford_english_for_careers/tourism/?cc=us&selLanguage=en&mode=hub.
6. Зайцева Н.В. Візуалізація як невід'ємний аспект навчання студентів немовних спеціальностей англійської мови. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Мелітополь. 2019. Вип. 22 (1). С. 126-132.
7. Кривонос І.А. Використання інтернет-ресурсів в процесі навчання англійської мови на слух студентів технічних спеціальностей немовного ВНЗ. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького*. Мелітополь. 2018. С.173-178.
8. Освітній портал Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного. URL: <http://op.tsatu.edu.ua>.
9. Тітова О.А. Особливості іншомовної підготовки інженера для агропромислового виробництва. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. Харків. 2014. Вип. 42-43. С. 116-121.

Однороманенко Марина
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
maryna.odnoromanenko@tsatu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1513-096X>

ПРОБЛЕМАТИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ СТУДЕНТАМ НЕМОВНИХ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

***Summary.** The article deals with the issues in teaching of foreign languages in professional discourse and provides revision of lexical approach that can be implemented in learning of professional vocabulary in the form of word combinations. Stated the significance of professional language usage that prevails over the general ones that is studied on a daily basis. Lexical approaches presents its benefits in the form of easier way of vocabulary perception and subsequent usage in professional dialogues, reports, application forms and complaints and etc.*

***Key words:** chunks, profession, lexical approach, problems of language learning, communication*

Вивчення іноземних мов було і залишається на довгі роки актуальним та проблематичним питанням для студентів технічних спеціальностей. Чинниками, що призвели до прогалин у теоретичних та практичних знаннях мови виступають недостатній рівень мовної підготовки на попередніх навчальних етапах, відсутність мотивації до навчання мови і навчання взагалі, не правильно підібраний підхід до студента й процес навчання відбувається не ефективно, призводячи до розчарування студентів у подальшому вивченні мови та інші чинники та проблеми [1; с.154]. Вивчаючи мову у ВНЗ технічного спрямування доречним постає питання викладання мови за професійним спрямуванням, оскільки учасник освітнього процесу повинен бути професіоналом своєї справи й доречним є опанування мовних фахових умінь та навичок, які б зробили з нього спеціаліста вищого рівня. Але, звертаючи увагу на існуючі проблеми у викладанні іноземної мови повсякденного спрямування, можемо стверджувати, що ускладненим буде й викладання фахової мови.

Таким чином доречним є визначити цілі вивчення іноземної мови за фахом. Студентові не достатньо володіти лексикою, граматикою та мовленнєвими кліше, якими він користується на звичайних заняттях з іноземної мови. Вивчення фахової мови робить обов'язковим наявність певної мовної та мовленнєвої

підготовки, оскільки фокусом вивчення стає спеціалізована лексика, доречність застосування тих чи інших граматичних конструкцій доречних для ділового письма, переговорів, складання скарг, написання заявок, звітів тощо, що потребують спеціалізованих знань з термінології [2; с.102]. Студент повинен вміти розрізняти формальну мову від неформальної й розрізняти формальні лексичні форми. Тим більш, вивчаючи мову за фахом, студентові додатково потрібно дослідити особливості його спеціальності у країні, мова якої вивчається. Оскільки якщо це юридична спеціальність, то вкрай необхідним є обізнаність з правової та судової системи англomовних країн, оскільки лексика, що застосовується у нашій правовій системі може значно відрізнятися за значенням у англomовних правових системах. Таким чином відсутність мовної та фахової підготовки може призвести до непорозумінь у подальшій професійній діяльності, що у свою чергу, призведе до появи справжніх компетенцій майбутнього спеціалісту [3; с.240]. Незалежно від того яка спеціальність у студента, викладання іноземної мови за професійним напрямом відіграє центральну роль й потребує розроблення шляхів її викладання в оптимальному й чітко зрозумілому форматі для студентів.

Вважаю важливим зосередити увагу на вивченні фахової лексики, оскільки саме вона відіграє провідну роль у вивченні мови як повсякденного, так і професійного спілкування. Важливо запропонувати студентам раціональний та ефективний спосіб її опанування і постає питання вибору даного підходу. На мою думку, найбільш доречним є застосування лексичного підходу у процесі занять з іноземної мови. Лексичний підхід розкриває саме суть мови та допомагає зрозуміти як комбінуються й об'єднуються між собою слова, словосполучення й речення. Завдяки даному підходу, ми можемо навести фокус на вивчення нового вокабуляру у вигляді «чанків», а саме словосполучень, на відміну від простого заучування окремого слова, що потребує більшого часу. Завдяки даному підходу, студент може вивчати лексичні одиниці вже у певному контексті й знати саме як його застосувати у подальшій комунікативній ситуації.

Проблема вивчення лексики у вигляді списку обов'язкових слів до вивчення полягає у тому, що людина вчить слово, але не розуміє чи не бажає розуміти як його поєднувати з іншими словами, а також лексика іноземної мови відзначається своєю багатозначністю, що призводить у студентів непорозуміння саме яке значення вчити, особливо не знаючи контексту. Саме тому я вважаю доречним застосування лексичного підходу й вивчення лексики у готових словосполученнях чи навіть фразах. Саме таким чином процес опанування спеціалізованої лексики буде швидким та поліпшеним, так як студент бачить смисл та мету застосування кожної лексичної одиниці. Пасивний вокабуляр значно розшириться, що стане у нагоді, коли студент буде прослуховувати аудіо чи дивитись іншомовні відео на спеціалізовану тему [4; с.482]. Завдання викладача забезпечити учасників заняття потрібними чанками й обговорити схожі теми, щоб студент міг особисто включитись у процес спілкування з фахового обговорення теми. Таким чином відбудеться впізнавання опанованих словосполучень й навчання буде ефективним, що змотивує студента до подальшого навчання.

Але лише одного лексичного підходу не достатньо для вдалого процесу навчання. Важливо провести аналіз потреб кожного студента й на основі отриманих даних викладач матиме змогу побудувати навчальний процес з опором на професійний інтерес та потреби студентів. Але важливо пам'ятати, що аудиторна робота не може дозволити підпорядкувати заняття під інтереси певної особистості, але викладач може побудувати заняття, яке б у певній мірі відповідало би професійним потребам кожного студента за умовою, якщо він зацікавлений у вивченні мови та професійному розвитку. Важливо підтримувати зацікавленість студента у заняттях та систематично демонструвати їм важливість вивчення мови у професійній сфері. Підтримати такий інтерес дозволяють сучасні комп'ютерні технології навчання, а саме платформи «Quizziz», «Kahoot», Youtube та подкасти. З сучасними засобами навчання студенти можуть опановувати мову самостійно, незалежно від присутності викладача. Дані

технології дозволяють викладачеві виступати у ролі ментора, де студенти є головними учасниками процесу, а не викладач. За допомогою онлайн-платформ студенти можуть закріплювати вивченні лексичні одиниці у вигляді змагань, що дозволяє їм відчувати атмосферу змагань та гри, а саме позитивне навчання дозволяє отримати кращих результатів. За допомогою відео-сервісу YouTube викладач може підібрати відео-матеріал за професійною тематикою й показати як спілкуються носії й ознайомити студентів безпосередньо з особливостями їх майбутньої професії. Таким чином студенти водночас знайомляться із професією та мовою: професійною та повсякденною лексикою, зустрічаються з опанованими чанками й бачать саме контекст і ситуацію їх застосування, мають представлення та можливість потренувати правильну вимову слів, а це один з важливих критеріїв успішного володіння мовою, оскільки гарна вимова, інтонації та наголоси представляють вас як гарного знавця мови й спеціаліста.

Опанувавши спеціальну лексику, обговоривши її, викладач має звернути увагу також на усні та письмові навички студентів, оскільки написати твір на вільну тему та написання ділового листа, заяви, звернення до офіційної установи, складання резюме та біографії потребують певних навичок та знання їх структури. Доречним знову ж буде застосувати лексичний підхід, а саме «чанки», оскільки вони вимагають вивчення лексичних одиниць у комбінаціях. Таким чином, студент, опанувавший певні лексичні кліше для письма, обізнаний з їх структурою, отримує професіональні письмові навички, що у майбутньому будуть для нього перевагою й відкриють йому шлях до більших можливостей.

Дану тактику можна застосувати й у процесі комунікації, оскільки головною задачею вивчення іноземної мови є спілкування. Важливо проводити навчальний процес невимушено для студентів та створювати атмосферу легкості та цікавості, щоб вони не задумувались над граматичними структурами, які вони використовують у процесі мовленнєвої ситуації. Краще вчити готові мовні кліше, словосполучення, але ті, які студенти самі вважають важливими і корисними для них, оскільки викладач та його учасники навчального процесу

мислять по-різному й мають різне бачення на одні й ті ж самі речі. Вивчаючи готові словосполучення й речення, студентів не потрібно розмішляти над граматичною структурою, хвилюватись над потенційними помилками, він може одразу застосувати чанки у мовленні й основне – буде звичати натурально й зрозуміло для носія мови. Вивчення поодиноких слів, заучування граматичних правил та виконання вправ на розкриття дужок не приведе до успішної комунікації, це лише ознайомить с граматику теоретично та без належного інтересу, що може призвести до відчуження від іноземної мови та втраті мотивації, що у майбутньому може стати дійсно проблемою в подальшому вивченні, оскільки залишились неприємні асоціації з іноземними мовами. Викладачі повинні навчати не лише студентів, а й повинні вчитися самі, шукати постійно новітні та ефективні підходи, відходити від традиційного шляху навчання, оскільки наш світ змінюється у досить прискореному темпі й потребує змін від людини, а й отже й змін у її навчанні та викладанні. І хоча лексичний підхід не є новітнім засобом, але він не застосовується активно у порівнянні з граматики-перекладним методом та комунікативним методом навчання.

Отже, проаналізувавши сучасний стан мовної підготовки студентів технічних спеціальностей, можна стверджувати, що введення іноземної мови за професійним спрямуванням як обов'язкову дисципліну є доцільним. Важливо підбирати навчальний матеріал актуальний до сьогодення, який би детально окреслював не лише мовні аспекти, а й професійні, які б водночас тренували студента як мовознавця й фахівця.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гладких Г.В. Забезпечення студентоцентрованого підходу у закладах вищої освіти. Українські студії в європейському контексті: зб. наук. пр. 2020. Вип. 2. С. 153-157.
2. Савка І.В., Яремко Т.І. Особливості викладання іноземної мови за професійним спрямуванням для майбутніх фахівців у галузі права. Інноваційна педагогіка. №20. Т.3. 2020. С.101-104.
3. Шумило І.І. Особливості викладання іноземної англійської мови за професійним спрямуванням студентам юридичних спеціальностей. Збірник наукових праць Національної Державної Академії прикордонної служби України. Серія «Педагогічні науки». №2. 2015. С.238-248.
4. Шевченко С.П. Застосування інтерактивних методів у процесі викладання курсу професійної англійської мови. Молодий вчений. 2020. №4. С.481-483.

Kovalenko Julia
Kharkiv State Academy of Physical Culture
julawa09@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5736-4249>

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE TO FUTURE SPORTS MANAGERS AS AN INTEGRAL PART OF FORMATION OF VOCATIONAL COMPETENCE

***Анотація.** У статті розглядаються психолого-педагогічні аспекти викладання іноземної мови майбутнім менеджерам спортивної діяльності як невід'ємної частини формування професійної компетентності. Встановлено, що знання іноземної мови є необхідною складовою у формуванні професійної компетентності майбутнього фахівця спортивної галузі. Автор зосереджує увагу на особливостях викладання іноземної мови у спортивному закладі вищої освіти та описує основні психолого-педагогічні аспекти викладання іноземної мови для майбутніх менеджерів спортивної діяльності.*

***Ключові слова:** психолого-педагогічні аспекти, менеджери спортивної діяльності, викладання, іноземна мова, професійна компетентність.*

Whenever we have a desire to succeed in getting the final goal in the process of teaching a foreign language for a specific purpose i.e. obtaining professional competence we have to keep in mind that one should have the ability to communicate in a foreign language properly while carrying out the certain professional duties. That is why, it is of vital importance for the teachers to take into consideration in the teaching process the psychological and pedagogical peculiarities of foreign language communicative competence formation particularly specific features such as listening, speaking, reading, and writing skills which are considered to be the essentials of the foreign language communicative competence.

When speaking about the psychological and pedagogical peculiarities of a foreign language teaching to future sports managers at the higher educational establishment we have to point out that the problem of developing foreign language reading, speaking, listening, and writing skills as an integral part of vocational competence are to be studied and investigated.

The educational process in the university - a complex multi-dimensional unity. Due to the originality of the goals, objectives, content, forms, and methods of the learning process, as well as due to the age and psychological characteristics of students

at physical culture and sports university has its specifics. Socio-economic conditions require future sports managers such qualities as entrepreneurship, sociability, willingness to adapt to new working conditions. A specialist in the workplace has to deal with an abundant flow of information that he needs to properly accept, process, and transmit, which is impossible without the presence of personal communicative reserves.

A high level of concentration, attention switching, visual memory, high speed, and accuracy of thought operations are also necessary for future specialists. For a student of sports university an important stage of professional development is the development of mental abilities: significantly develop theoretical thinking, the ability to abstract, to make generalizations. There are qualitative changes in cognitive capabilities, non-standard approach to different problems. To achieve greater efficiency in teaching students a foreign language, it is necessary “to look in the cultural world for something that binds specifically-professional to cultural” [1, p.1-2]. Training and education of professional-competent specialists capable of independent decision-making lead to the improvement of the economic, political, and legal environment in our country.

Training of future specialists should be completed by the formation of a personality and the acquisition of life and professional experience in a sociocultural context. The main idea of such an educational system is to replace the abstract learning process with the practical experience of students in real life. The emphasis is on the interests of the individual, the method of project training, psychological and pedagogical approaches. With such training, the teacher becomes the coordinator of the practical activities of future sports managers. For such training, of course, we need a new type of teacher, for whom such a method of pedagogical interaction would be organic and comfortable. The main thing is that the student has passed the key stages of the formation of his socio-cultural and professional consciousness. The teacher must be competent and from the psychological point of view to properly organize the learning process, as well as to have certain personal and professional qualities.

Concluding the certain psychological and pedagogical aspects of a foreign language teaching as an essential part of future sports managers vocational competence formation, the author considers it appropriate to draw attention to the following: 1) the communicative reading, speaking, and writing skills are directly related to the targeted development of cognitive interests, urgent need for communicating and intrinsic motivation, awareness of the necessity of learning a foreign language both for communication and for enhancement of the professional competence, as well as for solving various intellectual tasks; 2) the development of future specialists' aptitude for communicating in a foreign language is a professionally meaningful task. The information that learners obtain while studying a foreign language will be used, first of all, in their future professional activity. This creates a direct link with situational conditionalism, which is effective in the system of developmental education. In this case, we have to point out the variety of ways to enhance their cognitive processes in the context of professional competence forming [2, p.149-150].

REFERENCES

1. Koshel T., Manuylova N., Revyakina N., and Sakharova S. Psychological Approach to Foreign Language Teaching. SHS Web of Conferences 70, 08021 (2019) <https://doi.org/10.1051/shsconf/20197008021>
2. Volobueva O. Effective Teaching Foreign Language Reading of Future Specialists: Psychological Aspect. Науковий вісник Мукачівського державного університету, 2015 Серія «Педагогіка та психологія». Випуск 2 (2) Р 149-154.

***СЕКЦІЯ 5.
ОСОБЛИВОСТІ, МЕТОДИ ТА СТРАТЕГІЇ
ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ***

Лямзіна Наталія¹, Савчин Ірина²

Львівська національна музична академія ім. М. Лисенка

lyamzinaanat@gmail.com

irynadark@gmail.com

¹<https://orcid.org/0000-0003-1203-5465>

<https://orcid.org/0000-0003-3972-8245>

МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ КИТАЙСЬКИМИ СТУДЕНТАМИ

Summary: The article is devoted to the peculiarities of teaching English language to the Chinese students in the Ukrainian higher education institutions. Methods for improving teaching process, difficulties and differences in teaching English Chinese students, effectiveness of learning English, including Linguistic and Cultural Aspects are described considering

Key words: teaching methods, Chinese students, sociocultural characteristics, method, Linguistic and Cultural Aspects

Сучасна вища освіта розвивається під впливом процесів глобалізації та інтернаціоналізації, які виявляються у таких формах міжнародної співпраці як: мобільність студентів та викладачів, мобільність навчальних програм та створення нових міжнародних стандартів, розвиток партнерських відносин за допомогою створення стратегічних наукових об'єднань.

Українсько-китайські відносини у сфері освіти достатньо швидко розвиваються, про що свідчить зростання кількості студентів в українських Вишах.

Для успішного процесу вивчення іноземної мови китайськими студентами перш за все потрібно з'ясувати їхній рівень володіння іноземною мовою. Китайські студенти часто досить добре знають лексичні та граматичні правила, але не вміють вірно будувати речення та говорити іноземною мовою. Тому, в першу чергу викладачам слід повторити з китайськими студентами основні правила вимови англійської мови. Це необхідно для того, щоб студенти з більшою користю змогли застосовувати вже наявні знання. У вивченні англійської мови, іноземцям рекомендується порівнювати рідну мову з англійською, враховуючи їхні особливості. Вважається, що в результаті

порівняння двох мов можна виявити основні труднощі запам'ятовування навчального матеріалу.

Крім порівняння рідної та англійської мов в процесі навчання, китайські студенти вивчають українську мову. Створення відповідних навчальних програм та чітко продумані методи навчання, зможуть допомогти китайським студентам досить добре освоїти як українську мову, так і англійську. Якщо китайські студенти вже ознайомлені з основними мовними моделями української мови, це зможе значно полегшити їм розуміння та вивчення англійської мови. Тобто, викладач може акцентувати увагу на схожих словах, які зустрічаються у двох мовах (music – музика, instrument – інструмент, guitar – гітара, café – кафе, transport – транспорт, the same – те саме, однакове) для швидшого та легшого засвоєння матеріалу. Користуючись методом порівняння української та англійської мов, можна ефективніше донести до китайських студентів нову інформацію.

Важливим та ефективним аспектом вивчення англійської мови китайськими студентами вважається також чіткий та вірний розподіл навантаження студентів [5]. Оскільки англійська мова значно відрізняється від китайської мови, тому ймовірно, що студентам потрібно більше часу, щоб запам'ятати навіть простий матеріал. Викладач повинен із розумінням відноситись до можливих труднощів у процесі вивчення англійської мови та в жодному випадку не ставити обмежені часові терміни. Для ефективного вивчення англійської мови китайськими студентами, викладачу варто не лише передавати потрібну інформацію, а й контролювати рівень стресу студентів у процесі вивчення мови для того, щоб уникнути психологічного перевантаження студентів та враховувати особистісні та когнітивні характеристики студентів.

Китайським студентам притаманний некомунікативний, раціонально-логічний стиль вивчення мови. Методи навчання в Китаї відрізняються від українських, а саме: китайські студенти дотримуються принципу строгої субординації з викладачами, основними методами навчання для них є чітке

дотримання структури та плану занять, що може бути відмінним в українському процесі навчання [6]. Для цих студентів важливим аспектом є також тип викладача, його темперамент та стиль викладання. Їм імпонує наставник, який строго контролює весь навчальний процес та чітко розподіляє час на виконання кожного завдання на занятті. Імпульсивний та надто активний тип характеру викладача може дезорганізувати студентів, викликати труднощі в розумінні навчального матеріалу. Творчі завдання, а саме висловлення власної думки, також не є характерними для китайських студентів. В зв'язку з цим доцільно не порушувати національні стереотипи китайських студентів, а ефективно застосовувати їх у процесі вивчення англійської мови. Для мотивації китайських студентів щодо вивчення мови, слід враховувати не лише лінгвокультурні особливості, а застосовувати також інноваційні методи навчання. Найефективнішими методами вивчення англійської мови китайськими студентами можна виділити сугестивний та «мовчазний» методи.

Сугестивний метод – це метод цілеспрямованого навіювання на основі релаксації (зменшення напруження) у звичайному стані свідомості, що приводить до виникнення ефекту гіпермнезії (надзапам'ятовування). Вчений Г. Лозанов, який запропонував цей метод навчання, рекомендував створювати на заняттях відповідну розслаблену атмосферу, своєрідний «концертний» настрій яскравих образів, міміки, музики та ін. [2, с. 26]. Метод Г. Лозанова ґрунтується на певних принципах: відсутність зубріння; навчання без перевтоми; основою навчання є мотивація та пізнавальний інтерес студентів; проведення навчання великими блоками; комплексність виконання завдань [1, с. 19].

Щодо «мовчазного» методу, то основними його складовими можна вважати мовні завдання, в яких викладач моделює слово, фразу, речення, а студент продовжує відтворювати власні зразки, порівнюючи попередню та нову інформацію. При цьому використовуються картинки, «кольорові слова» та інші засоби. Для китайських студентів, які ще недобре володіють англійською мовою, такий метод вважається досить дієвим. [2, с. 28].

Викладачі активно використовують не лише традиційні, а й інтерактивні методи навчання англійської мови, які ґрунтуються на основі мультимедійних програм. Інтерактивні методи дозволяють зробити процес вивчення мови цікавим та творчим, реалізувати комплекс методичних, дидактичних, педагогічних і психологічних принципів [3]. З впровадженням дистанційного навчання, викладачі проводять онлайн пари, під час яких використовують методи ілюстрації та демонстрації за допомогою інтерактивних порівняльних граматичних таблиць, презентацій, відеороликів. Використання Інтернету дозволяє підвищити ефективність вивчення англійської мови за рахунок підвищення мотивації студентів, оволодіння навичками критичного мислення, проведення дослідницької роботи в мережі.

Отже, можна зробити висновок, що менталітет, соціокультурні та етнопсихологічні особливості китайських студентів вимагають особливого підходу до планування навчального процесу. Для ефективного вивчення англійської мови, при пошуку та презентації навчальних матеріалів, варто враховувати культурні та навчально-пізнавальні особливості китайських студентів, вірно підбирати методи викладання англійської мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гапонова, С. В. Огляд зарубіжних методів викладання іноземних мов у ХХ ст. *Іноземні мови*. 2005. №2. С.18–22.
2. Кашина, Е. Г. Традиции и инновации в методику преподавания иностранного языка: учеб. Пособие для студентов филологических факультетов университетов. Самара.: Универс-групп, 2006. 75 с.
3. Котовська, А. Основні тенденції сучасної методики викладання іноземних мов. *English..* 2011. №17. С. 4–7.
4. Swan, M. The influence of the mother-tongue on second language vocabulary acquisition and use. Cambridge University Press. 1997. URL: <https://mikeswan.net/wp-content/uploads/2017/08/The-influence-%E2%80%A6.pdf> (дата звернення: 15.05.2021).
5. Yunsheng Zhong. A Study of Autonomy English Learning on the Internet. *English language teaching*. 2008. Vol.1. №2. P. 147-150.
6. Rao Zh. Teaching English as a foreign language in Chinese universities: The present and future. *English Today*. 2014. Vol. 30. Is. 04. P. 40–45.

Strelnikova Irina
*Odessa Trade-Economic Institute of Kyiv
National Trade-Economic University
irenst345@gmail.com*

SOME TIPS TO PREPARE STUDENTS FOR PASSING EXAMS

***Анотація.** Аудіювання вважається одним із найскладніших завдань іспиту. Для навчання аудіюванню необхідно давати студентам завдання з аудіювання, активізувати інтерес та увагу учнів шляхом обговорення питань про їхні почуття, досвід та знання теми. Читання є одним з найкращих способів вивчити нову лексику та закріпити розуміння граматики. Щоб викликати зацікавленість учнів, необхідно використовувати завдання перед читанням, які можуть включати обговорення питань за темою, вивчення ключових слів, необхідних для розуміння тексту, з надаванням визначень та синонімів).*

***Ключові слова:** студенти, навчання, аудіювання, читання, вивчення ключових слів, обговорення питань.*

Students take English exams to test and to prove their level of English. Most of exams are divided into different parts (speaking, listening, reading, writing etc.). Listening is considered one of the most difficult tasks. The listener is unable to concentrate on the message if the speech is too fast and if the speaker uses unclear pronunciation, unfamiliar accent or unknown words.

To understand the text for the exam it's necessary to understand most of the words from the text. For teaching listening it's a good practice to start with vocabulary, to take some tough words to teach the students, or have students skim the transcript and ask which words they are unfamiliar with. Studying the key vocabulary students have to find the definitions, synonyms or translation of the words. For example, the word "smart" can be explained as "having or showing a quick-witted intelligence", its synonyms are "clever", "intelligent".

It's better to give students the task before listening. After the second listening the transcripts can be handed out (especially for low level students, or for the students who are visual learners). The students can listen and read at the same time and then discuss any vocabulary questions about slang or idioms that come up. It's always good for students to listen to the teacher speaking English.

Before listening, the attention of students should be activated by discussing questions about their feelings, experience and knowledge on the topic. For example, before listening to the topic “Modern Art” students can discuss such questions, as:

1. What kind of art do you like: paintings, sculpture or ceramics?
2. Does art change the way you think or feel?
3. Do you think anyone can become an artist or do you need a special talent?
4. Have you ever fallen under influence of an art work?
5. Could you name famous artists and their masterpieces?

The questions, helpful after listening are: Who is talking? About What? and Why?

Before listening it's better to read quickly through the questions and underline key words and phrases. Students should listen to a short extract first and fulfill the task. Then after listening to the whole part they go into details, check and discuss all the tasks. Students are more engaged when they know they will be asked questions afterwards.

After listening, students should focus on grammar and vocabulary exercises. After-listening activities usually include answering and discussing questions and gap-filling exercises on grammar and vocabulary.

It is a fun for students to fill in the blanks while listening. This method ensures engagement for students during the listening and makes them aware of each word. The answers are checked together with the teacher. After filling the blanks students can concentrate on the overall meaning of the text. Another way of listening is to use transcripts creatively. It's necessary to listen to the recording first and then give students the cut-up transcript pieces to put them in the correct order.

There is a great variety of listening texts from the Internet, television, radio programs, lectures, speeches, announcements in transport, stores, airports, telephoning, ads, songs and poems. Songs and Internet videos are especially popular for teaching as they help to involve students into learning English and activate their interest.

Reading is another important way of getting a message and communication. Understanding reading or a written message is one of the most important tasks in our

everyday life. Reading is also one of the best ways to learn new vocabulary and to consolidate the understanding of grammar. To arouse the students' interest, we can use pre-reading activities that may include discussing questions on the topic, essential for understanding the text, giving the definitions and synonyms.

After-reading activities usually include tasks on discussing questions to the text, finding the key vocabulary and their definitions, exchanging opinions on the topic, summarizing the content of the text, explaining the title, writing questions the students are interested in and discussing the message of the author. In a reading test it's better to read the main text first to get an overall idea of the content before reading the accompanying questions. key words, looking for paraphrases, eliminating wrong answers.

An ideal way to ensure success for passing exams is to work through online practice with video lessons and interactive activities which offer a great variety of listening and reading learning materials.

Preparing for exams students develop their language skills and critical thinking, necessary for their future work and learning. Studying different topics, they learn to analyze and develop their ideas. In studying languages through reading, listening and communication there's a lot of English to learn and enjoy. It's a good idea to make a habit to listen to music in English and work out the lyrics, watch videos, TV programmes and films, try to find a language exchange partner, practice the language skills online and read as much as possible. Many exams include writing tasks, and there is no doubt that students who write best are those that read most.

REFERENCES

1. Yurchenko A., Manin G., Redchenko T. Oxford Exam Trainer B1: Oxford University Press, 2018, 207p.
2. Yurchenko A., Weale H. Oxford Exam Trainer B2: Oxford University Press, 2020, 183 p.

Кожокар Дар'я¹, Вдодович Микола²
ВСП «Новокаховський фаховий коледж
Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного»
²mykola.vdodovych@nkatk.com

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДІЛОВОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

***Summary** The article considers the main aspects of studying business English in non-language higher education institutions. The relevance of this topic is determined by the need of training highly qualified professionals in various fields capable of successful professional activity within the world community, where knowledge of English as the language of international communication is key. Methods and techniques of teaching business English are described.*

***Key words** business english, international communication, communication skills, business communication, business correspondence.*

У сучасних умовах глобалізації і виходу України в єдиний освітній, культурний та інформаційний простір володіння іноземними мовами, насамперед англійською, набуває особливої ваги. Англійська практично стала міжнародною мовою наукової комунікації: ділової кореспонденції, наукових та практичних конференцій та наукових публікацій. Тому для молодих спеціалістів володіння англійською мовою є абсолютно необхідною умовою розвитку професійних якостей.

Розвиток ділової активності в Україні спричинив появу підвищеного інтересу та все більшої популярності вивчення ділової іноземної мови. Так, у Програмі з англійської мови для професійного спілкування(2005) зазначається, що створення Європейського простору вищої освіти висуває складні завдання щодо збільшення мобільності студентів, більше ефективного міжнародного спілкування, легшого доступу до інформації тощо [5].

Сучасними міжнародними освітніми вимогами передбачається, що випускник ВНЗ – рівнів С1 та С2 – за рекомендаціями Комітету Ради Європи з питань освіти має володіти іноземною мовою на рівні, достатньому для безперешкодного спілкування із колегами. При цьому робиться наголос на необхідності навчання студентів не англійської мови для загальних цілей, а англійської мови для спеціальних цілей.

Проблема викладання ділової англійської мови є актуальною у дослідженнях багатьох вітчизняних науковців. Зокрема, у працях таких вчених: Д. Бубнової, Ю. Дегтярьової, З. Корневої, С. Кожушко, О. Огурцової, Н. Саєнко. Методологічні засади навчання іноземних мов як засобу реалізації професійних знань і вмінь розроблено Р. Мартиновою, Л. Морською, С. Ніколаєвою, В. Плахотником, О. Тарнопольським.

Мета роботи: обґрунтувати теоретичні та практичні аспекти викладання ділової англійської мови на немовних спеціальностях вищих навчальних закладах. Розглянути методи та прийоми які підвищують навчальну мотивацію студентів, а також сприяють їхньому професійному й особистісному зростанню.

При навчанні студентів ділової англійської мови завдання викладача полягає перш за все у формуванні в студента комунікативної компетентності з ділового мовлення, розширенні його словникового запасу за рахунок спеціальної лексики, мінімізації невизначеностей, які пов'язані із засвоєнням лексико-нормативної бази міжнародних документів [4, с. 132].

У викладанні ділової англійської мови найкраще зарекомендував себе комунікативний підхід, який передбачає вивчення мови в психологічно комфортній обстановці. Студент повинен бути не лише зацікавленим у спілкуванні, але і розуміти, що він знаходиться в однаковій ситуації з іншими студентами, які беруть участь в процесі комунікації, а це, в свою чергу, не викличе у нього почуття страху перед вивченням іноземної мови.

Групова дискусія підвищує мотивацію й особисту участь співрозмовників у вирішенні обговорюваних проблем. Тут їм доводиться використовувати не лише знання іноземної мови, але і формулювати власні думки, знаходити засоби для відстоювання своїх позицій. Дискусія сприяє розвитку лексичних, граматичних, логічних навичок, спонукає студентів прислухатися до висловів, розвиваючи тим самим навички розуміння на слух, сприяє формуванню вміння самостійно висловлюватися [3, с. 63].

На практичних заняттях з ділової англійської мови велика увага приділяється й розвитку діалогічного мовлення, що відповідає комунікативній спрямованості навчального процесу. На заняттях майбутні фахівці мають бути поставлені в такі умови, за яких за допомогою іноземної мови вони могли б вирішити потрібні для себе проблеми, тобто їх навчальна діяльність має бути максимально наближена до реальної обстановки. Вони набувають практики, досвіду в професійній діяльності і одночасно засвоюють мову.

Основними типовими ситуаціями усного спілкування для студентів є прес-конференції, переговори, презентації, обговорення та укладання договорів, контрактів, вирішення ділових питань із партнером по телефону, професійні бесіди. Такі ситуації вимагають уміння слухати й розуміти ділове мовлення, і якраз тут часто виникають труднощі при розумінні партнера в процесі спілкування іноземною мовою.

За умови недосконалого володіння англійською мовою студентам необхідно навчитися компенсувати комунікативні невдачі і прогалини у знанні мови. Основними такими засобами є перефразовування (наближення й інакомовлення), звернення по допомогу до співрозмовника, використання різноманітних невербальних засобів спілкування, таких як міміка, жести, плани, схеми тощо [3, с. 64].

До курсу навчання діловому спілкуванню англійською мовою мають входити і ті розділи сфери сервісу, без яких неможливо обійтися під час подорожі за кордон (подорож, митний контроль, готель, у ресторани тощо).

Формою ділової комунікації є також спілкування по телефону. Мова, що використовується по телефону, повинна бути офіційною, студентам слід володіти певним набором слів та словосполучень, які вживаються тільки при спілкуванні по телефону. Тут потрібно чітко, точно викладати думки і пояснювати незрозумілу інформацію, добре орієнтуватись у темі, яка обговорюється, тому що немає можливості звернутися до джерел інформації

(графіків, схем, інструкцій), які можуть використовуватися при спілкуванні по телефону.

Зростаючі ділові та культурні зв'язки із зарубіжними країнами вимагають, щоб сучасні фахівці володіли навиками ділового листування. Ділове листування є одним із засобів обміну інформацією, важливим елементом зовнішньоекономічної діяльності. Написання ділового листа вимагає особливої майстерності від його укладача. Від ділового листа багато в чому залежить пошук потенційних іноземних партнерів, можливість установалення ділових контактів, пошук нових ринків збуту продукції та надання послуг. Діловий лист забезпечує готовність студента до висловлювання. Студент стає активним учасником учбового процесу, коли перед ним, як перед майбутнім спеціалістом, постає завдання написати діловий лист, повідомити про прибуття керівника фірми та висловити прохання про необхідність забронювати кімнату в готелі та білет на зворотну подорож [3, с. 64].

Важливим завданням для майбутнього спеціаліста є також вміння правильно написати резюме та аплікаційну заяву, які необхідні для прийому на роботу. Грамотно та стилістично правильно написане іноземною мовою резюме значно підвищує шанси отримати достойну роботу та надає перевагу над конкурентами.

Навчання студентів немовних спеціальностей ділової англійської мови на сучасному етапі може бути оптимізованим за допомогою використання дидактичного потенціалу навчальних та інформаційних ресурсів Інтернету.

Навчальні ресурси Інтернету доцільно використовувати для формування у студентів лінгвістичної та формально-логічної складових професійно-орієнтованої іншомовної комунікативної компетенції [2, с. 22].

Дженніфер Мун, автор посібника «Короткі курси і семінари» (Short Courses and Workshops), приводить зібрання різних прийомів, які можна вживати при викладанні ділової англійської мови.

Прийоми, які дозволяють активізувати знання: дати визначення, описати, ідентифікувати, перерахувати, назвати, змалювати, відтворити, вибрати, згадати, уявити, витягти, об'єднати, детально викласти, записати, дізнатися, повторити, співвіднести, дізнатися і т.д.

Прийоми, які дозволяють демонструвати розуміння матеріалу: пояснити, перекласти, оцінити, судити, осмислювати, перебудувати, з'ясувати, заперечувати, знайти відмінності, розтлумачити, продовжити або закінчити, коротко позначити, з'ясувати, вибрати, зрозуміти, викласти, назвати, сформулювати, судити, протиставити, перекласти, класифікувати.

Прийоми, що служать для закріплення знань: застосувати, вирішити, демонструвати, змінити, підрахувати, зробити відкриття, вплинути, змінити, здійснити дію, передбачити, бути прикладом, скласти, вибрати, визначити вартість, оперувати, ілюструвати, звірити.

Прийоми, які розвивають здатність аналізу: дізнатися, знайти відмінності, оцінити, підрозділити, диференціювати, встановити, ілюструвати як, зробити висновок, вказати, співвіднести, вибрати, виділити, розділити, порівняти, протиставити, присвятити, перевірити, зробити висновок, покритикувати, опитати, діагностувати, вказати, витлумачити.

Прийоми, які розвивають здатність синтезу: запропонувати, уявити, структурувати, об'єднати, сформулювати, навчити, змінити, організувати, спланувати, переробити, перебудувати, співвіднести, реорганізувати, перевірити, написати, підсумовувати, зробити висновки, породити синтезувати, з'єднати разом, припустити, докладно викласти.

Прийоми, що сприяють формуванню оцінки: засудити, зробити оцінку, зробити висновки, порівняти, протиставити, описати як, покритикувати, проявити пристрасть, виправдати, відстоювати, розташовувати за рангом, оцінити, поставити під сумнів, та інші.

Як видно, багато прийомів загальні для різних етапів навчання. Їх систематичне застосування - це умова як доброго засвоєння бізнес англійської, так і особистісних якостей, навичок переговорів і ділових презентацій.[1].

Вивчення вітчизняних і зарубіжних джерел, а також досвід практичної діяльності дозволяють зробити висновки про те, що на сучасному етапі йде активний пошук шляхів вдосконалення та модернізації процесу викладання ділової іноземної мови у вищій школі. Збільшені вимоги до випускників вищих навчальних закладів і реалії життя ставлять перед викладачами завдання вивчати і впроваджувати в навчальну практику найбільш ефективні методики і технології, поєднувати традиційні та інноваційні методи в навчанні, творчо розвивати набутий практичний і теоретичний досвід викладання дисципліни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Jennifer Moon. Short Courses and Workshops: Improving the Impact of Learning, Teaching and Professional Development. Taylor & Francis Group. 2016. URL: https://books.google.com.ua/books?id=3_PJAwAAQBAJ&hl=uk
2. Бубнова Д. Викладання ділової англійської мови у технічному вузі. *Науковий вісник Ізмаїльського державного педагогічного інституту*. Ізмаїл, 2016. Вип. 8. С. 20-22.
3. Дідо Н. До проблеми викладання ділової англійської мови для студентів немовних факультетів ВНЗ. *Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2015. Вип. 35. С. 62-65.
4. Петрушенко О. Комунікативні аспекти вивчення ділової іноземної мови у вищих навчальних закладах економічного профілю. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*, 2017. Вип. 4. С.131-136.
5. Програма з англійської мови для професійного спілкування. URL: https://im.nmu.org.ua/ua/library/national_esp_curriculum.pdf (дата звернення 19.04.2021).

Матюха Галина¹,
Азізова Ханума², здобувач ОС «Магістр»
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
¹galinamatyukha61@gmail.com
¹<https://orcid.org/0000-0002-2310-9901>

ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ АНГЛОМОВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ

***Summary.** The article deals with the issues of writing while teaching English as a foreign language. The paper observes development of English writing skills as a pedagogical phenomenon, defines and characterizes principles of teaching this kind of speaking activity, particularly indicating that principles of teaching are the basis of the teaching process. The paper also highlights that adherence to principles in the foreign language classroom environment greatly affects students' level of English language.*

***Key words:** writing, English writing skills, principles of teaching, a foreign language, the the teaching process.*

Писемне мовлення як різновид мовленнєвої діяльності має свої специфічні особливості. Воно є метою навчання іноземної мови, засобом мовної та освітньої підготовки учнів, засобом виховання та формування внутрішнього духовного світу учнів та розвитку їх творчості. Писемне мовлення є одним з найважливіших каналів пізнання іншомовної культури, передбачає взаємодію всіх мовленнєвих аналізаторів. Як активний і продуктивний вид мовленнєвої діяльності писемне мовлення передбачає вміння кодувати інформацію з урахуванням графічного каналу зв'язку. Породження писемного повідомлення відбувається в три етапи, воно має складну структуру, розгорнуте, послідовне, логічно побудоване [5].

Як і до всіх інших видів мовленнєвої діяльності, до писемного мовлення висуваються певні вимоги. В Програмі [4] зазначені вміння, якими випускники закладу середньої освіти мають оволодіти по завершенню шкільного курсу. До них відносять уміння в найбільш типових ситуаціях буденного спілкування написати твір з теми; написати зарубіжному другові листа, вітальну листівку; заповнити анкету; написати коротке повідомлення, скласти нотатки для себе або інших людей; скласти і заповнити план тексту; занотувати прочитане чи почуте; написати реферат, повідомлення тощо) [1; 4]. Зазначені особливості писемного мовлення обумовлюють певні труднощі в процесі створення писемного повідомлення. Цих

труднощів можна уникнути, якщо освітній процес в старшій школі будувати на сучасних *принципах* навчання іноземної мови.

Згідно з класифікацією Р.Мартінової та О.Савченко, до принципів, які співвідносяться з метою навчання, належать: принцип всебічного розвитку особистості, принцип цілісності освітнього процесу, принцип природовідповідності, принцип забезпечення фізичного та емоційного добробуту учнів [2, с. 47-54].

Будь-яка освітня діяльність сприяє розвитку особистості. Писемне мовлення формує логіку людини, вміння викладати думки послідовно, дотримуючись правил граматики. Принцип природовідповідності відіграє важливу роль, адже передбачає організацію освітнього процесу відповідно інтересів, запитів і вікових особливостей учнів. Саме врахування вікових особливостей старшокласників і рівня їх мовленнєвого розвитку дозволяє підібрати не лише навчальний матеріал відповідної складності, але й методи і прийоми подачі, відпрацювання і контролю засвоєння цього матеріалу.

Принцип забезпечення фізичного та емоційного добробуту учнів зобов'язує вчителів будувати «комфортне» навчальне середовище, в якому в старшокласників виявлятиметься бажання брати активну участь в освітньому процесі.

До принципів, що співвідносяться зі змістом навчання, науковці відносять принцип науковості, принцип усвідомленості, принцип доступності, принцип зацікавленості, принцип системності, принцип послідовності та перспективності [2, с. 54-75; 3, с. 207-210].

Принцип науковості є провідним в освіті, адже вся інформація, отримана учнями на уроках, повинна мати наукову основу і бути науково доведеною. Тому, добираючи навчальний матеріал до уроку, вчителю слід відповідально відноситися до нього, не пропонувати старшокласникам неперевіраних на достовірність фактів і вчити їх так само підходити до відбору цікавої інформації. Принцип усвідомленості допомагає старшокласникам в свідомому оволодінні іншомовними знаннями, навичками і вміннями.

Принцип доступності є супутнім до принципу природовідповідності і вимагає

від вчителів відбирати навчальні матеріали, а також методи і прийоми навчання відповідно мисленнєвих можливостей і розумових здібностей старшокласників.

Принцип послідовності та перспективності потребує від вчителів чіткої організації навчання, поступового ускладнення матеріалу та передбачення перспективності в його використанні. Принцип системності сприяє оволодінню навчальним матеріалом вцілому через засвоєння його окремих елементів.

Принцип зацікавленості є одним з головних в методиці навчання будь-якого предмету, не лише іноземної мови, адже відповідає за мотивацію і має пробуджувати в учнів бажання до оволодіння новим навчальним матеріалом, до удосконалення набутих ними іншомовних навичок і вмінь, до розвитку мовленнєвих здібностей тощо.

До принципів, що в методиці співвідносяться зі способом організації навчання належать: принцип індивідуалізації та диференціації навчання, принцип мотиваційного забезпечення навчання, принцип співробітництва, принцип наочності [2, с. 47-49], принцип взаємопов'язаного навчання всіх видів мовленнєвої діяльності, принцип комунікативності, принцип врахування рідної мови, принцип домінуючої ролі вправ, принцип усного випереджального курсу [3, с. 51-56].

Принцип індивідуалізації та диференціації навчання передбачає врахування вчителем розумових і фізичних особливостей кожного учня, розробку завдань та видів діяльності відповідно. На особливу увагу в застосуванні цього принципу заслуговує навчання старшокласників з особливими освітніми потребами.

Принцип мотиваційного забезпечення навчання реалізується через обрані вчителем методи і прийоми навчання і допомагає йому підтримувати зацікавленість і бажання учнів співпрацювати упродовж всього уроку. Врахування педагогом принципу співробітництва привчає старшокласників працювати в команді, вчить прислухатися до думки інших, розподіляти ролі і завдання, брати на себе відповідальність за їх вирішення.

Організація навчання будь-якого предмету, не лише іноземної мови, неможлива без врахування принципу наочності. Психологи стверджують, що для того, щоб інформація була якомога краще і міцніше засвоєна учнями, особливості

людської пам'яті вимагають від вчителів залучення до освітнього процесу всіх можливих психічних подразників. Переконливим фактом є те, що чим більше подразників бере участь в процесі запам'ятовування, тим краще засвоюється матеріал. Крім того, люди різняться способом запам'ятовування. У одних краще розвинена зорова пам'ять, у інших – слухова тощо. Отже, спиратися на уроці під час опрацювання навчального матеріалу лише на один вид пам'яті є суттєвою помилкою педагогів.

Серед принципів, що співвідносяться з результатом навчання, виокремлюють принцип міцності та практичності знань, умінь та навичок, принцип здатності до самонавчання та принцип повного засвоєння матеріалу [2, с. 73-75].

Принцип міцності та практичності знань, умінь та навичок є важливим для освітнього процесу, адже продовження навчання і ознайомлення старшокласників з новим матеріалом не дасть бажаних результатів, якщо попередній матеріал не було міцно засвоєним. Вибіркові знання учнів не складатимуть необхідну основу для подальшого засвоєння і удосконалення знань. Проте, таке засвоєння, крім міцності, має передбачати повне оволодіння інформацією, тому необхідним в освітньому процесі є врахування принципу повного засвоєння матеріалу.

Всі зазначені принципи складають основу навчання писемного мовлення. Їх виділення спонукає до визначення методів навчання цього виду мовленнєвої діяльності. Вибір відповідних до обраних принципів методів надають можливість досягти цілі, реалізувати зміст навчання та спрямувати пізнавальну діяльність учнів старшої школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011> (дата звернення 03.10.2020).
2. Мартинова Р.Ю. Цілісна загально дидактична модель змісту навчання іноземних мов. К.: Вища школа, 2004. 454с.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: [підручник] / [С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Бігич, Н. О. Бражник та ін.]. [вид. 2е, випр. и переробл.]. К.: Ленвіт, 2002. С. 38-42.
4. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів та спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов / [Кер. В. Г. Федько]. К.: Перун, 2005. 80 с.
5. Ur P. A course in language teaching: practice and theory. Cambridge University Press. 2009. 375 p.

Hrybinyk Yuliia¹, Halai Tetiana², Bezaniuk Yarema³
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
yul_hrybinyk@ukr.net
galaj-tanya@rambler.ru

¹<https://orcid.org/0000-0002-5461-5540>

²<https://orcid.org/0000-0001-7988-9639>

FORMATION OF LEXICAL COMPETENCE IN ENGLISH FOR STUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS IN UKRAINE UNDER CONDITIONS OF BLENDED LEARNING

***Анотація.** У роботі розглядаються особливості формування англомовної лексичної компетенції у студентів вищих навчальних закладів України в процесі вивчення іноземної мови в умовах змішаного навчання. Увагу приділено важливості використання сучасних комп'ютерних технологій та інтернет ресурсів під час аудиторної роботи на заняттях з англійської мови, а також самостійної та індивідуальної роботи студентів. Підкреслено актуальність змішаного навчання (денного та дистанційного) у ході проведення занять з англійської мови, активне застосування якого сприяє ефективній взаємодії студентів та викладачів у навчальному процесі, розвиває творчі здібності студентської молоді, дає змогу використовувати на заняттях різноманітні методи, прийоми та засоби навчання (традиційні та новітні).*

***Ключові слова:** англомовна лексична компетенція, інтернет ресурси, змішане навчання, комунікативний підхід, фахова лексика, сучасні комп'ютерні технології.*

The key characteristics of modern educational process in Ukrainian educational institutions is the combination of different forms and methods of teaching students in order to train highly qualified, knowledgeable and competent professionals. The priority of higher education today is the study of foreign languages, dominant among which is English – the language of international communication, cooperation, negotiation, business documentation, etc. Besides it is a global language which is spoken in many countries as mother tongue. When people with different nationalities meet and are eager to communicate they try to find a common language, which is in most cases English one.

Issues on formation of foreign language communicative competence are widely studied by domestic and foreign scientists, in particular: S. V. Korol, S. V. Kozak, S. Yu. Nikolaeva, I. A. Zimnya, D. Hymes, M. Swain and others. It should be underlined that **communicative competence** implies a competence to communicate, that is to have the knowledge of the language and the correspondent skills in order to apply it in everyday life or professional situations for meeting communicative needs.

There exists a number of disciplines related to a foreign language teaching and studying, namely: “English”, “Business English”, “English (for specific purposes)”, etc., the focus of which is development of students` communicative skills (both oral and written).

Today one of the most promising and progressive methods in teaching English in higher educational establishments of our country is the use of **blended learning**, which is based on active combination of modern distance learning with traditional full-time and part-time studying. The use of blended learning techniques during English learning classes allows to apply modern methods and various forms of teaching simultaneously in order to form **English-language competence** with an emphasis on a communicative approach.

Communicative approach in teaching foreign languages is focused on the organic combination of conscious and unconscious components in the process of learning a foreign language, that is mastering the rules of operating the language models occurs simultaneously with mastering their communicative-speech function [2, p. 39]. This approach is aimed at development of students` personal qualities, their creative thinking, stimulation of cognitive and speech activity of participants in the learning process, in order to deepen knowledge and develop communication skills in English in a professional environment.

The study of subject-specific vocabulary is becoming increasingly important today. Knowledge of it contributes to the formation of lexical competence, which is a necessary condition for successful communication between interlocutors who are representatives of different countries, but work in the same professional sphere. As J. Richards points out, “vocabulary and lexical items are at the center of study and communication. No amount of grammatical or other type of linguistic knowledge can be used in communication or discourse without the mediation of a lexicon ”[4, p. 27].

Knowledge of English vocabulary, both common and subject-specific, is the key to successful communication, that is why enriching vocabulary should be, in our opinion, the goal of all students studying English. The principal aim of teachers is to

work actively in order to increase the productivity of learning and mastering lexical material, applying various approaches and techniques of teaching the language with the emphasis of communicative approach.

Nowadays a blended learning is becoming more and more popular all over the world. It's a convenient and inevitable form of studying in higher educational establishments of our country today, which is implemented under the guidance of highly-qualified teachers.

Under conditions of blended learning, vital role in modern educational process is played by application of up-to-date computer technologies and World Wide Web resources. At the lessons of English they are widely used for listening, reading, performing lexical tasks and tests, conducting discussions and debates. Application of **modern computer technologies** and relevant **Internet resources** helps to bring the learning process to a new, better level. It should be emphasized that in the process of learning new words, terminological units and language constructions, during the English learning classes, it is also effective to use textual information, images, diagrams and pictures that are available for viewing online; to interpret lexical items with the help of their definition using professional online dictionaries, reference books and glossaries; to study, as well as master active vocabulary by performing various types of tasks, as well as online tests under the guidance of a teacher.

It should be mentioned that blended learning implies a combination of self-study activities (listening to news and music, watching videos, learning to pronounce new words, terminological units, communication with other people in English, doing interactive quizzes, etc.) and classes supervised by a teacher. We should not forget that an important component of the study of new lexical material is the rational organization of independent and individual work of students, which should be purposeful, systematic and methodical. Constant expansion of vocabulary is a necessary condition for improving the level of communicative competence. Sources of new lexical material in English include both traditional – printed books, magazines,

dictionaries, and more modern, which rely on available online resources - online books, textbooks, dictionaries, audio and video materials in English.

The use of modern computer technologies, Internet resources, special multimedia programs, modern technical means in English classes, allows to optimize the learning process, contributes to better learning efficiency and can be implemented both during classroom learning and in the process of independent or individual studying. Today, organization of educational process, depending on the conditions and needs of education, is widely based on blended form of education, that implies combination of traditional (full-time and part-time) studying with distance learning, implemented with the assistance of the local network of a particular educational institution, or through the Internet [1, p. 7 – 8].

Thus, active study of foreign languages, English in particular, is a priority for modern higher education in Ukraine, which is aimed at meeting the needs of students and training qualified, competent professionals, ready and able to communicate in English at the household and professional level. Effectiveness of the formation of English-language lexical competence is based on professional and communicative orientation of teaching English-language disciplines with extensive use of distance information and communication technologies, as well as an active combination of distance learning and traditional form of studying.

REFERENCES

1. Gavrilov B.V. Pros and cons of computerized learning of foreign languages. P. 7 – 8. URL: <http://linguact.hyperlink.ru/articles/gavrilov.html>. (Accessed: 20.04.2021).
2. Methods of teaching foreign languages in secondary schools: a textbook / Col. authors under the direction of S. Yu. Nikolaeva. – 2nd ed., Corrected and reworked. Kyiv: Lenvit, 2002. 328 p.
3. Shevtsova O. I. The use of computer technology as a means of creative interactive learning. English language and literature. 2008. № 11. P. 18 – 20.
4. Richards P. Learning vocabulary in another language. Cambridge: Cambridge university press. 2001. 100 p.

Куликова Людмила
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
kulykova_liudmyla@mdpu.org.ua
<http://orcid.org/0000-0001-5368-0108>

НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ З ВИКОРИСТАННЯМ КООПЕРАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ

***Summary.** The article highlights the strategies and tactics used by the participants in the dialogue to form a common format for the dialogue. Imitation of such strategies, correctly chosen goals and attitudes contribute to the achievement of students' language competence. The cooperative strategy is focused on finding a compromise and agreement and is implemented by the speaker in speech tactics that differ in initial communicative intentions and a number of pragmatically relevant parameters. Examples of speech tactics of apology, hint, false consent are given.*

***Key words:** dialogue, speech strategy, tactics, cooperative communication, speech etiquette.*

У зв'язку з глобалізацією і розширенням суспільних потреб у англomовній комунікації в процес спілкування залучається широке коло осіб з різним рівнем освіти і соціальним статусом. Тому навчання діалогічного мовлення студентів є першочерговим завданням на заняттях з англійської мови для мовних спеціальностей вищої школи для формування комунікативної компетентності, яка забезпечує професійну підготовку педагогічних кадрів для загальноосвітніх закладів.

Важливою відмінністю діалогу, що моделюється, від діалогу в природному середовищі є відмінність за принципом кооперації. У штучних діалогах спочатку передбачається, що всі учасники по можливості дотримуються правил кооперативного спілкування, метою якого є спільне просування в плані мовної взаємодії. Тому в аудиторії створюється доброзичлива атмосфера, де кожен учасник комунікації готовий вислухати і підтримати партнера. Тим часом, реальне мовне спілкування не завжди настільки однорідне. Близько половини реплік в симетричних кооперативних діалогах, що протікають в природному середовищі, переривається партнером. Кількість переривань в діалогах некооперативних типів, наприклад конфліктних, може досягати 80% і збільшуватися з підвищенням швидкості протікання акту комунікації. Однак наявність великої кількості перерваних реплік далеко не завжди має на увазі

заперечення правил кооперативного спілкування. Слід брати до уваги особистісні характеристики комунікантів, зокрема ступінь активності, темперамент, особисту зацікавленість та ін. [3, с. 185].

Характерною особливістю процесу спілкування є діалогічний принцип побудови, який передбачає розподіл ініціативи між партнерами, виконання комунікантами поперемінно ролі мовця і слухача. Успішність мовного спілкування визначається складовими прагматичного характеру і досягненням мовцем стратегічної мети в умовах безконфліктного мовного спілкування. Порушення зміни комунікативних ролей в процесі спілкування може призвести до комунікативної невдачі. В результаті, в мовній комунікації спостерігається таке явище, як «переривання мовного спілкування». Перервана мовна комунікація являє собою навмисне припинення одним з комунікантів мовного контакту, яке протипоставлене завершеною мовною комунікацією, що характеризується дотриманням конвенціональних правил при закінченні мовної взаємодії. Іноді учасник мовного спілкування, не бажаючи продовжувати розмову на певну тему, може перервати мовну комунікацію [2, с. 223].

На думку зарубіжного лінгвіста Дженіфер Коутс, переривання мовної комунікації являє собою асиметричну модель мовного спілкування, порушення в зміні комунікативних ролей між комунікантами, в результаті чого переривання призводить до конфронтації по відношенню до адресанта. Той, хто перериває розмову, має бажання зайняти лідируючу позицію в мовному спілкуванні по відношенню до партнера по спілкуванню [4].

Комуніканти корегують свої мовні дії в залежності від ситуації, що склалася під час мовного спілкування. Таке регулювання і коригування комунікативних ходів здійснюється в ряді комунікативних стратегій і тактик.

На думку І. І. Гулакової, вибір стратегії мовної поведінки відбувається під впливом психологічної установки, яка включає когнітивні, мотиваційні і моральні аспекти. Виділяючи установку на партнера по комунікації, проти нього та на ігнорування партнера, дослідниця поділяє стратегії на конфронтаційну,

активно-нейтральну, пасивно-нейтральну і кооперативну, які можуть бути представлені певними тактиками [1, с. 10].

Кооперативна стратегія протиставляється конфліктній, оскільки орієнтована на пошук компромісу та згоди. Стратегія кооперації реалізується мовцем в декількох мовних тактиках, що відрізняються вихідними комунікативними інтенціями і рядом прагматично релевантних параметрів. Експлікуються мовні тактики вибачення, натяку, помилкової згоди.

Тактика вибачення заснована на демонстративній ввічливості, що є невід'ємною рисою комунікативної поведінки англійців. Дана тактика має дві ілюктивні мети: функцію визнання провини і контактовстановлюючу. Адресант прагне нейтралізувати можливу шкоду для відносин, підтримати гармонію і зберегти перспективу подальших відносин зі співрозмовником. Подію, що обумовлює вибачення за перерване спілкування, адресант оцінює як негативну для адресата, через що бажає згладити провину. Представник англійської комунікативної культури тактовно і ввічливо перериває спілкування, використовуючи такі експресивні висловлювання: *excuse me; sorry, I have to go; I beg your pardon* та ін.

Тактика натяку є характерною рисою емотивної англомовної комунікації. Основним завданням цієї тактики є регулювання ступеня емоційного впливу на співрозмовника, згладжування «гострих кутів» при перериванні спілкування за допомогою зниження значущості висловлювання. Для представників англомовної комунікативної культури характерна контрольована демонстрація емоційного ставлення. Згідно стереотипу, англійці є ввічливими, галантними, чемними, навіть манірним, але при цьому стриманими, незворушними і навіть байдужими до деяких моментів.

Мовна стратегія кооперації в перериванні мовного спілкування може реалізуватися тактикою помилкової згоди. Представники англійської комунікативної культури уникають суперечок. Для англійця є поганим тоном без міри проявляти свою ерудицію, безапеляційно стверджувати будь-який факт.

Адресат може погодитися з адресантом, щоб не вступати в суперечку, може перервати комунікацію, використовуючи мовну тактику помилкової згоди.

Тактика обурення, яка є характерною для конфронтаційної стратегії переривання спілкування, заснована на порушеннях правил комунікації. Вона типова для мовних ситуацій, в яких відбувається порушення етичних правил ведення бесіди, обмін комунікативних ролей комунікантів. Комунікант перериває розмову, якщо він незадоволений, обурений або роздратований мовними діями співрозмовника, ходом розмови.

Англіїці, будучи ввічливою, галантно, чемною і вихованою нацією, намагаються уникати конфліктних мовних ситуацій, тому мовний етикет грає величезну роль в англійському комунікативному середовищі.

Формування стратегій встановлення контакту передбачає оволодіння знаннями про етикетні особливості рідної і англійської культур, відповідними мовленнєвими і мовними засобами для обміну привітаннями, встановлення контакту з певною метою, виявлення інтересу до особистості партнера по комунікації. Недостатнє володіння реаліями загальнокультурного характеру, незнання соціокультурної і поведінкової специфіки англійського партнера по спілкуванню може привести до дискомфорту в реальному іншомовному спілкуванні і викликати психологічні труднощі. Одержання і повідомлення інформації в процесі спілкування вимагають знань мовних кліше, сценаріїв проведення розмови, формування навичок і вмінь прийому та передачі інформації (уточнення, перевірка, підтвердження, пояснення тощо).

В процесі формування комунікативної компетентності студенти повинні засвоювати стратегії англійського спілкування, які пов'язані зі специфікою мовленнєвих дій і їх лінгвістичного вираження, так як вони здійснюються носіями мови. Наприклад: вибачення (*I apologize. I'm sorry.*); відмова (*Sorry, I really can not be of any help*); прийняття відповідальності на себе (*It's my fault, really. I have not phoned Nick yet*); пояснення причини (*I had to read for my exam then. I really tried hard not to interfere. I'm terribly sorry.*); обіцянка (*I'll do better*

next term); заспокоєння (*Believe me, you're not the only one. That's not your fault*); скарга (*The excursion was not that exciting, was it?*); комплімент (*How good of you to help poor Ann*).

Для успішного здійснення спілкування, взаємодії і впливу на комуніканта слід також формувати соціально-афективні стратегії, які включають використання інтонаційних засобів, міміки, жестів; використання засобів емоційного забарвлення висловлювання; засобів зняття напруги в розмові і встановлення контакту із діалогічним партнером; використання засобів заповнення пауз, уникнення теми розмови і вираження інших комунікативних намірів.

Стратегії та тактики, що застосовуються учасниками діалогу, пов'язані з наміром мовця впливати на хід оповідної лінії, скорегувати її розвиток. В цілому, саме вони формують загальний формат протікання діалогу в природному мовному середовищі. Імітація подібних стратегій, правильно обрані цілі і установки можуть істотно нівелювати відмінності між навчальними і автентичними діалогами, а значить – стати ще одним кроком в досягненні студентами мовної компетентності.

Отже, викладачеві за допомогою мовних стратегій і тактик слід здійснювати правильне коригування мовленнєвих дій студентів під час навчання ведення діалогу в певній комунікативній ситуації. Вибір кооперативної комунікативної стратегії і мовних тактик має будуватися на знаннях національно-культурної специфіки спілкування англійців і нетиповості для них конфронтаційної стратегії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гулакова И. И. Коммуникативные стратегии и тактики речевого поведения в конфликтной ситуации общения : автореф. дис. ... канд. филол. наук. Орел, 2004. 152 с.
2. Ерманова Б.Б. Коммуникативные стратегии и тактики прерывания речевого общения в английской коммуникативной культуре. Политическая лингвистика. 2014. 2(48). С. 223–228.
3. Тымбай А.А. Речевые стратегии в диалоге на иностранном языке. Филологические науки в МГИМО. 2008. №31. С. 184–191.
4. Coates Jennifer. Gender, status and power in discourse behavior of men and women. 2004.

Koval Olha
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University
koval.olga7977@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4920-9852>

IMPROVING LISTENING COMPREHENSIVE SKILLS AS A RECEPTIVE TYPE OF SPEECH ACTIVITY

***Анотація.** Аудіювання - є найважчим видом мовної діяльності. Від рівня оволодіння ним значною мірою залежить не лише здатність студентів до успішного усвідомленого сприйняття іноземної мови, а й їх готовність до реалізації всіх інших видів мовленнєвої діяльності: говоріння, читання, письма. Розглянуто основні труднощі аудіювання та надано поради щодо вдосконалення цього виду діяльності.*

***Ключові слова:** аудіювання, фонетичні, лексичні, граматичні труднощі, навчання, аудіозапис.*

Listening is considered one of the main skills in learning English. Students of non-linguistic specialties sometimes have some kind of difficulties with tasks which are connected with practicing listening skills. Speaking about the difficulties arising during listening teaching, it should mention, first of all, the difficulties that arise in the foreign speech perception. Problems with foreign speech perception can be connected with phonetic, lexical and grammar difficulties [23, p. 259].

Phonetic difficulties are the most popular. In the flow of speech familiar words change their familiar sound. A common difficulty is the lack of a clear boundary between sounds in a word and between words in a sentence. Moreover, the speed of speech and intonation are also important factors, which can make it difficult to recognize familiar words in the stream of speech.

Lexical difficulties include:

1. the presence of unknown words in the recording (homophones, paronyms, idioms) the meanings of which are difficult to guess;
2. the length of sentences (if sentences are too long, it is difficult to concentrate and grasp the essence);
3. the size of the text presented for listening (if the text is too long it should be presented in parts).

Grammar difficulties can be connected with the presence in the foreign language of grammatical structures that are absent in the native language. A great difficulty is the perception of interrogative constructions variety. Understanding of spoken language can be complicated by the presence of morphological homonymous forms, inversion, the use of special constructions typical for oral speech.

The effectiveness of listening depends on the students' basic knowledge and their phonetic, lexical, grammatical, stylistic skills. To improve listening skills students can not only at the lessons, but independently. There are different ways how to improve the skills of perception of foreign language speech:

1. Videos on You-Tube. Modern young people can't imagine their life without Internet, so it can be useful too. Surfing the Internet, they can find different kinds of videos on foreign language: news, interviews, vlogs, educational films. Themes can be different according to their preferences. Moreover, some videos can have subtitles, which will facilitate the perception of information.

2. Radio. It is easy to find on-line radio on foreign language. Students can not only listen to foreign songs there, but also some news, discussions on different topics. Announcers, DJs and studio guests do not try to speak slower and more clearly, but in general they usually have fairly good diction and speak competently.

3. Dictation – is a good way to improve not only students spelling, but also listening. To write down a word, it is necessary to hear it at first. It is better to use the audio material with the script, then to check the mistakes. There is a great variety of dictation podcasts specially read by native speakers. This option is more convenient, because you do not have to constantly press pause to record what you hear, the announcer will make these pauses himself.

4. Audiobooks. For practicing listening skills it is better to use adapted books for learners. The text read by professional speakers is pleasant to listen to, their speech is clear and understandable. It is the great opportunity to listen to the book in the original.

5. Communication with foreigners. Conversation with native speaker is the most obvious way of students listening skills improvement. It is the great ability to hear live spoken speech, you can ask to repeat the word again or ask to explain the meaning of an incomprehensible word.

6. Phone applications. Every student has a mobile phone and spends a lot of time using it. So, it will be very convenient to download language application and use it in their free time. Applications can have different levels of difficulty, so they can improve not only listening skills, but grammar too.

So, listening is the basis of communication, from it begins the mastery of oral communication. It consists of the ability to differentiate the perceived sounds, integrate them into semantic complexes, keep them in memory during listening, making predictions and, based on the communication situation, understand the sound circuit.

REFERENCES

1. Кривонос І. А. Формування готовності студентів (технічних спеціальностей) до самонавчання розуміння англійської мови на слух. «Мова та література у полікультурному просторі»: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. (08.06.2018-09.06.2018). Львів: ГО «Наукова філологічна організація «ЛОГОС», 2018. С.83-87.

2. Однороманенко М. В. Розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освіті та їх застосування у викладанні іноземних мов у технічних ЗВО. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка № 1 (22), 2019. С. 145-150.

3. Турхунова Ш. Т. Developing the integrated skills of foreign language learners. Молодой ученый. 2018. № 15 (201). С. 258-260.

Колодій Олександр¹, Лемещенко-Лагода Вікторія²

*Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного*

viktoria.lemeshchenko-lagoda@tsatu.edu.ua

oleksandr.kolodii@tsatu.edu.ua

¹<https://orcid.org/0000-0003-2237-6730>

²<https://orcid.org/0000-0002-1080-5510>

ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПРОЦЕС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН «ТЕХНОЛОГІЯ КОНСТРУКЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ» ТА «МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО»

Анотація. The main criterion for the effectiveness of higher education is the high level of specialists training. Its quality must meet the requirements set out in the State Educational Standards and labor market requirements. A modern engineer must be aware of comprehensive information on a wide range of issues in various fields of science and technology; his knowledge must be fundamental, practical and professionally oriented. The Language Integrated Learning helps to obtain all mentioned skills and contribute to the formation of students' knowledge that will have practical value in future professional activities.

Ключові слова: foreign language, Language Integrated Learning, Construction material technology, Materials technology.

Високий рівень професійної підготовки кадрів є актуальним завданням сучасної вищої освіти. Один з аспектів даної проблеми – формування готовності майбутнього спеціаліста до вирішення професійних завдань та активної взаємодії, у тому числі у колі іноземних колег.

Як доречно вказує науковець О.Тітова: «підготовка фахівця в Україні наразі здійснюється в умовах євроінтеграції, а цей процес зумовлює свої вимоги до спеціаліста на ринку праці. Сучасному агропромислому виробництву потрібні інженери, які володіють іноземною мовою на достатньому рівні, щоб ефективно розкривати свою високу компетентність, успішно виконуючи професійні обов'язки» [2, с. 187].

Не менш важливими виступають й *soft skills* серед яких роботодавці виділяють комунікативні навички; креативність; активна життєва позиція та прагнення до лідерства; аналітичне мислення; стресостійкість; гнучкість; ініціативність; відповідальність; уміння працювати в команді та вирішувати конфлікти; прагнення досягати поставлених цілей; уміння надихатися новими ідеями; готовність робити звичні речі новим способом і проведення презентацій;

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

здатність до самонавчання. Розвиток усіх цих навичок у здобувача вищої освіти націлено та те, щоб зробити його, по-перше, гідним членом соціуму, по-друге, конкурентоспроможним на ринку праці [1, с. 243].

На нашу думку, вирішити поставлену задачу можна тільки за умови інтеграції курсу іноземної мови у процес вивчення предметів фахового циклу.

Приставаючи до розробки різного роду інтегрованих курсів, необхідно мати чітке уявлення про структуру передбачуваної навчальної діяльності, освітньої траєкторії; визначити загальну систему міждисциплінарних понять, розробити основні етапи діяльності. Даний процес передбачає побудову цілісної моделі і стратегії освітнього процесу завдяки кооперації викладачів курсу. Серед освітніх завдань, які потрібно вирішити:

- адекватний підбір матеріалу, конкретних розділів і тем;
- встановлення міждисциплінарних зв'язків;
- урахування рівня володіння іноземною мовою здобувачами вищої освіти;
- конкретні цілі навчання, що мають ключову роль у підготовці майбутнього спеціаліста.

Дисципліни «Технологія конструкційних матеріалів» та «Матеріалознавство» є основними базовими дисциплінами майбутніх інженерів та вивчаються в усіх вищих технічних закладах. Матеріалознавство і технологія конструкційних матеріалів – перший загальноінженерний курс, що вивчається студентами у закладі вищої освіти. Курс містить більше тисячі термінів, кожен з яких – це назва окремого технологічного процесу, явища, обладнання, інструменту, речовини тощо [3, с. 187].

Курс «Технологія конструкційних матеріалів» має за мету надати знання про конструкційні матеріали та їх властивості, методи їх виробництва, про основні технологічні методи формоутворення деталей. Відкрити фізичну суть явищ, які проходять у матеріалах при дії на них різних факторів в умовах виробництва та експлуатації, їх вплив на властивості матеріалів, навчити теорії

та практиці термічної обробки та іншим способам зміцнення матеріалів, які дають високу надійність та довговічність деталям машин, інструментам та іншим засобам. Бакалавр повинен набути знання та навички з ключових питань курсу про основні властивості сталей, чавунів, кольорових металів та їх сплавів; про основні характеристики, маркування, властивості, застосування спеціальних та електротехнічних сталей і сплавів [3, с. 189].

В інтегрованих курсах іноземна мова виступає засобом придбання знань з дисциплін, ознайомлення з провідними здобутками галузі закордонними фахівцями. Власне інтеграція іноземної мови у процес викладання дисциплін «Технологія конструкційних матеріалів» та «Матеріалознавство» передбачає вивчення професійної термінології двома мовами (українською та іноземною), викладання лекцій та практичних занять двома мовами, вивчення досліджень на професійну тематику мовою джерела, тощо.

Таким чином, інтеграція іноземної мови у вище зазначені курси дає змогу створити єдину систему знань, умінь і навичок, що допомагає сформувати у здобувачів вищої освіти професійну іншомовну компетенцію. Інтегрований курс сприяє набуттю теоретичних знань і їх практичної реалізації в процесі професійної діяльності. Заняття дозволяють навчати комунікативних функцій в рамках мовленнєвого акту, не відриваючи від реальності, занурюючи у поле майбутньої професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кравець О.О. Розвиток м'яких навичок засобами іноземної мови за професійним спрямуванням у здобувачів вищої освіти немовних вузів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 29, т.2 С.241-246.

2. Сушко О.В., Колодій О.С. Інформаційні технології як фактор підвищення ефективності вибору технологічних рішень. Сучасні наукові дослідження на шляху до євроінтеграції: матеріали міжнародного науковопрактичного форуму (21-22 червня 2019р.) Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного / за ред. Надикто В.Т. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. Частина 2. с.109-111.

3. Тітова О.А. Роль викладача у мотивуванні студентів-механіків аграрного університету до навчання іноземної мови. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / [редкол.: Т.І. Сущенко (голов.ред.) та ін.]. – Запоріжжя, 2014. Вип. 34 (88). С. 186-195.

СЕКЦІЯ 6.
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ
ЗДОБУВАЧАМ ВИЩОЇ ОСВІТИ НЕМОВНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Супрун Олена
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
olena.suprun@tsatu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-4369-712X>

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Summary. The article considers the prospects of introducing gamification into the educational process while teaching foreign languages in higher education institutions. The main components of the gamification process and elements of its implementation are looked into, the positive factors of using the principles of gamification for enhancing e-learning and the independent work of students in the context of distance and blended learning are described. An overview of resources for gamification of the educational process is provided.

Key words: gamification, e-learning, interactive methods of teaching, game mechanics, teaching ESP, enhancing learning, motivation.

Системне реформування освітньої сфери в Україні наразі є одним із пріоритетних напрямків діяльності уряду нашої країни. Воно має на меті створення конкурентоспроможної системи професійної освіти, яка посилить зв'язок із ринком праці та надасть можливості для професійної реалізації кожного громадянина України. Потреба у докорінних змінах освітнього середовища продиктована як трансформаційними процесами в суспільстві, так і змінами змісту та форм людської діяльності, адже в умовах пандемії людство стикнулося з багатьма новими викликами, що потребували швидкого пристосування та загалом сприяли виникненню численних інновацій в усіх сферах, зокрема й в освіті.

Із переходом освіти у дистанційну форму змінилися потреби як викладачів, так і здобувачів вищої освіти, що вимагає застосування інтерактивних форм та методів навчання, які сприяють підсилению ефективності навчання в цілому, і іноземної мови зокрема [9, с. 164]. На потребі застосування нових форм та методів наголошує дослідниця сучасних тенденцій викладання іноземних мов Зайцева Н.В. [5; 8]. Як зазначає Гладких Г.В., застосування інтерактивних методик навчання є важливою передумовою студентоцентрованого підходу у вищій освіті [6]. Одним із таких методів є гейміфікація.

У наш час ігрові концепції дедалі частіше застосовуються в сферах,

відмінних від стандартного ігрового середовища. Можна сказати, що основним принципом кожної гри є досягнення певної мети. Незалежно від того, яка саме мета ставиться (виграти приз, виконати завдання, перемогти конкурента чи посісти перше місце в таблиці лідерів), це, без сумніву, механізм, який включає мотивацію, залучення, емоції та певний поведінковий шаблон. Не дивно, що елементи гри застосовуються в неігрових контекстах, таких як маркетинг, бізнес, електронна комерція, освіта, робоче середовище, соціальні медіа тощо.

Використання ігор для сприяння навчанню – ідея не нова. Термін гейміфікація вперше був використаний в 2002 році Ніком Пеллінгом, але він став набувати більшої популярності після 2010 року [3]. Кількість тематичних досліджень, що стосуються гейміфікації в освітньому контексті, невпинно зростає через широке використання адаптивних систем навчання на основі ігор, вибух мобільних навчальних програм та стрімке зростання застосування ігрових стратегій, що робить гейміфікацію однією з найважливіших освітніх тенденцій останнього десятиліття та [1; 2].

Основні проблеми сучасної освіти пов'язані з недостатньою залученістю та мотивацією учнів до активної участі у навчальному процесі. Через це викладачі намагаються використовувати нові техніки та підходи, щоб спровокувати активність учнів та мотивувати їх до участі у тренінгах. Одним із можливих рішень є винагорода за зусилля та досягнуті результати нагородами, що призводить до підвищення мотивації до участі та активності. Це рішення ґрунтується на використанні ігрових елементів у процесі навчання, адже вони залучають різні типи вивчення мови: аудитивний, візуальний та кінестетичний [7].

Слід зазначити, що існує різниця між ігровим навчанням та гейміфікацією. Ігрове навчання пропонує здобувачам освіти ігри, які мають освітні цілі, що досягаються завдяки ігровій діяльності [4]. Ці ігри можуть доповнювати фронтальне навчання або замінювати його. Суть гейміфікації полягає в тому, що вона відбувається в неігровому контексті, тому вона застосовується таким

чином, щоб не змінювати існуючу практику навчання, а натомість зосередитись на тому, щоб зробити її більш привабливою та складною для студентів.

Мотивація є важливим елементом процесу викладання іноземних мов у закладах вищої освіти, адже при вивченні дисципліни «Іноземна мова за фаховим/професійним спрямуванням» здобувачі стикаються із складними текстами фахової тематики та необхідністю опанування термінологічного апарату з відповідної спеціальності. Через це традиційні методи навчання, коли студенти виконують пасивну роль, працюють не достатньо оптимально. На відміну від цього, добре продумана гра, застосована в освітньому контексті, є потужним мотиваційним чинником, адже у гейміфікації застосовуються елементи, пов'язані з теорією і механікою ігор, такі як використання призів та винагород, що дозволяє збільшити зацікавленість та мотивацію користувачів у нетрадиційному контексті.

Гейміфікація в освіті означає використання ігрової механіки та елементів гри у навчальному середовищі. Електронне навчання (e-learning), засноване на сучасних ІКТ, створює сприятливі умови для здійснення гейміфікації, адже процеси обробки даних студентів та відстеження їх прогресу можуть бути автоматизованими, а програмні засоби можуть створювати докладні звіти. Якщо говорити мовою ігрового дизайну, ігрова механіка – це метод взаємодії учасників із самою грою. Інтегрування ігрової механіки в рамках навчального процесу – це перший крок до гейміфікації. Розробка ефективної стратегії впровадження гейміфікації в навчання іноземної мови передбачає глибинний аналіз існуючих умов та наявних програмних засобів. Основні кроки такої стратегії передбачають наступні елементи:

1) Визначення цільової аудиторії та контексту застосування гейміфікації – викладачеві важливо встановити, які навички потрібні учасникам для досягнення мети (чи вимагають завдання та спеціальних навичок учнів; якщо завдання занадто легкі або складні, це може сприяти демотивації учнів та призвести до негативного результату).

2) Визначення навчальної мети – цілі навчання повинні бути конкретними та чітко визначеними, оскільки в іншому випадку вся діяльність (включаючи гейміфікацію) буде неефективною. Цілі визначають, який освітній зміст та діяльність слід включати в процес навчання та вибору відповідної механіки гри та техніки їх досягнення.

3) Створення навчального змісту та заходів для гейміфікації – на цьому етапі викладач визначає, чого студенту потрібно навчитися та досягти до кінця кожного етапу. Навчальний зміст повинен бути інтерактивним, цікавим та насиченим мультимедійними елементами (можливість кількох спроб, досяжні цілі, підвищення рівня складності, кілька шляхів досягнення мети тощо).

4) Визначення ресурсів – викладач повинен чітко усвідомлювати, який етап може чи не може бути гейміфікованим. Він повинен замислюватись над кількома аспектами, які мають розглядатися: механізми відстеження, рівні, правила та фідбек.

5) Застосування ігрових елементів та механізмів – ключовим елементом гейміфікації є включення завдань, які учні повинні виконувати, що веде до накопичення балів, переходу на вищі рівні та виграшу нагород. Всі ці дії спрямовані на досягнення наперед визначених цілей навчання.

Існує багато інструментів для гейміфікації. Деякі з них створені на основі веб-технологій (хмарних сервісів) і не вимагають встановлення спеціального програмного забезпечення, надаючи користувачам доступ у будь-який час і з будь-якого місця. Серед найпопулярніших інструментів можна назвати Socrative, Kahoot!, FlipQuiz, Duolingo, Ribbon Hero, ClassDojo та Goalbook. BadgeOS™ та його доповнення BadgeStack – це безкоштовний плагін для WordPress, який автоматично створює різні типи досягнень та сторінки, необхідні для налаштування системи значків. Проект Mozilla Open Badges – це проект, метою якого є ідентифікація та визнання придбаного знання та вміння збокувачів в самостійній позааудиторній роботі.

Слід наголосити на тому, що оволодіння іноземною мовою для студентів

немовних спеціальностей повсякчас викликає певні труднощі. Важливий аспект гейміфікації пов'язаний з освітніми цілями, адже вони будуть розглядатися здобувачами як завдання, які потрібно виконати для переходу від одного етапу до іншого. Це надає альтернативи викладачам іноземних мов для ефективного планування процесу навчання мови. Наприклад, при застосуванні гейміфікації в навчальному процесі, студент постає у ролі гравця, який з нетерпінням чекає проходження кожного наступного рівня.

У Таврійському ДАТУ імені Дмитра Моторного дистанційне навчання реалізується через платформу Moodle (освітній портал ТДАТУ), яка надає широкі можливості для застосування гейміфікації навчального процесу, а саме: можливість обирати фото/аватар користувача, відстеження успіху здобувачів, відображення результатів вікторин тощо, рівні, надання фідбеку, значки, таблиця лідерів. Крім того, Moodle підтримує обмежувальні заходи щодо доступу до навчального контенту в електронних курсах. Викладач може встановити декілька умов/критеріїв виконання завдань, яким повинні відповідати користувачі, щоб отримати доступ до діяльності; це інструмент, який створює передумови для постановки навчальних цілей, які студентами необхідно досягти, щоб продовжити виконувати наступні етапи. Ці опції застосовуються викладачами кафедри іноземних мов для активізації процесу навчання, адже всі види діяльності, які студенти виконують на освітньому порталі, та події регулярно висвітлюються на сайті кафедри [10].

Таким чином, застосування гейміфікації є одним із перспективних інструментів для навчання іноземної мови, вона передбачає зміщення перспективи від пасивного процесу навчання, перетворення здобувачів на активних учасників процесу, зосереджених на досягненні конкретних цілей. Без сумніву, ігрові прийоми та механізми можуть бути впроваджені в навчальний процес як заходи, метою яких є досягнення певних навчальних цілей, підвищення мотивації здобувачів до їх завершення та їх залучення до дружнього конкурентного середовища з іншими учасниками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Dichev, C., Dicheva, D. Gamifying education: what is known, what is believed and what remains uncertain: a critical review. *Int J Educ Technol High Educ* 14, 9. 2017.
2. Kiryakova, G., Angelova, N., Yordanova, L. Gamification in education. *Proceedings of ASBBS*, Volume 21, Number 1, 2014
3. López Carrillo, D. et al., 2019. Using Gamification in a Teaching Innovation Project at the University of Alcalá: A New Approach to Experimental Science Practices. *The Electronic Journal of e-Learning*, 17(2), pp. 93-106.
4. Scepanovic S., Zaric N. Gamification in higher education learning - state of the art, challenges and opportunities. *The Sixth International Conference on e-Learning (eLearning-2015)*, 24-25 September 2015, Belgrade, Serbia.
5. Zaitseva N.V. Specifics of teaching English as a foreign language to generation Z students. *Актуальні проблеми функціонування мови і літератури в сучасному поліетнічному суспільстві: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (Мелітополь, 27-28 вересня 2018 р.)*. Мелітополь: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2018. С. 265-268.
6. Гладких Г.В. Забезпечення студентоцентрованого підходу у закладах вищої освіти. *Українські студії в європейському контексті: зб. наук. пр.* Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2020. Вип. 2. С. 153-157.
7. Жукова Т.В. Language learning styles and strategies. Матеріали Міжнародної конференції «Філологія та культурологія: проблематика та перспективи розвитку». Щецин, 2014. С. 109-111.
8. Зайцева Н.В. Інноваційні технології у викладанні іноземних мов. *Інновації в професійній діяльності педагога: проблеми, теорія, практика* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 17-18 жовтня 2019 р. Одеса, 2019. С. 30-32.
9. Супрун О.М. Використання інтерактивних методів навчання при викладанні іноземної мови студентам немовних спеціальностей. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка*. 1(22). 2019. С. 162-169.
10. Сайт кафедри «Іноземні мови» ТДАТУ [Електронний ресурс]. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/im/>

Кравець Олена
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
olena.kravets@tdatu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-5622-8969>

ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ АТМОСФЕРИ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ МОНОЛОГІЧНОГО ТА ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Summary. Theses consider the conditions for creating a comfortable psychological atmosphere for teaching students foreign languages. Particular attention is paid to the need, firstly, to respect the student's personality, secondly, to allow him to express his thoughts in a foreign language, but if necessary, to give him a possibility to complete his opinion in his native language, and thirdly, to develop teamwork skills. An example of an exercise that helps to involve all participants in the learning process in monologue speech is given.

Key words: *comfortable psychological atmosphere, respect the student's personality, involve all participants in the learning process.*

Вивчення іноземної мови завжди викликає певні складнощі, які можуть бути подолані за умови якісного навчання, комфортної психологічної атмосфери та належної мотивації. 90 відсотків успіху студента залежить від власного бажання вивчати іноземну мову, і для студентів немовних закладів вищої освіти аграрного напрямку пошук мотивації стає проблемним заняттям. Іноді, здобувач вищої освіти розуміє необхідність знання іноземної мови, має бажання вивчати її, але на заваді стає низький рівень базових знань в порівнянні з іншими учасниками навчального процесу. Таким чином, постає питання психологічного комфорту і студент може відчувати безсилля та страх.

Питаннями навчання здобувачів вищої освіти немовних закладів вищої освіти іноземними мовами займалися Зайцева Н.В., Симоненко С.В., Супрун О.М., Тітова О.А..[1,4,5,6]

Метою тез є вивчення психолого-педагогічних умов для мотивування здобувачів вищої освіти на ведення монологічного та діалогічного мовлення на заняттях з іноземної мови.

Здобувачі вищої освіти немовних закладів вищої освіти у 90 відсотках випадків мають різний базовий рівень знань з іноземної мови. На жаль, не завжди є можливість поділити групу на підгрупи з урахуванням рівня знання мови. В результаті, з'являються складнощі, як для студента так і для викладача.

Студентам з низьким рівнем знань може бути некомфортно на занятті, що приводить до їх замкненості у собі, страху відповідати на питання викладача, брати участь у парній та індивідуальній роботі. І навпаки, студенти з базовим знанням мови можуть поводити себе зверхньо, не мати бажання працювати на занятті, особливо, якщо підручник розрахований на рівень знань нижче, ніж вже має студент. Частковим вирішенням проблеми залучення студента з вищим рівнем знань до роботи на занятті можуть стати додаткові завдання в підручнику, які мають підвищений рівень складності, як, наприклад серія підручників «Navigate», де майже до кожного завдання додається завдання з вищим рівнем складності [7]. Але викладач, який працює згідно силабусу дисципліни, повинен пам'ятати, що однією з задач є розвиток м'яких навичок студента, до яких входить «здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань» [3, с.4]. На наш погляд, мотивувати студента до висловлення своєї думки та створити умови для роботи у команді можуть завдання, які «зачіпають за живе», носять провокаційний характер. Дуже часто такий тип завдань приводить до того, що студенти намагаються перейти на рідну мову в спробах довести свою думку. Ми вважаємо, що на перших етапах навчання, коли метою викладача є залучення усіх здобувачів вищої освіти до висловлювання своєї думки, для зняття напруженості, стресу, страху сказати щось іноземною мовою, можна дозволити студенту завершити своє висловлювання рідною мовою, якщо йому не вистачає знання мови. Це дозволить студенту відчувати себе важливою частиною заняття, де цінують його як особистість і поважають його думку.

Однією з таких цікавих вправ ми вважаємо наступну: студенти розподіляються на дві команди з урахуванням кількості здобувачів вищої освіти з сильним та слабким рівнем знань. Якщо в групі є студент з високим рівнем знання мови і з ним не можуть конкурувати інші, то йому можна надати роль арбітра. Вводяться правила роботи в команді, наприклад, не можна перебивати один іншого, ображати; необхідно давати змогу висловити свою думку кожному,

найслабкіші студенти можуть подавати ідеї рідною мовою під час обговорення. Викладач ставить запитання, яке носить дискусійний та провокаційний характер. Задача однієї групи доказати, що ця думка вірна, іншої, навпаки, що вона помилкова. Задача арбітра слідкувати за дотриманням етичних норм, помилками у мовленні. Групи повинні розуміти одна іншу і бути в змозі наводити контраргументи на кожний вислів опонента. По закінченні дебатів необхідно обговорити, які правила порушувалися, зробити аналіз помилок, допущених у мовленні. З досвіду роботи можемо сказати, що це завдання завжди викликає бажання працювати, говорити, ніхто не залишається осторонь процесу [2, с.243].

Підсумовуючи усе вищесказане, звертаємо увагу на те, що студенти будуть працювати і вивчати мову лише тоді, коли зможуть отримувати задоволення від процесу, відчувати себе комфортно і розуміти, що їх поважають і їх думки мають значення. Задача викладача це створити усі потрібні умови, спираючись на знання психології та методики викладання мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Zaitseva N. Specifics of teaching English as a foreign language to generation Z students. *Актуальні проблеми функціонування мови і літератури в сучасному поліетнічному суспільстві: матеріали IV міжнар.наук.-практ. конф., м. Мелітополь, 27-28 вересня 2018 р., Мелітополь, 2018. С. 265-268*
2. Кравець О.О. Розвиток м'яких навичок засобами іноземної мови за професійним спрямуванням у здобувачів вищої освіти немовних вузів. *Актуальні питання гуманітарних наук.* Дрогобицьк, 2020. Вип. 29, т.2 С.241-246
3. Силабус для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» факультету економіки та бізнесу, спеціальності 075 «Маркетинг». URL: <http://www.tsatu.edu.ua/im/course/marketynh-inozemna-mova/> (дата звернення: 23.04.21)
4. Симоненко С. Розробка комунікаційного плану як одного з засобів подолання комунікаційних бар'єрів. *Наукові досягнення, відкриття та шляхи розвитку педагогічної науки: матеріали всеукраїнської наук.-практ. конф., м.Запоріжжя, 25-26 травня 2018 р. Запоріжжя, 2018. С.101-105*
5. Супрун О. Методи оцінювання сформованості іншомовної комунікативної компетенції в різнорівневих групах. *Сучасний рух науки: тези доп. VII міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Дніпро, 6-7 червня 2019 року, Дніпро, 2019. С.85-89*
6. Тітова О.А. Роль викладача у мотивуванні студентів-механіків аграрного університету до навчання іноземної мови. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* Запоріжжя, 2014. Вип. 34 (88). С. 186-195.
- 7 Krantz.C., Norton J.. *Navigate: Coursebook with video (B1 Pre-intermediate).* Oxford: Oxford , 2015. 168 с.

**СЕКЦІЯ 7.
ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ
В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО
ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ**

Симоненко Світлана
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
svitlana.symonenko@tsatu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-0599-3999>

СТИЛІ НАВЧАННЯ У КОНТЕКСТІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Summary. The article deals with the issue of learning styles within the context of distance education. It is stated that determination of learning styles is useful for all agents of the educational process, since it can help teachers choose appropriate teaching methods for students with different learning styles. Certain recommendations for distant course components are given.

Key words: learning styles, distance education, online learning, online course, higher educational institutions.

Глобальна пандемія, розповсюдження коронавірусу, карантин, національний локдаун у 2020 році спричинили екстрений перехід багатьох сфер людської діяльності у дистанційний режим. Дистанційне навчання, яке до цього часу було неосновним, у значній мірі, допоміжним, стало обов'язковим для всіх агентів освіти в Україні. Викладачам довелося організовувати освітній процес по-новому, оволодівати новітніми технологіями, створювати дистанційні навчальні курси або удосконалювати вже існуючі. Студенти також мали пристосуватись до незвичних умов навчання, долаючи певні технічні перешкоди, змінюючи способи отримання інформації і взаємодії з людьми.

Процес адаптації студентів до нового навчального середовища не був однорідним, частина студентів легко сприйняла перехід до нової форми навчання, іншій частині такий перехід завдав певних труднощів. Одним з пояснень різниці у сприйнятті переходу від традиційного до дистанційного навчання, також подальшого процесу онлайн навчання може бути відмінність у стилях навчання студентів.

Питання стилів навчання досліджували науковці Ч. Бонвел, Б. Соломан, Р. Фельдер, Н. Флемінг та ін.; проблеми впливу дистанційного навчання на стилі навчання відображено у роботах Дж. Бейкер [1], Д. Брозик [13], Д. Петрович [4], Л. Хаулза [6]. Тенденції дистанційного навчання в Україні досліджували С. Волошинов [12], Н. Зайцева [14], В. Осадчий [12], О. Супрун [14];

особливості дистанційного навчання іноземних мов студіювали І. Кривонос [9], С. Кулешов [15], В. Лемещенко-Лагода [9].

На даний момент не існує універсального визначення терміну «стиль навчання», а також єдиної теорії або класифікації стилів навчання. Звичайно, визначення терміну залежить від сфери діяльності науковця. А. Запалска та Д. Брозік [13] підкреслюють, що існують різні підходи до тлумачення стилю навчання: 1) певна конкретна модель поведінки, згідно з якою людина підходить до навчального досвіду; 2) спосіб, за допомогою якого людина отримує нову інформацію та розвиває нові навички; 3) процес, за допомогою якого людина зберігає нову інформацію або нові навички.

Р. Данн [3] надає визначення стилю навчання як сукупності особистісних характеристик, визначених біологічно та з точки зору розвитку, які роблять однакові інструкції ефективними для одних студентів та неефективними для інших. В. Джеймс і Д. Гарднер [8] припускають, що індивідуальні стилі навчання розвиваються як результат спадковості, досвіду та сучасного середовища, і основною концепцією стилів навчання є те, як люди реагують на своє навчальне середовище.

С. Гріггс [5] зазначає, що стилі навчання не пов'язані з інтелектом, розумовими здібностями або фактичними показниками навчання, і жоден стиль навчання не може бути кращим за інший. Тобто, найкращим стилем навчання для будь-якої людини є специфічний для людини стиль, який залежить від його пізнавальних здібностей та навчальної ситуації, в якій він перебуває.

На сьогоднішній день існує низка інструментів для визначення стилів навчання: опитувальник VARK для визначення режимів сприйняття навчальної інформації (за Н. Флемингом та Ч. Бонвелом, які виділили категорії – Visual (візуальну), Aural (слухову), Read/write (читання/запис), and Kinesthetic (кінестетичну) [11]; ILS-тест (Index of Learning Styles Test за Р. Фельдером та Б. Соломаном, який дозволяє визначити чотири аспекти стилю навчання: сприйняття інформації – сенситивний/інтуїтивний, сенсорів сприйняття –

візуальний/вербальний, розуміння інформації – активний/рефлексивний, шаблону навчання – послідовний/глобальний) [7] та ін.

Визначення стилів навчання є корисним для всіх агентів освітнього процесу. Врахування стилів навчання студентів у навчальному середовищі може допомогти викладачам у виборі відповідних методів навчання, сприяти покращенню академічних досягнень студентів. Якщо студенти мають знання про свій стиль навчання, то в процесі навчання вони можуть бачити свої слабкі та сильні сторони щодо свого навчання, і вони можуть пристосовуватися до відповідного навчального середовища і легко засвоювати знання [2].

Л. Хаулз [6] запропонував наступні рекомендації та корисні поради для практичного застосування знань про стилі навчання студентів у контексті вищої освіти: 1) викладач має обирати методи навчання та засоби масової інформації, що відповідають характеру змісту, який викладається. Використання демонстраційних відео / графічних матеріалів для контент-матеріалів, практичних завдань, які мають не тільки візуальний характер, але забезпечують достатній час на практику та діяльність для того, щоб оволодіти знаннями; 2) необхідно доповнити парадигму стилів учня іншими перевіреними та доведеними характеристиками учня, такими як попередні знання, мотивація, схильність та впевненість учнів, пов'язані із завданням; 3) потрібно розсудливо застосовувати цілісно-аналітичну модель стилю навчання. Повинен бути баланс між застосуванням стилю навчання, оскільки надмірна проєкція на один конкретний стиль може погіршити навчання для інших.

Стилi навчання, безумовно, необхідно враховувати й під час дистанційного навчання, оскільки зміна навчального середовища може призвести до певних труднощів для студентів з певним стилем навчання. Як зазначають Н. Зайцева та О. Супрун [14] здобувач дистанційної освіти може стикнутися з наступними викликами: «необхідність високої самомотивації і жорстка самодисципліна, оскільки результат навчання безпосередньо залежить від самостійності і свідомості студента; технічна оснащеність; відчутний брак кількості практичних

занять; потенційно недостатній рівень професіоналізму або відповідальності укладача курсу, а також ... письмова основа дистанційного навчання». Д. Петрович [4] розмірковує, що студенти з міжособистісним (соціальним), кінестетичним (фізичним) або лінгвістичним (вербальним) стилем, які найкраще навчаються під час співпраці з іншими, можуть відчувати зменшення уваги та мотивації, коли їх змушують працювати повністю самостійно або за допомогою відеочатів. З іншого боку, дистанційний характер навчання, ймовірно, буде на користь студентам, які віддають перевагу самостійному навчанню та індивідуально мотивовані поза великими групами.

Дж. Бейкер [1] стверджує, що ключовим фактором для успіху студента під час дистанційного навчання є розробка навчального курсу з дисципліни, який має включати завдання, засоби комунікації зі студентами, критерії оцінювання, та підходити студентам з різними стилями навчання.

Л. Местре та Д. Вудард [10], аналізуючи дистанційне навчання іноземних мов у контексті глобальних студентів та міленіалів, стверджують, що глобальні студенти надають перевагу випадковому вивченню матеріалу, тобто Інтернет для них є ідеальним середовищем для навчання. Навчальні курси з іноземних мов для такого типу студентів мають містити нейтральні в культурному відношенні матеріали простою англійською мовою. Для цього потрібно використовувати просту структуру речень та уникати сленгу, місцевого гумору, коли це можливо. Міленіали – це покоління, яке з самого раннього віку було занурене в цифрове середовище. Такі студенти звикли до багатозадачності, вони, як правило, навчаються наочно і отримують користь від тактильних вражень. Вони роблять те, що їх цікавить особисто, і мотивуються автентичними завданнями або самостійно підібраними завданнями. Вони визнають за краще інтерактивність, використовуючи мобільні інструменти та соціальні мережі. Тобто, навчальні курси для таких студентів мають включати інтерактивні мультимедіа для подальшого вибору студентами теми та знаходження свого шляху в Інтернеті.

А. Запалска та Д. Брозик [13] пропонують стратегії для створення дистанційних курсів, які будуть адресовані студентам з відмінностями у сферах загальних навичок, здібностей, обробки інформації та застосування інформації до нових ситуацій: 1) забезпечення контенту у різних форматах (синхронізація аудіолекцій з презентаціями, використання чатів для обміну та обговорення інформації, надання посилань на додаткові ресурси з теми); 2) врахування індивідуальної траєкторії контролю (графічна навігація на сайті та навігація за посиланнями, ієрархічна структура курсу, доступ до будь-якої теми курсу без обмежень у вільному порядку); 3) сприяння активній спільній взаємодії (наявність індивідуальних та групових діяльностей); 4) онлайн курсові проекти (серія завдань та діяльностей, що веде до створення фінального продукту); 5) робота у групах онлайн (синхронно та асинхронно); 6) обговорення у маленьких групах продовж синхронних занять; 7) віртуальні подорожі та відео.

Дистанційні навчальні курси мають підходити для студентів з будь-яким стилем навчання, тому при створенні навчального курсу необхідно надати різноманітні варіанти діяльностей та завдань, які враховують різні стилі навчання. Наявність різних підходів та методів навчання дозволяє студентам вибрати стиль, який найкраще відповідає їх індивідуальному стилю навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Baker J. The Relationship Between Cognitive Learning Styles and Distance Education. *Institute for Learning Styles Journal*. 2007. Volume 1. P. 40-45.
2. Dağ F., Geçer A. Relations between online learning and learning styles. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2009. Vol. 1. No 1. P. 862-871.
3. Dunn R. Capitalizing On College Students' Learning Styles: Theory, Practice, and Research. *Practical Approaches to Using Learning Styles in Higher Education*. 2009. P.13-20.
4. Equitable consideration of learning styles is needed for remote-learning success. URL: <https://the-peak.ca/2020/05/equitable-consideration-of-learning-styles-is-needed-for-remote-learning-success/>.
5. Griggs S. A. Learning Styles Counseling. *ERIC Digest. ERIC Clearinghouse on Counseling and Personnel Services*. 1991.
6. Howles L. Learning styles: How to apply the latest research to designing e-learning. *The ELearning Guild's Online Forums*, University of Wisconsin, session 202. 2007. P. 1-16.
7. Index of Learning Styles Questionnaire. URL: <https://www.webtools.ncsu.edu/learningstyles/>.
8. James W., Gardner D. Learning Styles: Implications for Distance Learning. *New Directions for Adult and Continuing Education*. 1995. Vol 67. P.19-31.

9. Lemeshchenko-Lagoda V., Kryvonos I. Interactive means of motivating students to learn English for specific purposes at agrarian and technical universities. *Освітній вимір: зб.наук.праць*: Криворізький державний педагогічний університет: Кривий Ріг, 2020. Вип. 3 (55). С. 233-250
10. Mestre L., Woodard D. Accommodating Diverse Learning Styles. *Online Environment information literacy and instruction*. Vol. 46, Issue 2. P. 27-32.
11. The VARK Questionnaire. URL: <https://vark-learn.com/the-vark-questionnaire/>.
12. Voloshinov S., Kruglyk V., Osadchyi V., Osadcha K., Symonenko, S. (2020). Realities and prospects of distance learning at higher education institutions of Ukraine. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*. 2020. Vol.8(1). P.1-16. <https://doi.org/10.32919/uesit.2020.01.01>.
13. Zapalska A., Brozik D. Learning styles and online education. *Campus-wide Information Systems*. 2006. Vol.23. P.325-335.
14. Зайцева Н.В., Супрун О.М. Дистанційне навчання як невід’ємний компонент освітніх процесів в Україні. *Наука та інновації – 2019: теорія, методологія та практика* : матеріали Міжнар. наук. конф., 6 грудня, 2019 р. Запоріжжя, Україна: МЦНД. 2019. Т. 3. С.98-103.
15. Кулешов С.О. Використання модульного об’єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища (Moodle) у навчанні англійської мови в ТДАТУ. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького*. 2018. С.179-184.

Бабій Олена
Буковинський державний медичний університет
lapetitelarousse83@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-5450-1984>

«Е-ОСВІТА» ЯК СПОСІБ ВПОРЯДКУВАННЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

***Summary.** The educational process should be modern, it means the requirements and social standards should be modernized. This type of modernization is also needed in the field of foreign language teaching. The foreign languages contribute to the development of humanitarian education and the international integration strengthening. The teaching of foreign languages is constantly evolving and changing, as a foreign language is studied throughout life. Our research's aims are to study the methods and techniques that are most suitable for achieving the study of a foreign language. In our opinion, the «classical» education should be improved with new pedagogical methods, namely the e-learning (free navigation in documentation, pedagogy in a mixed form, learning through mimicry, etc.).*

***Key words:** educational process, foreign languages, classical education, e-learning.*

В усі часи вважалося, що навчальний процес повинен бути «сучасним», тобто відповідати вимогам і соціальним стандартам сьогодення. Такого типу модернізація також потрібна у галузі викладання іноземної мови. Іноземні мови сприяють розвитку гуманітарної освіти та зміцненню міжнародної інтеграції. Викладання іноземних мов постійно розвивається та змінюється, оскільки іноземна мова вивчається протягом усього життя. Наша розвідка націлена на вивчення методів та прийомів, які є найбільш придатними для досягнення вивчення іноземної мови. На наш погляд, «класична» освіта повинна завершуватися новими педагогічними методами (вільна навігація в документації, педагогіка за змішаною формою, навчання шляхом мімікрії тощо).

На часі, задля оновлення навчального процесу потрібно багато наполегливості та творчості у викладанні / навчанні, його вдосконалення за допомогою використання різних технічних засобів: комп'ютерів, радіо, телебачення, інтернету та інших засобів зв'язку. Адекватне використання аудіовізуальних методів, телекомунікацій, та інформатика уможливають розвиток професійної підготовки. Дослідження інтерактивних методів навчання показують, що людина пам'ятає лише:

- 10% від того, що читає;

- 50% від того, що бачить і чує;
- 70% від того, що бачить, чує та читає.

Безперечно, комп'ютеризоване навчання, в першу чергу перевірка знань, контроль, та власне навчання, сприяє рефлексії студентів, звільняючи їх від рутинних дій, та зміні площини діяльності викладача не лише кількісно, а й якісно.

Останнім часом все частіше говорять про «реформу освіти», «Євроінтеграцію», «інтегровану освіту», «різноманітність форм інтеграції», «е-освіту» [2]. Термін «е-освіта» означає впровадження та використання новітніх інформаційних та комунікаційних технологій з метою впорядкування процесу викладання / навчання та розвитку навичок самонавчання протягом усього життя [3].

В Україні проблеми становлення і розвитку інформаційно го суспільства завжди займали особливе місце [3]. Прогресивність української концепції і стратегії розвитку інформаційного суспільства полягає в тому, що вона визначає знання й інформацію основними ресурсами суспільства поряд із традиційними матеріальними ресурсами. Така концептуальна ідея обумовлює ряд переваг у фазових змінах розвитку інформаційного суспільства. При цьому національна інфраструктура інформатизації (базова платформа), що розвивається, надає можливість, як показують дослідження, вже на ранніх стадіях становлення інформаційного суспільства здійснювати плавний, природний перехід до суспільства знань, активно використовувати знання й інформацію в усіх сферах життєдіяльності суспільства [1].

Інформаційні технології впливають на концепції викладання та навчання, оскільки викладачі та студенти мають доступ до знань, інструментів та методів, що сприяють переходу від навчального середовища, орієнтованого на вчителя, до середовища спільного, інтерактивного, орієнтованого на студентів [2].

Переміщення центру ваги для використання інформації з інтернету та інших електронних джерел для забезпечення студентів новітніми знаннями, для

оновлення університетського викладання з точки зору методології необхідні сьогодні, коли ми наголошуємо на індивідуальному вивченні мови в умовах скорочення кількості годин, підвищення навичок самопідготовки, розширення можливостей навчання, уможлиблюється за допомогою модернізації цих процесів, запровадженню дистанційного навчання паралельно із використанням традиційних методів навчання. Технологія дистанційного навчання змушує викладача переосмислити свої методи навчання та оцінювання, переосмислити якість та ефективність освітнього процесу відповідно до вимог перехідного періоду, європейської реінтеграції.

Комплексне здійснення навчання, тобто поєднання традиційних та нетрадиційних методів і стратегій включатимуть кілька аспектів електронного навчання. Категоризація електронного навчання відображає весь навчальний процес. Інтернет, у якості інструменту навчального процесу, піднімає його на значно вищий рівень ніж у попередній роки. Використовуючи нові технології навчання, такі як: віртуальні заняття на веб-сайті, інтерактивне відео, перевірка знань через інтернет, заняття в режимі реального часу змінюють дистанційне навчання не лише кількісно, а й якісно, роблячи його фаворитом серед найефективніших методів навчання. Вважається, що фахівці в даній галузі відновлюють свої методи роботи, максимізують потенціал дистанційного навчання. Дистанційне навчання іноземних мов стають нагальною необхідністю в результаті синхронної усно-зорової взаємодії в реальному часі.

Актуалізація цієї проблеми підтримується, з одного боку, тим, що знання як інформація є головним інтелектуальним ресурсом у суспільстві знань, а з іншого – обсяги і темпи нагромадження знань у такому суспільстві безупинно зростають. Це, насамперед, забезпечується можливостями комунікаційного середовища, які дають змогу в системі освіти використовувати якісно нові технології відновлення знань. І такі технології виступають як каталізатор, що забезпечує стрімке зростання «компактності» міжособистісних і між групових комунікацій, а також створюють можливість зміни напрямків потоку цих

комунікацій і здатні реально трансформувати соціальну структуру суспільства [2].

У Буковинському державному медичному університеті (БДМУ), на кафедрі іноземних мов з 2005 р. іноземні мови викладаються, у тому числі і в комп'ютерних класах – де опрацьовуються всі мовні аспекти. Ці програми були змінені для використання в найсучасніших комп'ютерах на основі інструментальної системи «Мультимедіа-Бриг», яка працює в декількох режимах: навчання, контроль, навчання та зберігання в базі даних. Ці матеріали служили за основою для створення курсів дистанційного навчання. Дистанційна освіта – це освіта (розуміється як процес), але цей процес здійснюється на відстані. Актуальність дистанційної освіти полягає в гнучкості, яка забезпечує цілий спектр можливостей. Дистанційна освіта індивідуалізується тим, що вона використовує певні способи надання навчального матеріалу за допомогою нових технологій (листування, відео, аудіо, комп'ютер), які виключають фізичну присутність в одному і тому ж місці учня та вчителя [1].

Метод дистанційного навчання мови має велике значення, оскільки підвищує мотивацію навчання, дає можливість індивідуалізувати та диференціювати навчання студентів, причому навчання є індивідуальним, керованим, контрольованим та пристосованим до індивідуальних особливостей студента. Але найбільш інноваційний елемент у цьому питанні, безсумнівно, відіграло використання комп'ютера під час навчання та активний режим навчання, а часто і «симуляція», яка дає вам не тільки знання, а й навички.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гриценко В.И. Общество знаний: проблемы становления и развития: Управляющие системы и машины: 2004, №4. 5 –13 с.
2. Beșliu V., Coșuleanu I., Gremalschi A., Tcaci G. Starea pregătirii electronice a Republicii Moldova: În Tendencies of the Information Society Development: 2004, 16-25 p.
3. Pradeep Pendse. E-Learning for Better Educational Development: In Tendencies of the Information Society Development: 2004, 132 p.

Gostishcheva Natalia¹, Kharchenko Tetiana²
Melitopol Bogdan Khmelnytsky State Pedagogical University
gosnat06@gmail.com
tkharchenko2017@gmail.com
¹<https://orcid.org/0000-0001-7076-0898>
²<https://orcid.org/0000-0002-9228-4658>

DISTANCE LEARNING: ADVANTAGES AND CHALLENGES OF THE TIME

***Анотація.** Дистанційне навчання є процесом взаємодії між викладачем і студентами, що знаходяться ізольованими у просторі. Розглянуто синхронний та асинхронний тип дистанційної форми спілкування. Основне завдання дистанційного навчання полягає у стимулюванні зворотного зв'язку викладача і студентів. У дистанційному навчанні наявні майже всі традиційні способи навчальної комунікації.*

***Ключові слова:** дистанційне навчання, синхронна та асинхронна форми дистанційного навчання, зворотній зв'язок, взаємодія між викладачем і студентом.*

Nowadays, distance learning has become a real challenge for both teachers and students. The educational process has transferred from the classroom into different Internet platforms such as Zoom, Skype, Google Meet, Google Classroom, Class Dojo, Moodle as well as mobile services Viber and Telegram. Thus, the teachers faced the problems of providing feedback in teacher-student interaction, motivating and inspiring their students. They felt lack of computer skills and on-line teaching experience and thirst for improving their teaching skills.

Distance learning is considered to be synchronous and asynchronous. Synchronous type means that all the applicants are in the web environment at the same time while asynchronous type of communication allows the participants to be engaged in an educational process at any convenient time regardless of the time and location [3].

Synchronous type of distance learning provides instant messaging and immediate feedback. It allows the teacher and the students to collaborate in real time and enables to engage all the participants at the same time. The advantage of this type is that it is close to traditional face-to-face learning but for the distance which separates them. It gives the feeling of direct voice contact and preserves the spontaneity and fluency of the speech similar to the real life environment [1, с. 42].

Specific type of distance learning, asynchronous one, gives the students time and opportunity to consider the decision and think over the answer. It provides an opportunity to complete participation in the education process at any time. The participants of interaction do not depend on the time, the place and the planning process. This format can include a variety of media, audio and video resources. It is important for the teacher to provide students with an algorithm for performing certain tasks and give deadlines that provide feedback [1, с. 44].

The most effective is a mixed type of distance learning. Combining the advantages of synchronous and asynchronous types, teachers may plan the English language classroom explaining new material and developing foreign language skills, on-line on the one hand, and not overloading the online presence and giving the students time to improve their language competence in their own pace, on the other hand.

An important stage in the distance learning format is to provide and receive feedback, regardless of the teacher's choice of synchronous or asynchronous type as well as the platform offered to the students. Feedback in the English classroom is the mutual activity of both a teacher and students, as a result of which the teacher receives information about the level of students' individual and group achievements, which encourage them to analyze and correct the techniques used and to create the further classes according to his/her reflection. In its turn, feedback helps the students to observe their progress, plan their future achievements, and experience a sense of satisfaction with the work done [4, p. 242].

So, in distance learning there are almost all the traditional ways of interaction between the teacher and students. Modern means of communication combined with professionally organized feedback open the same opportunities for students as during face-to-face learning.

The main advantages of distance learning include the following factors [2]:

– saving time. Students and teachers do not need to be present in person at lectures and seminars;

– saving money. There is no need to travel to an educational institution, rent an apartment, in case of studying abroad or in another city;

– flexibility. Distance learning provides an opportunity to study at a convenient time and at a convenient pace;

– availability of getting education abroad. Nowadays, with the help of distance education technologies you can get a diploma of a foreign university without going abroad;

– availability of educational materials, the ability to view lectures and other materials without limit. Due to this factor distance learning is in great demand in modern society and becomes more and more popular.

However, there are some disadvantages of distance learning:

– the problem of identification of the student's personality;

– lack of external motivation, feedback and control. Those who have high level of internal motivation can achieve better results;

– lack of live communication does not contribute to the development of teamwork and communication skills.

Though distance learning has become a real challenge of our time it gives all the opportunities to realize the goals of education and develop language competence. There are advantages and disadvantages in distance learning. It definitely is being developed and will be equal to the traditional form of education.

REFERENCES

1. Організація дистанційного навчання в школі. Методичні рекомендації. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf> (дата звернення: 16.04.2021)

2. Barron A. A Teacher's Guide to Distance Learning.– University of South Florida, 2009/ – URL: <https://fcit.usf.edu/distance/> (дата звернення: 16.04.2021)

3. Synchronous Learning vs. Asynchronous Learning in Online Education URL: <https://thebestschools.org/magazine/synchronous-vs-asynchronous-education/> (дата звернення: 16.04.2021)

4. Ur P. A course in language teaching: practice and theory. Cambridge University Press. 2009. 375 p.

Рябуха Тетяна¹, Насалевич Тамара²

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
riabukha_tetiana@mdpu.org.ua
nasalevich@ukr.net

¹<https://orcid.org/0000-0001-7081-6302>

²<https://orcid.org/0000-0002-7768-0310>

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

***Summary.** This article discusses the experience of organizing distance learning of the English language for the University undergraduate students, as well as describes such tools for organizing online learning as Google Classroom, Google Documents, Google Forms, Google Drive, Skype, Zoom, Miro, Padlet, Class Marker. Special attention is paid to the organization of the process of self-study in the conditions of distance learning.*

***Keywords:** distance learning, online resources, platforms, video conference, websites*

У середині березня 2020 року відбулася унікальна подія – всі вищі навчальні заклади України перейшли на дистанційне навчання у зв'язку з пандемією вірусу COVID 19. Викладачі та студенти в основному виявилися не готові до роботи в нових умовах: студенти були змушені виконувати величезну кількість письмових робіт з різних предметів, а викладачі – проводити весь робочий час за їх перевіркою. Очевидно, що такий формат роботи виснажливий для всіх учасників освітнього процесу, а також непродуктивний, оскільки відсутня комунікація, живе спілкування. В результаті викладачам довелося в стислі терміни не тільки набути нові для них знання, вміння, навички та компетентності в області дистанційного навчання, вивчити існуючі Інтернет-ресурси і платформи, освоїти програми для проведення відеоконференцій, але й пояснити студентам, як буде організована подальша робота, і відповісти на всі запитання, пов'язані з використанням платформ, сайтів, мобільних додатків тощо.

Багато інструментів, апробовані під час вимушеного переходу на дистанційне навчання, продовжують успішно використовуватися в навчальному процесі [1; 2].

Безкоштовний сервіс Google Classroom дозволяє створювати віртуальні класи. Перевага платформи полягає в тому, що це майданчик для розміщення

найрізноманітнішого контенту: завдань, тестів, відео, аудіо, текстових матеріалів, новин, оголошень, коментарів і оцінок. Повідомлення про будь-які дії на сервісі приходять і студентам, і викладачам на електронну пошту, тому пропустити важливі новини практично неможливо. Сервіс дозволяє студентам виконувати письмові роботи в Google Documents, і у викладача є можливість редагувати роботу студента, відзначати або виправляти помилки і залишати коментарі. Потім відповідно до прописаних критеріїв виставляється оцінка. Далі викладач відстежує статистику: хто здав роботу вчасно, а хто пропустив термін здачі. Ще одна відмінна риса цієї платформи полягає в тому, що можна відправляти завдання і матеріали відразу всім студентам або вибірково, що дозволяє реалізувати принцип індивідуалізації навчання. Для цього, створюючи завдання, необхідно поставити галочку навпроти прізвища студента, для якого призначається це завдання. Інші сервіси від Google – Google Forms, Google Drive – також інтегровані в Google Classroom, а терміни здачі робіт синхронізуються з Google Calendar.

Безсумнівно, процес навчання англійської мови неможливий без практики говоріння. Для цього на допомогу приходять програми для організації відеоконференцій Skype і Zoom. Однак Zoom має ряд істотних переваг перед Skype. По-перше, виникає менше проблем зі зв'язком, зображення більш чітке. По-друге, під час групового заняття можна писати повідомлення в чат окремим студентам. Це зручно, коли потрібно повідомити студенту про його помилки. По-третє, незважаючи на те, що обидві програми надають можливість демонструвати свій екран комп'ютера, Zoom дає вибір, яку частину екрану вивести на загальний огляд – тільки один вебсайт, презентацію або документ Microsoft Word, в той час як Skype транслює весь екран цілком. Остання відмінність має вирішальне значення при виборі між двома програмами – Zoom дозволяє розділяти студентів на пари і міні-групи, таким чином, вони опиняються в окремому сесійному залі, не бачать і не чують інших учасників. Організатор конференції (викладач) може переміщатися між залами і слухати

відповіді студентів. Дивним відкриттям став той факт, що спілкування в парах і групах в Zoom виявилось набагато комфортнішим, ніж робота в такому ж режимі в класі, тому що в аудиторії завжди присутній фоновий шум, і студентам буває складно сконцентруватися. Єдиний недолік платформи Zoom полягає в тому, що безкоштовна версія дозволяє проводити конференції тільки по 40 хвилин, для більш тривалих дзвінків потрібно мати передплату.

Обов'язковим атрибутом будь-якого уроку є дошка та крейда. Можливості онлайн-дошки Migo набагато перевершують звичайну дошку в класі. По-перше, можна відкрити доступ всім (або деяким) студентам, щоб кілька осіб одночасно (або по черзі) могли писати, малювати, приклеювати фото, стікери, малюнки, аудіо, відео без обмежень. Така дошка стала справжньою знахідкою для занять з практичної фонетики англійської мови, під час якого студенти писали транскрипції, могли виправляти і доповнювати один одного. Від кожного учасника освітнього процесу потрібна лише реєстрація, сервіс доступний безкоштовно.

Під час дистанційного навчання велика увага приділяється самостійній роботі студентів, і перед викладачами стоїть завдання організувати її так, щоб не довелося перевіряти величезну кількість однотипних робіт кожен день. Також бажано, щоб система сама перевіряла відповіді, рахувала кількість правильних і відображала статистику. При цьому зручно, якщо видно список студентів, кількість спроб проходження тесту і відсоток правильних відповідей. Всім цим вимогам відповідає ресурс Class Marker. У ньому можна створити групу, запросити туди студентів, яким також буде потрібна реєстрація, створити тести (доступні варіанти – множинний вибір, з'єднати частини, відкрита відповідь, есе). Є можливість редагувати налаштування, давати студентам можливість проходити тести необмежену кількість разів або всього один або два. Дуже потрібною функцією є відкриття доступу до тесту на певний період часу, що позбавляє студента можливості списати на підсумковому тесті з теми, яка вивчається.

Для організації самостійної роботи студентів також підходить сервіс Padlet. Зовні він схожий на дошку, на яку можна кріпити матеріали – текст, фото, відео, аудіо. Відмінність Padlet від Miro в тому, що Miro – це робоча дошка, а Padlet виглядає як справжній барвистий освітній ресурс: можна вибрати фон, оформлення, розташування елементів. Для студентів, які звикли до чорно-білих карток і роздруківок, яскравий і красивий робочий аркуш підвищує мотивацію до вивчення англійської мови. Одним з варіантів організації самостійної роботи в Padlet може бути розміщення там завдань і відповідей до них для самоконтролю, аудіо або відеоролика і питань до них. Письмові відповіді на питання студент оформляє в Google Documents і прикріплює в Google Classroom. Прекрасною особливістю більшості перерахованих сервісів є те, що вони інтегруються в Google Classroom, що економить час і полегшує завдання як студентам, так і викладачам.

Ми перерахували тільки деякі найбільш доступні сервіси і платформи для організації дистанційного навчання англійської мови. Всі ресурси можуть бути адаптовані під будь-які потреби і цілі, вони будуть корисні і шкільним вчителям, і викладачам вузів. Однак, варто відзначити, що ніякі найсучасніші технічні розробки не замінять живого спілкування на занятті, тому рекомендується чергувати роботу на перерахованих вище платформах з практикою говоріння в різних програмах для відеозв'язку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Харченко Т. І., Гостіщева Н. О. Он-лайн ресурси як інструменти реалізації технології змішаного навчання у викладанні англійської мови. *Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka*. 2020. Issue 61 (11). С. 11–14.
2. Gurova T., Riabukha T., Zinenko N., Gostishcheva N. Mobile Learning in Developing Phonetic Competence of Future Interpreters. *Advanced Education*. 2020. Issue 14. P. 66–74.

Гладких Ганна
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
anna.gladkykh@tsatu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-4427-5965>

СУЧАСНІ ЗАСОБИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

***Summary.** The article considers modern means of distance learning for higher education applicants. The growing importance of the applicant's independent activity and the need to separate the appropriate online platforms from the huge number of available Internet resources in order to optimize the learning process have been explained. Some means of distance learning for higher education students have been analyzed. The role of the teacher in the organization of the learning process on the one hand, and the presence of student motivation on the other have been indicated.*

***Key words:** distance learning, means, higher education applicants, online platforms, Internet resources.*

Протягом останніх років присутність інформаційних технологій в нашому повсякденному житті збільшується. Ми прискорюємося, стаємо мобільнішими, вчимося вирішувати одразу декілька питань. Так само зростає і стає більш розповсюдженим та затребуваним через вимушену ізоляцію дистанційне навчання.

За таких умов зростає значення самостійної діяльності здобувача вищої освіти, який на власний розсуд встановлює пріоритетність отримання знань задля формування потрібних компетентностей [1, с. 71]. Сучасні електронні освітні ресурси в повній мірі повинні задовольняти потреби дистанційної форми навчання на всіх його етапах від отримання здобувачами необхідної навчальної інформації до появи сформованих вмінь та навичок, набутих під час навчання.

Європейські стандарти вирізняють два окремих напрямки дистанційного навчання. Перший напрям представляє собою самостійне навчання, або самоосвіту. Цей напрям включає короткотривалі програми у вигляді онлайн-курсів, з отриманням сертифікату або без нього, програми підвищення кваліфікації тощо. Другий напрям включає в себе комбіноване навчання: поєднання традиційних аудиторних занять з електронним навчальним курсом, яким повністю дублює дисципліну [3, с. 102]. Подібні електронні навчальні курси останнім часом здобули популярність.

Найбільше розповсюдження серед закладів вищої освіти України отримала

платформа дистанційного навчання “Moodle”, яка інтегрується в навчальну діяльність університетів. Зокрема, в Таврійському державному агротехнологічному університеті ця система впроваджена з 2015 року і на даний час представлена в навчальному навантаженні з усіх предметів. Онлайн платформа характеризується широким спектром можливостей, забезпечуючи контакт між викладачем та студентом, між одногрупниками, завдяки вбудованому сервісу повідомлень [2, с. 43]. Викладачі мають змогу представити учбові матеріали дистанційно у зручній для них формі, оцінити та прокоментувати роботи студентів. На прикладі дисципліни “Іноземна мова” можна зазначити, що онлайн курс може включати не тільки матеріал для опрацювання навичок читання та письма. Надзвичайно важливим аспектом формування комунікативної іншомовної компетенції є говоріння. Тому для тренування мовленнєвих навичок використовуються аудіозаписи з транскрибованими лексичними одиницями, відповідний граматичний матеріал та різні тренувальні та контрольні завдання у вигляді тестів, відкритих питань, інтерактивних вправ. Звичайно, система має також певні недоліки, які зазвичай спричинені перевантаженням системи. Варто сказати, що в процесі організації дистанційного навчання важливу роль відіграє викладач, який має вільно орієнтуватися в сучасних технологіях навчального процесу [5, с. 109]. Він повинен забезпечувати зворотній зв'язок зі здобувачами вищої освіти, вчасно оновлювати курс, перевіряти виконані завдання, коментувати оцінки та реагувати на повідомлення студентів [6, с. 71]. Проте й студенти повинні бути достатньо вмотивованими на дистанційне навчання [1, с. 72].

Цікавою формою дистанційного навчання в сучасному кіберпросторі є віртуальні освітні спільноти (virtual learning communities). Вони складаються з людей, які об'єднані спільними інтересами, мають схожі цілі та спілкуються тривалий час, використовуючи, зазвичай, вже існуючі освітні мережі. Прикладами таких порталів є European Schoolnet, e-Learning Europe, eTwinning та інші. Користувачі віртуальних освітніх спільнот мають високу мотивацію

навчання та в процесі спілкування активно обмінюються думками, власним досвідом, новими ідеями. Також їх характерною особливістю є полікультурність, що в умовах глобалізації відіграє важливу роль у формуванні комунікативних компетентностей учасників.

Одним з онлайн-ресурсів, на які варто звернути увагу, є платформа Kahoot. До недоліків цієї платформи слід віднести достатньо глибоку підготовку викладачем необхідного матеріалу та проведення попереднього інструктування учасників заняття. Платформа має високий рівень інтерактивності і може застосовуватися для проведення вікторин, дидактичних ігор тощо. Крім того, за її допомогою може відбуватися узагальнення вивченого лексичного та граматичного матеріалу. Платформа Kahoot робить процес навчання цікавішим, надає характеру невимушеності, створює атмосферу змагання й бажання здобути перемогу [4, с. 187].

Отже, враховуючи важливість застосування дистанційних засобів навчання, слід зазначити деякі проблемні моменти. Здобувач освіти може стикнутися з відсутністю якісного інтернет зв'язку, що унеможливить отримання знань. Крім того, залишається важливим фактор недостатньої мотивації студентів навчатися самостійно.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гладких Г.В., Шарова Т.М. Організація самостійної діяльності здобувачів вищої освіти засобами ІКТ. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2020. Вип. 69. Т.2. С. 70–74.
2. Зайцева Н. В., Симоненко С. В., Супрун О. М. Розвиток цифрової грамотності здобувачів вищої інженерної освіти при викладанні іноземної мови. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2020. №74. С.40-45.
3. Зайцева Н.В., Супрун О.М. Дистанційне навчання як невід'ємний компонент освітніх процесів в Україні. Наука та інновації - 2019: теорія, методологія та практика : матеріали Міжнар. наук. конф., 6 грудня, 2019 р. Запоріжжя, Україна: МЦНД, 2019, т. 3. С.98-103.
4. Однороманенко М.В. Застосування онлайн платформи Kahoot у процесі викладання іноземних мов у технічних закладах вищої освіти. Освіта і наука у мінливому світі: проблеми та перспективи розвитку: матеріали II Міжнародної наук. конф. Частина I. 27-28 березня 2020 р. Дніпро: ДНУ ім. О. Гончара, 2020.
5. Pavlenko O. et al. Implementation of the distance learning by Moodle platforms in the process of future philologists training. Engineering and Educational Technologies. 2019. № 7 (3). С. 106–121.
6. Лук'яненко В.В. Досвід упровадження дистанційного навчання для організації самостійної роботи студентів з англійської мови. Педагогічний процес: теорія і практика. 2014. № 2. С. 70–75.

Перебийніс Юлія
*Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
julia.v.pere@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9431-3555>*

ВЗАЄМОДІЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО Й ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Summary. In the conditions of mixed and distance learning of a foreign language for specific purposes, it is necessary take into account a few factors leading to strengthening students' personal interest in the formation of a high level of readiness for professionally oriented foreign language communication. These are their previous experience as learners, individual approach and differentiation of learning process, use of modern technology and eliminating psychological barriers by diagnosing their emotional state and promoting their positive attitude to both learning in class and self-study.

Key words: interaction, mixed learning, distance learning, foreign language for specific purposes, readiness for professionally oriented foreign language communication/

У сучасних умовах дистанційного і змішаного навчання процес здобуття знань, умінь і навиків студентами ЗВО вирізняється постійним використанням глобальної мережі «Інтернет», а отже «нелінійністю і спільністю» [1, с. 252]. Не викликає сумніву той факт, що нинішні суспільні трансформації й науково-технічні перетворення створюють як додаткові можливості, так і виклики для учасників освітнього процесу. Вони призводять до обов'язковості виконання викладачем таких завдань, як розвиток критичного мислення, здатності до ефективної усної і писемної комунікації, уміння приймати ефективні рішення й працювати у команді, швидко адаптуватися до нових інформаційно-комунікаційних технологій, самостійно знаходити, оцінювати, аналізувати і систематизувати інформацію, мотивувати до навчання і тлумачити його результати. Водночас змінюється звична для студента ситуація: він має залишити «зону комфорту» і стати активнішим, самостійнішим учасником освітнього процесу.

Зважаючи на студентоцентризований підхід, важливим є пошук нових соціальних моделей взаємодії викладача та здобувача освіти [2, с. 111]. Вирішення різноманітних проблем і суперечностей, створення сприятливіших умов для посилення мотивації студентів до постійної самоосвіти та забезпечення ефективного мікроклімату в освітньому середовищі університету можна досягти

завдяки запровадженню освітніх інновацій, націлених на збільшення ефективності викладання іноземної мови за професійним спрямуванням. У плані активізації, стимулювання цієї діяльності, педагогові варто узяти до уваги кілька аспектів її організації.

По-перше, неабияке значення для ефективної співпраці суб'єктів освітньої діяльності має опора на попередній досвід студентів, адже це забезпечує неперервність освітнього процесу. Не можна недооцінити й індивідуалізацію та диференціацію підходів до кожного з них, забезпечення яких має відбуватися шляхом виконання студентами завдань із урахуванням їхнього когнітивного стилю і рівня іншомовної компетентності. Важливим завданням для викладача іноземних мов є корекція цієї компетентності на початковому етапі вивчення дисципліни. При цьому навіть у межах приблизно однакового ступеня володіння мовою, здобувачі освіти мають певні відмінності у сформованості навиків роботи з окремими видами мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання, говоріння та письма).

Зазвичай кожна академічна група студентів першого курсу поділяється на дві підгрупи з метою диференціації вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням, зважаючи на їхню базову підготовку. За К. Е. Томлінсон, варіативність оволодіння змістом освіти має своїм результатом і різницю у вимогах у таких групах [3, с. 2-3]. Однак при поділі на «сильнішу» і «слабшу» підгрупи не слід забувати про потенційні психологічні проблеми, адже особи із нижчим рівнем іншомовної підготовки швидше за все будуть мати негативне самосприйняття, що урешті-решт може уплинути на їхню успішність. З огляду на це, на нашу думку, доречно відмовитись від зовнішньої диференціації на основі вхідного тестового контролю знань, умінь і навиків. Водночас методично доцільною вважаємо внутрішню диференціацію, яку, без сумніву, необхідно урахувати при організації пізнавальної діяльності студентів, застосовуючи особистісно-орієнтований підхід, що полягає у підготовці до професійно орієнтованого спілкування за єдиною навчальною програмою, але з використанням навчально-методичних матеріалів різної складності, особливо передбачених для самостійної роботи.

Ще одним способом вирівнювання іншомовної компетентності студентів є додатковий корективний курс іноземної мови, завдяки якому здобувачі з початково нижчим рівнем іншомовної підготовки мають змогу не тільки її покращити, але й виробити ефективніші навчальні стратегії й прийоми, підвищити свою внутрішню мотивацію щодо подальшого вивчення іноземної мови фахового спрямування, поліпшити свою самооцінку завдяки успіхам у роботі з посильним освітніми ресурсами, відчутти себе упевненіше у порівнянні із сильнішими студентами. Це створює комфортніші умови як для взаємонавчання, так і для застосування методів колективно-групового та ситуативного навчання, а також дискусійних і дослідницьких методів у межах основного курсу іноземної мови за професійним спрямуванням.

По-друге, викладач має створити оптимальні умови для запровадження інтерактивних методів навчання іноземних мов за професійним спрямуванням. Передусім ми маємо на увазі забезпечення багатостороннього типу комунікації, у тому числі й за межами аудиторного навантаження, однак із дотриманням етикету спілкування у інтернет-просторі. Певну роль у створенні умов для конструкторної інтеракції в умовах змішаного й дистанційного навчання відіграє використання доступних технічних засобів навчання. Скажімо, не можна обійти увагою мобільних пристроїв, беручи до уваги те, що вони вважаються [4, с. 135] одним із найперспективніших і найдоступніших видів технологій. Сьогодні такі гаджети перетворилися на зручні інструменти як для викладача іноземних мов, так і для студента, замінивши магнітофон, відеоманітофон, а часом і персональний комп'ютер, адже при виконанні самостійної роботи здобувачі освіти переважно зі своїх смартфонів чи планшетів переглядають та створюють відеоматеріали й мультимедійні презентації, слухать подкасти та ін.

У сучасних умовах дистанційної взаємодії необхідність урахування особистісно-діяльнісного підходу з метою диференціювання та індивідуалізації навчально-виховного процесу не обійтися без електронних підручників, посібників та словників, а також веб-сайтів із навчальними ресурсами відповідно до специфіки майбутньої професійної діяльності студентів, у тому числі й створеними і

розміщеними викладачем. Унаслідом використання сучасних засобів зв'язку та інтерактивних освітніх платформ (як-от LMS Moodle, Google Classroom, Edmodo, OpenEdX тощо) полегшується й перевірка викладачем завдань, позаяк вони дають можливість завантажувати й відтворювати різноманітні матеріали, обговорювати результати оцінювання та консультиватися з приводу окремих видів робіт.

По-третє, з метою продуктивної співпраці між учасниками освітнього процесу на занятті та за його межами не оминати увагою й необхідність усунення деяких фізичних і психологічних бар'єрів. В умовах аудиторного навчання на суб'єктів освітньої діяльності справляє вплив навіть розташування меблів, адже воно може створювати додаткові перешкоди для продуктивної співпраці. Незважаючи на недоліки дистанційного навчання, зокрема, технічні перешкоди, що виникають через незадовільну якість інтернет-сполучення, особливо певну затримку у надходженні звукового повідомлення, позитивним моментом є підтримка присутніми на занятті саме зорового контакту, звісно ж при увімкненому відеорежимі.

Не менши значущим є і створення позитивного психологічного мікроклімату, за якого студенти отримують задоволення від процесу оволодіння знаннями, уміннями й навиками. Неоціненним є трансформування їхнього налаштування на так зване «мислення зростання» (*growth mindset*), тобто переконаність у тому, що рівень здібностей та інтелекту кожного суб'єкта освітньої діяльності можуть покращуватись унаслідок докладання ними достатніх зусиль та їхній старанності, а також відходу від фіксованого мислення (*fixed mindset*), що тлумачиться як упевненість людини у тому, що названі категорії є незмінними [5, с. 260; 6, с. 234-238].

Емоційний стан студентів, який значною мірою впливає на результативність взаємодії їх із викладачем, також має діагностуватися, адже вони не завжди почуваються упевнено чи зручно, тому варто попросити їх розповісти про свої очікування від заняття і побоювання, пов'язані із ним [7, с. 31-34], реагувати на їхні відповіді за допомогою невербальних сигналів (зорового контакту, кивків чи

жестів) тощо [8, с. 584] – це має привести до зняття напруги і водночас створювати додаткові можливості для розвитку навиків говоріння іноземною мовою.

Таким чином, беручи до уваги особливості змішаного й дистанційного навчання іноземній мові за професійним спрямуванням, можна стверджувати, що за умови урахування викладачем попереднього досвіду здобувачів вищої освіти, індивідуалізації та диференціації освітнього процесу, обов'язкового використання доступних технічних засобів як для аудиторної, так і для самостійної роботи з цією метою, а також усування психологічних і фізичних бар'єрів шляхом сприяння їхньому позитивному налаштуванню на заняття та діагностики емоційного стану студентів полегшується процес взаємодії його учасників. Результатом цього стає посилення особистої зацікавленості студентів у формуванні високого рівня готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування й розумінню ними важливості комунікації, пов'язаної із майбутньою діяльністю за фахом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Фамілярська Л. Л. Ресурси відкритого освітнього середовища післядипломної педагогічної освіти. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2016. Вип. 2. С. 251-263.
2. Ярошиська О. О. Теоретичні і методичні засади проектування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Умань, 2015. 544 с.
3. Tomlinson, Carol Ann. *The Differentiated Classroom: Responding to the Needs of All Learners*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, 1999. 140 p.
4. Саєнко Н. В. Перспективи використання змішаного навчання у викладанні іноземної мови у ВНЗ. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2017. Вип. 41. С. 127-137.
5. Blackwell Lisa S., Trzesniewski Kali H., & Dweck Carol Sorich. Implicit Theories of Intelligence Predict Achievement Across an Adolescent Transition: a Longitudinal Study and an Intervention. *Child Development*, January/February 2007, Vol. 78, Number 1, pp 246-263.
6. Dweck Carol S. *Mindset: The New Psychology of Success*. New York: Ballantine Books, 2007. 320 p.
7. Інтерактивні технології: теорія та методика. Колект. авт.: Пометун О. І., Побірченко Н. С., Коберник Г. І., Комар О. А., Торчинська Т. А. Умань-Київ, 2008. 95 с.
8. Ricks, Sarah E. Some Strategies to Teach Reluctant Talkers to Talk about Law. *Journal of Legal Education*, 2004, Vol. 54, p. 570, pp. 570-587.

Didkivska Iuliia
Kyiv National University of Trade and Economics
i.didkivsk@knu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-6346-7105>

THE PROJECT TECHNOLOGY (PROJECT METHOD) AS A TOOL OF THE EFFECTIVE AND QUALITY TEACHING OF A FOREIGN LANGUAGE IN THE CONDITIONS OF DISTANCE AND MIXED LEARNING

***Анотація.** Нові правила навчання та викладання іноземних мов, продиктовані світовою пандемією, сприяли подальшому розвитку дистанційного опанування іноземної мови, зокрема за рахунок використання проектної технології (методу проектів) як засобу удосконалення безпосередньої взаємодії викладача та студента в умовах дистанційного та змішаного навчання.*

***Ключові слова:** метод проектів, викладання іноземної мови, дистанційне навчання, онлайн-навчання, проектна технологія*

Modern realities, the COVID-19 pandemic and the spread of network information technologies in particular, have significantly influenced the development of the educational process during the distance and mixed learning. In such a way the one of the main educational needs is the need for an effective information and interactive interaction between teachers and students.

At the same time, it is important for the students to have access to all the necessary materials and the ability to process them at a convenient time. Accordingly, the specifics of the presentation of educational material differ, which is especially relevant for teaching foreign languages, when the priority is the effective formation of skills and abilities to memorize lexical and grammatical structures and reproduce them through speaking, writing and listening.

The importance of solving complex methodological tasks during distance and mixed learning (those, which are related to the comprehensive mastery of learning technologies in the study of a foreign language in particular) is evidenced by a large number of scientific publications [1; 3; 4]. However, the mentioned researches of scientists consider the method of projects mostly as a way to differentiate educational tasks, without focusing on its advantages.

Project technology (project method) as learning through action means that a student or a group of students solves the task by combining different learning tools and methods as well as previously acquired knowledge and skills. The advantages of this method for the teacher are: the variability of topics and exercises, the possibility of simultaneous combination of problem and discussion approach to improve speech competencies and to make students not only use an active vocabulary but also a passive one while learning a foreign language (it should be noted that this is especially relevant for teaching non-language specialties). As for the advantages of this method for the students – they are also numerous (for example, the opportunity to express their own ideas and realize their creative potential at all stages of doing the task, including the presentation of the project).

It should be noted that project technology provides a relatively lower level of direct involvement of the teacher, who directs the activities of participants in the educational process, in the conditions of the distance or mixed learning. This actually means the strengthening of the students' research component of the activities when they access the methodological base (the necessary audio and video materials, forums, electronic textbooks and guidelines, materials created in the distance learning systems like Moodle, ILIAS, Google Classroom and other ones) as well as the development of the research skills and learning autonomy to present projects by creative understanding of the used materials and information technology at the end [2].

The use of modern information technology in educational processes during the distance or mixed learning, compared to traditional classroom classes, allows students not only to get continuous and round-the-clock access to educational materials on the proposed educational resources, but also to receive additional non-formal education (for example, this can be cycles of specialized courses in order to learn a foreign language).

Particular attention should be paid to the variability of the content and purpose of the projects offered to applicants in the process of learning a foreign

language. A wide range of task types may include [3]: Information and Research Projects; Role and Games Projects; Survey Projects; Creative Works etc.

The application and use of the project method provides a tangible incentive for participants of the educational process for the further self-improvement and improvement of skills of independent work, which is especially important when learning a foreign language as it contributes to the formation of a number of competencies such as: professional, speaking, educational one as well as the ability for the self-education.

To sum up all the information which was mentioned above, it should be noted that project technology (project method) as a tool of effective and high-quality foreign language teaching promotes the development of independent research skills of students during the distance and mixed learning as well as their involvement in discussing or solving problems and situations, developing students' creative competencies and ensuring that they make deeper their existing language competences by working with a variety of educational resources and programs offered for the use by the teacher during the distance or mixed learning.

REFERENCES

1. Bakhmat, L. V., Babakina, O. O. (2014). Using the Moodle platform to learn English. Scientific notes of the department of pedagogy. Vol. 38, PP. 43–50.
2. Kukharenko, V. M. (2012). Rozvytok dystantsiinoho navchannia na suchasnomu etapi. [Development of distance learning at the present stage]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii statystyky, obliku ta audytu*. № 2. PP. 117–121.
3. Postolenko, I. (2015). Efektyvne navchannia anhliiskoi movy dystantsiino. [Effective distance learning of English]. *Porivnialnopedagogichni studii*. № 1 (23). PP. 104–108.
4. Yaroslavtseva K. V., Smuzhanytsia D. I. (2014). Samostiina robota studenta v protsesi vuvchennia inozemnoi movy. [Independent work of a student in the process of learning a foreign language]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. "Pedagogika, sotsialna robota" Series*. Vol. 30. PP. 196–198.

Petrenko Oksana
Donetsk National Medical University
oxana.petrenko@outlook.de
<https://orcid.org/0000-0003-2549-5997>

USE OF THE LATEST EFFECTIVE TECHNOLOGIES OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING AND INTRODUCTION OF ELEMENTS OF DISTANCE EDUCATION

***Анотація.** У статті розглянуто питання використання новітніх ефективних технологій навчання іноземної мови дистанційно. Досліджено структурно-логічні, інтеграційні, професійно-ділові ігрові, тренінгові та інформаційно-комп'ютерні технології впроваджені у дистанційне навчання. Обґрунтовано основні переваги дистанційного навчання за допомогою новітніх інформаційних технологій. Проаналізовано наукові погляди щодо особливостей застосування засобів мультимедіа в навчальному процесі.*

***Ключові слова:** дистанційне навчання, іноземна мова, ефективні методи, новітні технології навчання, інформаційні технології.*

Distance studying is a wide access to educational resources, the extremely indirect role of the teacher and the independent and autonomous role of the student. An important role in distance education requires the use of the latest information and communication tools and technologies to encourage and interest students in studying. Thus, in German and English classes we use Kahoot, Quizziz, Quizzlet and others.

The **aim of the research** is to substantiate theoretically the importance and necessity of distance studying in the education of modern youth on the basis of highlighting the main advantages of using modern technologies.

Modern students need a special approach and highly qualified specialists in the field of modern education, which would encourage the modern young generation to study foreign languages and love to learn. The use of digital resources helps students to study at universities, stimulates their thinking, provides new opportunities and allows them to learn to discover new talents.

Currently, in educational practice, I most often use the following latest learning technologies:

– *structural and logical technologies*: step-by-step organization of the studying system, which contributes to the logical sequence of formulation and solution of

didactic tasks based on the selection of their content, forms, methods and teaching aids at each stage of the process;

– *integration technologies*: didactic systems that provide integration of interdisciplinary knowledge and skills, various activities at the level of integrated courses (including electronic);

– *professional and business game technologies*: didactic systems of using various "games", during which the ability to solve problems on the basis of compromise choice (business and role-playing games, simulation exercises, individual training, computer programs, etc.) is formed;

– *training technologies*: system of activity for working out of certain algorithms of the decision of typical practical problems by means of the computer (psychological trainings of intellectual development, communication, the decision of administrative problems);

– *information and computer technologies* implemented in didactic computer studying systems based on human-machine dialogue with the help of various educational programs (training, control, information, etc.) [2, p. 431–432].

Currently, there are various ways to use multimedia in the educational process [3, p. 591], including: use of electronic lecturers, simulators, textbooks, encyclopedias; development of situational role-playing and intellectual games using artificial intelligence; modeling of processes and phenomena; providing distance studying; conducting interactive educational teleconferences; construction of control systems and testing of knowledge and skills of students (use of control programs-tests); creation and maintenance of educational sites (so, at the Donetsk National Medical University we use the google classroom studying platform); creation of presentations of educational material; implementation of projective and research activities of students, etc.

Information technology provides the following opportunities: 1. it rationally organizes the cognitive activity of students during the educational process. 2. It makes studying more effective, involving all types of sensory perception of the student in a

multimedia context and equipping the intellect with new conceptual tools. 3. It builds an open education system that provides each individual with its own learning trajectory. 4. It involves in the process of active learning categories of students with different abilities and learning styles. 5. It intensifies all levels of the educational process [1].

Thus, distance studying has a number of advantages, and the use of some of its elements can contribute to the effectiveness of full-time and part-time students. The development of distance studying courses is a complex and long process that requires hard work and the development of a significant theoretical basis. Analyzing the experience of using information and communication technologies in foreign language classes, it is safe to say that the use of information and communication technologies allows: to provide positive motivation for learning; to conduct classes at a high aesthetic and emotional level (music, animation); to ensure a high degree of differentiation of learning (almost individualization); to increase the amount of work performed in the classroom in 1,5 – 2 times; to improve knowledge control; to organize rationally the studying process, to increase the effectiveness of the lesson; to form skills of really research activity; to provide access to various reference systems, electronic libraries and other information resources. A modern specialist in any field of life must be able to work with information in a foreign language, properly evaluate and use this information.

REFERENCES

1. Горбунова Л.И., Субботина Е.А. Использование информационных технологий в процессе обучения. *Молодой ученый*. 2013. № 4. С. 544–547.
2. Концептуальні засади становлення інноваційного суспільства в Україні : *монографія* / кол. авт.: Г. П. Клімова, С. М. Іванов, Л. С. Шевченко та ін. ; за ред. Ю. Є. Атаманової, Г. П. Клімової. Х. : Право, 2015. 452 с.
3. Штуца К.М. Впровадження інноваційних технологій для розвитку іншомовної комунікативної компетенції у фахівців з міжнародного права у вищому навчальному закладі. *Young scientist*. № 10 (50). 2017. С. 587 –592.

Шум Ольга
Київський національний університет культури і мистецтв
oshym@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-4638-843X>

СПОСОБИ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ: РЕСУРСИ ДЛЯ РОЗРОБКИ ЕЛЕМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО ЗАНЯТТЯ

Summary. This research is devoted to the study of the problem of objective assessment of students' competencies during distance learning of foreign languages. There are considered additional sources of development of interactive tasks for checking the level of knowledge acquisition by students (vocabulary, grammar, monologue and dialogic speech, etc.). The applications presented in the research are easily integrated on distance platforms and help to motivate students.

Keywords: assessment, objective assessment, motivation, foreign language, distance learning.

Із появою нових викликів, а саме із переходом на дистанційну форму навчання у тому числі із використанням різноманітних онлайн платформ, з одного боку, перед викладачами постало нове ускладнене завдання утримати увагу студентів та постійно підтримувати їхню мотивацію у вивченні іноземних мов, а з іншого, необхідність пошуку нових шляхів об'єктивного оцінювання знань.

Останнім часом з'являється чимало різноманітних розвідок науковців, присвячених перевагам та недолікам різних видів оцінювання – *діагностичного, формувального, підсумкового та прогностичного*. Так, **діагностичне оцінювання** – це початковий моніторинг компетентностей у формі тесту, діалогу, дискусії, читанням тощо; **формувальне оцінювання** – відбувається під час навчання, сприяє кращим результатам учнів і ґрунтується на визначених цілях (його формами є обговорення результатів оцінювання між студентом і викладачем, самооцінювання, оцінювання з боку одногрупників); **підсумкове оцінювання** – це модульне (тематичне) або фінальне оцінювання рівня компетентності в усній або письмовій формі (тест, залік, іспит тощо); **прогностичне оцінювання** – це попереджувальне оцінювання, у межах якого визначають навчальні цілі на майбутнє [1; 2].

Особливо гостро із впровадженням дистанційного або змішаного навчання

проблема об'єктивності оцінювання постала у рамках дисциплін, пов'язаних із вивченням іноземних мов. У першу чергу через врахування різноманітних компетентностей. Адже перед викладачами іноземних мов постала необхідність оцінювання слухання, говоріння, читання та письма в онлайн форматі. Однією із основних труднощів при цьому стала неможливість повністю виключити сторонню допомогу по той бік екрану. Саме тому виникла потреба пошуку нових способів комплексного онлайн оцінювання.

На нашу думку, частково вирішити та покращити процес оцінювання і одночасно зацікавити студентів та мотивувати їх під час дистанційного навчання, а також урізноманітнити навчальний процес допомагають деякі онлайн ресурси (наприклад, *AWWAP, Canva, Flippity, Kahoot, Mentimeter, Opinion Prezi, Stage*, тощо). З метою проміжного або тематичного оцінювання, на нашу думку, доцільно використовувати сайти *Mentimeter* (<https://www.mentimeter.com>) та *Flippity* (<https://www.flippity.net>). Вони допомагають легко та швидко перевірити засвоєння студентами лексичного та граматичного матеріалу шляхом проведення онлайн опитувань, флеш-карт, вікторин, кросвордів, перевірки орфографії, пошуку слів тощо. З метою проведення тестів під час дистанційних занять, вважаємо, зручним використовувати додатки *Google Forms* (<https://www.google.com>), *Opinion Stage* (<https://www.opinionstage.com>) та *Mind Meister* (<https://www.mindmeister.com>). Перевагою усіх цих ресурсів є те, що всі вони легко поєднуються з онлайн платформами, а також відео додатками, які мають функцію трансляції або поширення файлів (*Any Meeting, Click Meeting, Connect, Google Meet, Google Classroom, Moodle, Teams, Webex Meetings, Zoom, KNU Education Online* та інші).

Перевіряти навички говоріння або усного мовлення, на нашу думку, доволі зручно та ефективно під час дистанційних занять за допомогою будь-яких зручних додатків для відео зв'язку, наприклад, *Zoom* дозволяє розділяти студентів на сесійні зали, тобто пари або підгрупи з метою ефективної роботи над діалогами або для дискусій у міні групах, рольових ігор тощо.

Таким чином із появою нових викликів у освітньому процесі викладачі намагаються оперативно реагувати на сучасні потреби та знаходити ефективні способи їх забезпечення. Сьогодні в мережі Інтернет можна знайти чимало додаткових ресурсів, які навіть у своїй базовій версії одночасно дозволяють урізноманітнити навчальний процес і ефективно оцінити прогрес студентів у різних компетенціях. Проте досі залишається невирішеним питання затрат часу на підготовку до таких занять, розробку завдань та перевірку їх виконання, а також удосконалення навичок педагога при роботі з програмним забезпеченням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Діагностичне, формувальне, підсумкове – які види оцінювання у фінських школах. Нова українська школа. URL: <https://nus.org.ua/news/diagnostychnе-formuvalne-pidsumkove-yaki-vydy-otsinyuvannya-u-finskyh-shkolah/#:~:text=Формувальне%20оцінювання%20-%20відбувається%20під%20час,самооцінювання%20С%20оцінювання%20з%20боку%20однолітків> (звернення: 27.02.2021).
2. Кабан Л. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів у новій українській школі. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4471 (звернення: 27.02.2021).
3. Костенко І. Використання інтернет-ресурсів на уроках англійської мови. URL: www.ibris-nbu.gov.ua/ibris_nbu/cgiirbis_64 (звернення: 02.02.2021).
4. Шум О. Особливості іншомовної підготовки у дистанційній формі (Moodle vs. Google Classroom). Методика та специфіка викладання іноземних мов у закладах вищої освіти: Тези доповідей Всеукраїнської науково-методичної конференції (07 грудня 2020 р.). Х.: Національна академія Національної гвардії України, 2020. С. 169-172.
5. Shum O. Common features of distance learning of foreign languages. Сучасне суспільство і наука: актуальні дослідження молодих науковців: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції іноземними мовами (29 травня 2020 року). Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2020. С. 109-111.

Наукове видання

Проблеми викладання іноземних мов у закладах вищої освіти: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (Мелітополь, 20 травня 2021). Мелітополь: ТДАТУ, 2021. 211 с.

Відповідальність за зміст наданих матеріалів, точність наведених даних та відповідність принципам академічної доброчесності несуть автори. Подані на конференцію матеріали видаються в авторській редакції.

Відповідальна за випуск:

Зайцева Наталія

Редактори:

Зайцева Наталія, Супрун Олена

Дизайн і верстка:

Зайцева Наталія

Адреса оргкомітету:

Кафедра «Іноземні мови» ТДАТУ
Проспект Б. Хмельницького, 18, кабінет 2.506
м. Мелітополь, Запорізька обл.
72310, Україна
Телефон: +38-(0619)-42-20-21
<http://www.tsatu.edu.ua/im/>
Email: im@tsatu.edu.ua

Таврійський державний університет імені Дмитра Моторного
Проспект Б. Хмельницького, 18,
м. Мелітополь, Запорізька обл.
72312, Україна
Телефон: +38-(0619)-42-06-18
<http://www.tsatu.edu.ua>
E-mail: office@tsatu.edu.ua

Постійна веб-сторінка конференції:

<http://www.tsatu.edu.ua/im/7100-2/>

© ТДАТУ, 2021